

Oscar Wilde

A canterville-i kísértet

TARTALOM

A CANTERVILLE-I KÍSÉRTET

LORD ARTHUR SAVILE BÚNE

A BOLDOG HERCEG

AZ ÖNZŐ ÓRIÁS

AZ ÖNFELÁLDOZÓ JÓ BARÁT

AZ IFJÚ KIRÁLY

A CANTERVILLE-I KÍSÉRTET

I.

Mikor Mr. Hiram B. Otis, az amerikai nagykövet megvásárolta a canterville-i kastélyt, mindenki azt mondta, hogy bolondot cselekszik, hiszen köztudomású, hogy ezen a helyen kísértet jár. Maga Lord Canterville is, aki rendkívül kényes volt becsültére, kötelességének tartotta, hogy a dolgot megemlítsen Mr. Otisnak, mikor a szerződés megkötésére került sor.

- Nekünk azóta ment el a kedvünk az ottlakástól - mondotta Canterville -, amióta szegény nagynéném, a boltoni özvegy hercegasszony, egyszer vacsorához való öltözködés közben két jéghideg csontkezet érzett vállára nehezedni; természetesen idegrohamot kapott, amiből mai napig se tudott fölépülni. Éppen ezért kötelességemnek vélem önt figyelmeztetni, Mr. Otis, hogy a kísértetet családom több életben levő tagja saját szemével látta, úgyszintén a község lelkésze, nagytiszteletű Augustus Dampier úr, aki a cambridge-i King's College tagja. A hercegasszonyt ért szerencsétlenség után az összes fiatalabb cselédek föl akartak mondani, és a feleségem, Lady Canterville, néha egész éjszakán át nem tudott aludni a sok titokzatos nesztől, amelyek a folyosó és a könyvtárszoba felől hallatszottak.

- Milord - felelte a nagykövet -, én a bútorzattal együtt a kísértetet is megveszem. Modern országból jövök, ahol pénzért mindent meg lehet szerezni. Ha meggondolom, hogy a mi tüzes vérű fiatalságunk lángba tudta borítani az egész óvilágot, és elhódította az önök legjobb színésznőit és primadonnáit, akkor azt kell hinnem, hogy ha lenne is Európában olyasmi, amit kísértetnek hívnak, akkor az már régen látható volna a mi múzeumaink üvegszekrényeiben, vagy pedig pénzért mutogatnák a vásári bódékban.

- Attól félek, hogy a kísértet mégis létezik - mondotta Lord Canterville mosolyogva -, ha eddig el is kerülte az önök vállalkozó szellemű impresszárióinak figyelmét. Három évszázad, vagy pontosabban 1584 óta tudnak róla, és főleg akkor mutatkozik, ha családjában valakit a halálozás fenyeget.

- Hát hiszen ezt a házi orvos is megteszi, Lord Canterville. De még sincsenek kísértetek, uram, mert úgy tudom, a természet törvényei alól még a brit arisztokrácia kedvéért sem történik kivétel.

- Önök bizonyára nagyon természetes életet élnek Amerikában - felelte Lord Canterville, aki nem egészen értette Mr. Otis utolsó megjegyzését -, és ha önt nem bántja a kísértetjárás, akkor minden rendben van. Csak el ne felejtse, hogy én megtettem a kötelességemet, amikor önt a dologra figyelmeztettem.

Néhány héttel azután, hogy a vétel megtörtént, és a londoni évad véget ért, a nagykövet családjával együtt leutazott Canterville-be.

A nagykövet felesége, Mrs. Otis, aki leánykorában mint Miss Lucrétia R. Tappan (a Westend 53. utcájából) egyike volt a legünnepeltebb New York-i szépségeknek - még most is nagyon csinos, középkorú hölgy volt, finom metszésű szemével és előkelő profillal. Sok amerikai nőnek az a szokása, hogy Európába érve valami érdekes, beteges sápadtságot affektál, abban a hiszemben, hogy ez az angol kifinomultság egyik ismérve: de Otisné kegyelmes asszony sohasem esett ebbe a tévedésbe. Pompás egészségnek örvendett, és valóban csodálatra méltó épségben voltak az idegei. Minden tekintetben hasonlított az igazi angol asszonyhoz, és kitűnő példáját szolgáltatta annak, hogy a valóságban semmi különbség nincs Anglia és

Amerika között, kivéve természetesen a nyelvet. Az Otis fiút szülei, hazafias lelkesedésből, Washingtonnak keresztelték, bár ez neki sohasem volt ínyére; szőke hajú, helyes képű fiatal-ember volt, aki azzal szerzett magának érdemeket a diplomáciai pályán, hogy három egymás után következő szezonban ő vezette a francia négyest a newporti kaszinóban, sőt Londonban is híre ment, hogy milyen jó táncos. Egyetlen gyöngéje a krizantém és a Gótai Almanach volt. Máskülönbén nagyon értelmes fiúnak bizonyult. A húga, Miss Virginia E. Otis, bájos tizenöt éves fruska, karcsú, hajlékony teremtes volt, mint az őzike, és ártatlansággal vegyes kacérság ragyogott nagy kék szemében. Csodálatos biztonsággal ülte meg a lovat, és egy ízben póniján kétszer körüllovagolta a parkot versenyt futtatva az öreg Lord Biltonnal, és másfél hosszal előbb érkezett be, éppen az Achilles-szobor előtt. Itt a fiatal cheshire-i herceg kitörő ujjongással fogadta, és rögtön megkérte a kezét. Ennek a következményeképpen gyámja még aznap este visszaküldte a fiút az etoni iskolába, bár a szemét majd kisírta, csak úgy omlottak a könnyei. Virginia után következtek az ikrek, akiket rendesen ezzel a közös névvel tisztelték meg: „csillagos-sávós lobogó”, mert folyton magukon viselték a fenyítés nyomait. Nagyszerű fiúk voltak, és a családban egyedül hű republikánusok, nem szólva természetesen magáról a derék nagykövetről.

Minthogy a canterville-i kastély hét mérföldre van Ascot-tól, az utolsó vasúti állomástól, Mr. Otis hintót rendelt ki a család számára; ragyogó jókedvben indultak meg az új nyaralóhely felé. Kellemes júliusi este volt, a fenyőerdő balzsamos illattal árasztotta el a levegőt. Olykor-olykor hallották turbékolni a saját hangjának édességétől ittasult gerlicét, és meglátták a fáciánt, amint az erdő mélyén, a zörgő harasztok között rozsdavörös begyét illegette. Apró mókusok kandikáltak feléjük a bükkfák lombjai mögül, és amint elhaladtak arra, a nyulacskák hanyatt-homlok menekültek vissza a cserjébe és a mohos buckák közé, magasra emelt farkocskával és fehéren villogó lámpásukkal.

Mikor befordultak a canterville-i fasorba, az ég hirtelen elsötétült, fekete felhők alatt különös, nyomasztó szélcsönd támadt, egy hatalmas csapat varjú némán elsuhant a fejük fölött, és még mielőtt elérték volna a kastélyt, néhány kövér esőcsepp hullott alá.

A kastély lépcsőjén egy öregasszony fogadta őket, takaros fekete selyemrokolyában, fehér főkötővel és köténnyel. Umney asszonyság volt, a házvezetőnő, akit Otisné, a kegyelmes asszony, Lady Canterville nyomatékos kérésére megtartott régi állásában. Amint egyenként kiszálltak a hintóból, valamennyiüket öreges térdbókolással és fura, régimódi köszöntéssel üdvözölte:

- Isten hozta mindnyájukat Canterville kastélyában!

Aztán valamennyien bevonultak mögötte a szép, Tudor-stílusban épült előcsarnokon át a könyvtárszobába, egy hosszú alacsony terembe, melynek falait fekete tölgyfa burkolta, s a végén egy nagy színes üvegablakon keresztül szűrődött be a világosság. Meleg tea várta őket, és miután lerakták felöltőjüket, leültek és kezdtek körülnézni, mialatt Umney asszonyság kiszolgálta őket.

Egyszerre csak Otisné kegyelmes asszony észrevett egy sötét, vörös foltot a padlón, közvetlenül a kandalló előtt, és mivel nem is sejtette annak igazi jelentőségét, azt mondta Umney asszonyságnak:

- Félek, hogy ezen a helyen valami kiömlött.

- Úgy van, asszonyom - felelte az öreg házvezetőnő halkán -, ezen a helyen vér ömlött ki.

- Szörnyűség! - kiáltott föl Mrs. Otis -, én nem tűrök meg semmiféle vérfoltot a nappaliban. Tüstént el kell tűnnie onnan.

Az öregasszony mosolygott, és ugyanazon a halk, titokzatos hangon válaszolt:

- A vér Lady Eleanore de Canterville vére, akit azon a helyen a saját férje, Sir Simon de Canterville gyilkolt meg 1575-ben. Sir Simon még kilenc évig élt, aztán hirtelen eltűnt nagyon rejtélyes körülmények között. A testét sohasem találták meg, de különös szelleme még most is itt kísért a kastélyban. A vérfoltot sokan bámulták: a turisták és mások, és a helyéről nem lehet soha eltüntetni.

- Ostobaság! - kiáltott föl Washington Otis -, a Pinkerton-féle Reklám Folttisztító és Patent Gombfényesítő egykettőre el fogja tüntetni.

Azzal, mielőtt még a megrémült házvezetőnő megakadályozhatta volna, letérdelt a kandalló elé, és nagy sebbel-lobbal bedörzsölte a padlót azon a helyen egy kis rudacskával, amely olyan volt, mint egy darab bajuszpedrő. Néhány pillanat múlva nyoma se látszott a vérfoltnak.

- Tudtam, hogy Pinkerton megteszi a kötelességét! - kiáltott föl diadalmasan, és körülhordta tekintetét bámuló családján; de alighogy kimondta ezeket a szavakat, borzasztó villámlás vakító fénye világította be a sötét termet, és utána rettenetes mennydörgés reszkettette meg a kastély falait. Ijedtükben valamennyien fölugrottak székeikről. Umney asszony elájult.

- Micsoda szörnyű klíma! - szólt az amerikai nagykövet nyugodtan, és rágyújtott egy hosszú szivarra. - Azt hiszem, ez az óhaza annyira túlnépesedett, hogy nem jut mindenki számára rendes időjárás. Mindig azon a véleményen voltam, hogy egyedül a kivándorlás menti meg Angliát.

- Kedves Hiram - kiáltott Mrs. Otis -, mit csináljak ezzel az ájuldozó asszonnyal?

- Le kell vonnia a béréből, mintha tányért tört volna - felelte a nagykövet -, majd nem ájuldozik azután.

Erre aztán Umney asszonyság tüstént magához tért, és izgatott hangon nagyon komolyan figyelmeztette Mr. Otist, hogy vigyázzon, mert valami baj fogja érni a házat.

- Olyan dolgokat láttam tulajdon szememmel, uram - mondotta -, amiktől égnek áll az igazi keresztény haja, és sok álmatlan éjszakán nem tudtam behunyni a szememet, olyan szörnyűségek estek meg ebben a kastélyban.

De Mr. Otis és a felesége biztosították a derék teremtet, hogy ők egy cseppet sem félnek a kísértetektől, és így az öregasszony, a Gondviselés áldását kérve az új uraságokra, és némi célzást téve a bérének emelésére, visszacsoszogott a szobájába.

II.

A vihar egész éjjel vadul tombolt, de semmi különösebb esemény nem történt. Másnap reggel azonban, mikor lementek reggelizni, ismét ott találták a borzalmas vérfoltot a kandalló előtt.

- Nem hiszem, hogy Pinkerton Folttisztítóban volna a hiba - szólt Washington -, mert én azt mindenféleképpen kipróbáltam. Csak a kísértet lehetett.

Újra bedörzsölte a padlót, és eltüntette a foltot, de az másnap reggel megint csak ott volt. Harmadnap reggel is, bár Mr. Otis éjszakára saját kezűleg zárta le a könyvtárszobát, és a kulcsot magával vitte. Az egész család izgatottan tárgyalta az esetet. Mr. Otis már kezdte azt hinni, hogy kissé túlságosan erőteljesen vonta kétségbe a kísértetek létezését. Otisné kifejezte abbéli szándékát, hogy belép a Lélektani Társaságba, és Washington hosszú levelet írt Myers és Podmore uraknak a vérfoltok megmaradásáról, ha bünténnyel vannak kapcsolatban. A következő éjszakán aztán végképpen eloszlott minden kétség a rémkép objektív létezése felől.

A nappal meleg volt és verőfényes; az esti hűvösségben az egész család kihajtatott friss levegőt szívni. Csak kilenc óra tájban tértek vissza, hogy könnyű vacsorájukat elköltsék. A társalgás egyáltalán nem kísértetekről folyt, úgyhogy még a fogékony várakozásnak azok az elemi föltételei sem voltak meg, amelyek rendszeren meg szokták előzni a pszichikai tünetnyek jelentkezését. Amint azt később Mr. Otistól megtudtam, olyan témákról beszélgettek, amelyek az előkelőbb osztályokhoz tartozó művelt amerikaiaknál szokásosak. Például arról, hogy mennyire fölötte áll Miss Fanny Davenport mint színésznő Sarah Bernhardtnak; hogy milyen nehéz hozzájutni a főtt tengerihez, a pohánka kalácshoz és a kukoricás babhoz még a legjobb angol házakban is; hogy milyen kellemes a New York-i kiejtés a londoni lompos beszédhez képest. Semmi természetfölötti dolgot nem hoztak szóba, sőt még csak célzás sem történt Sir Simon de Canterville személyére. Tizenegy órakor a család visszavonult, és fél tizenkettőkor minden világosság kialudt. Kevéssel azután Mr. Otis arra ébredt, hogy valami különös zaj hallatszik a folyosón a szobája előtt. Mintha láncsörgés lett volna, amely egyre közeledett. Rögtön fölkel, gyufát gyújtott és megnézte az óráját. Pontosan egy óra volt. Ő maga egészen nyugodtnak érezte magát, megtapogatta a pulzusát, semmi nyoma a láznak. A furcsa nesz egyre közeledett, s most már határozottan lépések zaját is hallotta. Belebújt papucsába, kivett a szekrényből egy keskeny, hosszúkás üvegecskét, és kinyitotta az ajtót. A halovány holdfényben ott állott előtte egy borzasztó külsejű öregember. Szeme úgy izzott, mint a vörös parázs; hosszú szürke haja kusza fürtökben a vállát verdeste; ódon szabású ruhája csupa piszok és rongy volt, csuklójáról és bokájáról pedig nehéz bilincsek és rozsdás láncok csüngtek.

- Kedves uram - szólt Mr. Otis -, kérem kell önt, hogy olajozza meg ezeket a rozsdás láncokat; e célból hoztam önnek egy kis üveggel a Tammány-féle Napsugár Kenőolajból. Azt mondják, hogy egyszeri használat tökéletesen elegendő, amint ezt a papírburkolaton legkiválóbb hazai tudósaink elismerően igazolják. Ide teszem önnek a gyertyatartók mellé, és nagy örömmel újra rendelkezésére fogok állni, ha egy üveg nem volna elegendő.

Ezekkel a szavakkal az Egyesült Államok nagykövete letette az üvegecskét a kis márványasztalra, behúzta maga mögött az ajtót, és visszafeküdt az ágyába.

A canterville-i kísértet egy pillanatig mozdulni sem tudott érthető fölháborodásában. Majd mérgesen a fényezett padlóhoz vágta az üveget, végigrohant a folyosón, műhördüléseket hallatva, és ijesztő zöld fényt árasztva magából. De amint éppen a nagy tölgyfa lépcső tetejére ért, kitárult egy ajtó, és kilépett rajta két kicsiny fehér inges alak, majd egy hatalmas vánkossuhant el a feje mellett. Belátta, hogy nem lehet tovább tétovázni, futásnak eredt, hirtelen átlendült a tér negyedik dimenziójába, s eltűnt a faburkolat mögött. A ház elcsendesült.

Elérve szűk, titkos kamráját az épület balszárnyában, a kísértet nekitámaszkodott a holdsugárnak, hogy kifújhassa magát, és töprengeni kezdett új helyzetén. Háromszáz esztendőszavar-talan, fényes pályafutása alatt sohasem érte még ilyen durva inzultus. Visszagondolt az özvegy hercegasszonyra, akit halálra ijesztett, mikor ott állt csipkéivel és gyémántjaival a tükör előtt: eszébe jutott a négy szobalány, akik ideggörcsöt kaptak, mikor rájuk vigyorgott az egyik vendégszoba függőnye mögül; visszaemlékezett a község lelkészére, akinek elfújta a gyertyáit, mikor az késő éjjel kilépett a könyvtárszobából - azóta is mártírja volt idegbajának, bár Sir William Gull kezelése alatt állott; aztán eszébe jutott Madame de Tremouillac, aki egy kora reggel arra ébredt, hogy a kandalló melletti karosszékekben egy csontváz ül és a naplóját olvasgatja. Ezek után az öregasszony hat hétig nyomta az ágyat agylázban, mikor pedig meggyógyult, békét kötött az egyházzal, és megszakította levelezését a hírhedt, hitetlen Monsieur de Voltaire-rel. Visszagondolt arra a rettentő éjszakára, mikor a gaz Lord Canterville-t fuldokolva találták öltözőjében, a torkába gyömöszölt káros filkóval. A lord közvetlenül halála előtt megvallotta, hogy ugyanevvel a kártyalappal 50 000 fontot csalt ki Charles James Foxtól Crockford játékbarlangjában; esküdözött, hogy a kísértet fojtotta beléje a kártyát. Eszébe jutott valamennyi nagy teljesítménye: a komornyiktól kezdve, aki föbelötte magát az élés-

kamrában, mikor észrevette, hogy zöld kéz zörget az ablaktáblán - egészen a szépséges Lady Stutfieldig, aki egész életében kénytelen volt fekete bársonyszalagot viselni a nyakán, hogy eltakarja a fehér bőrébe égetett öt ujj nyomát, és aki végül is beleölte magát a halastóba a királysétány alján. A vérbeli művész lelkes önzésével végigfutott gondolatban leghíresebb alakításain, és keserűen mosolygott magában, mikor emlékezetébe idézte legutolsó mutatványát, mint „Rőt Ruben vagy a Megfojtott Csecsemő”, továbbá első fellépését, mint „Girhes Gábor vagy a Bexley Moor-i Vérszopó”, nem is szólva a riadalomról, melyet egy kedves júniusi estén keltett nézőiben, amikor tekepartit játszott a saját csontjaival a lawntennis-pályán. És íme, mindezek után idejön egypár nyomorult modern amerikai, és följánlják neki a Napsugár Kenőolajat, és vánkosokat hajigálnak a fejéhez! Ezt nem lehet tovább tűrni. Különben is a világtörténetben nem volt még példa rá, hogy egy kísértettel így bánjanak. Elhatározta tehát, hogy megbosszulja magát, és egészen virradatig állt ott mély gondolatokba merülten.

III.

Másnap reggel, amikor az Otis család találkozott a reggelinél, megtárgyalták a kísértetet. Az Egyesült Államok nagykövetét természetesen bosszantotta egy kicsit, hogy ajándékát nem fogadták el.

- Nem volt szándékomban - mondotta -, hogy a kísértetet személyében megsértsem, de meg kell jegyeznem, hogy tekintve a hosszú időt, amit a házban töltött, egyáltalán nem találok udvarias dolognak, hogy vánkosokat vagdalanak a fejéhez.

Ez nagyon helyénvaló megjegyzés volt, bár sajnálatomra el kell árulnom, hogy az ikrek harsány kacagással fogadták.

- Másrészt - folytatta a nagykövet -, ha a kísértet valóban vonakodnék a Napsugár Kenőolaj használatától, akkor el kell vennünk tőle a láncait. Teljesen lehetetlen nyugodtan aludni, ha olyan lármát csap velük a folyosón.

A hét hátralevő napjain azonban semmi sem zavarta a család nyugalma, és az egyetlen dolog, ami még némileg magára vonta figyelmüket, a vérfolt állandó megújulása volt, minthogy Otis az ajtót éjszakára mindig bezárta, és az ablakot is gondosan elrekesztették. A folt kaméleon-szerű színváltozásai is sok találgatásra adtak alkalmat. Néha egészen indiánvörösnek látszott, majd égőpirosnak, máskor buja bíborszínben pompázott, és egy reggel, amikor lejöttek a Szabad Amerikai Reformált Püspöki Egyház egyszerű szertartásai szerint megtartott családi istentiszteletre, a folt ragyogó smaragdszínben tündökölt. Ezek a kaleidoszkopikus játékok természetesen nagyon mulattatták Otisékat, és esténként fogadásokat kötöttek, milyen lesz másnap a folt színe. Az egyetlen személy, aki nem vett részt ebben a tréfában, a kis Virginia volt, aki valami érthetetlen okból zavarba jött a vérfolt láttára, és szinte sírásra fakadt azon a napon, amikor a smaragdzöld szín megjelent.

A kísértet második megjelenése vasárnap éjjel történt. Röviddel azután, hogy aludni tértek, hirtelen szörnyű csörömpölés hallatszott föl az előcsarnokból. Lerohantak a lépcsőn, és íme azt látják, hogy egy hatalmas páncélruha leesett állványáról, és ott hevert a kövön, míg a canterville-i kísértet egy magas támlájú székben ült, és a térdeit dörzsölte, arcán kimondhatatlan fájdalom kifejezésével. Az ikrek, akik magukkal hozták gumipuskájukat, tüstént célba vették, és két borsószemet lőttek ki rá, azzal a pontossággal, melyet csak hosszú és gondos gyakorlattal lehet megszerezni a szépírási óra alatt az iskolában. Az Egyesült Államok nagykövete elővette revolverét, és a kaliforniai etikett szabályai szerint szólítva a kísértetet, rákiáltott, hogy: „Föl a kezekkel!” A kísértet vad, dühös üvöltéssel pattant föl, és elsuhant közöttük, mint a pára, elfújva közben Washington gyertyáit, úgyhogy valamennyien vaksötétben

maradtak. Mikor fönt, a lépcső tetején kissé magához tért, elhatározta, hogy elharsogja hírhedt démoni kacagását. Ennek nem egy alkalommal nagy hasznát vette. Azt mondják, hogy Lord Raker parókája egy éjszaka alatt megöszült tőle, és Lady Canterville három francia guvernantja felmondás nélkül elszőkött miatta. Rágyújtott hát a borzalmas kacajra, úgyhogy az öreg boltívek csak úgy zúgtak tőle, de alighogy elhalt a rettenetes visszhang, föltárlt egy ajtó, és kilépett rajta Otisné kegyelmes asszony világoskék pongyolájában.

- Félek, hogy ön rosszul érzi magát - mondotta -, ezért hoztam önnek egy üveg dr. Dobell-féle tinktúrát. Ha a gyomrát rontotta el, majd meglátja, milyen kitűnő gyógyszer.

A kísértet dühösen rámeredt az asszonyra, és már azon volt, hogy nagy fekete kutyává változzon - ez olyan teljesítmény, amely annak idején joggal híressé tette őt, és a házi orvos Lord Canterville nagybátyjának, Thomas Hortonnak gyógyíthatatlan hülyeségét is ebből származtatta. Mégis a közelítő lépések zajára elejtette ezt a kegyetlen tervet, és megelégedett azzal, hogy halovány foszforeszkáló fényt sugárzott, aztán eltűnt egy mély temetői hörgéssel, mielőtt még az ikrek a sarkába értek volna.

Amint a szobájába ért, valósággal összeesett, és remegni kezdett a nagy fölindulástól. Az ikrek durva viselkedése, és Mrs. Otis nyers materializmusa rendkívül bántotta, de ami a legjobban gyötörte, az volt, hogy nem tudta fölvenni a páncélruháját. Azt remélte, hogy még ezeknek a modern amerikaiaknak ereiben is meg fog fagyni a vér, ha meglátják a páncélos kísértetet, hiszen ezt a tárgyat megénekelte nemzeti költőjük, Longfellow is, akinek kecses és vonzó költészetével nem egy nehéz órája unalmát üzte el ő maga is, mikor Canterville-ék bent jártak a városban. Azonfelül a saját páncélja volt. Nagy sikerrel viselte a kenilworthi lovagi tornán, és nem kisebb személyiség gratulált neki, mint maga a szűz királynő, Erzsébet. Most azonban, mikor magára akarta öltetni, összeroskadt a hatalmas mellvért és az acélsisak súlya alatt. Végigvágódott a kőpadlón, lenyúzva a bőrt mindkét térdéről, és alaposan összeverve a jobb keze büttykeit.

Néhány napig ezután nagyon beteg volt, és csak azért vonszolta ki magát a szobájából, hogy jó karban tartsa a vérfoltot. Mindamellett gondos önápolással hamar magához tért, és elhatározta, hogy egy harmadik kísérletet tesz az Egyesült Államok nagykövetének és családjának megfélemlítésére. Egy pénteki napot választott ki, augusztus tizenhetedikét. Aznap javarészt azzal foglalkozott, hogy alaposan szemügyre vegye a ruhatárát, míg végre a következőkre esett a választása: egy széles karimájú, vörös tollas kalapra, egy halottas lepelre, csuklójánál és nyakánál fodorral, valamint egy rozsdás törre. Estefelé heves vihar tört ki, a szél ereje akkora volt, hogy a vén ház minden ablaka és ajtaja recsegett-ropogott tőle. Jobb időt valóban nem kívánhatott magának. Haditerve a következő volt: nyugodtan belopózik Washington szobájába, az ágy lába felől az arcába vigyorog, aztán halk zeneszó mellett háromszor a saját torkába meríti a tört. Washingtonra különösen azért haragudott, mert jól tudta, hogy ő szokta eltüntetni a hírhedt canterville-i vérfoltot a Pinkerton-féle Reklám Folttisztító segítségével. Miután ezt a vakmerő és nemtörődöm ifjancot a legvadabb rémületbe kergeti, átmegy az Egyesült Államok nagykövetének és feleségének szobájába, és mialatt nyirkos kezét ráteszi Mrs. Otis homlokára, remegő férjének fülébe sipítja majd a csontház szörnyű titkait. A kis Virginiát illetően még nem jutott elhatározásra. A kislány sohasem bántotta meg őt, és csinos, kedves teremtség volt. Azt gondolta, hogy túlon túl elég lesz néhány műhörgés a ruhaszekrényből, vagy ha ettől föl nem ébredne, majd kapar egyet-kettőt az ágyterítőn merevgörcsös ujjával. Eltökélt szándéka volt azonban, hogy az ikreket illemre tanítja. Először is rá fog ülni a mellükre, hogy fullasztó lidércnyomást érezzenek. Aztán, mivel az ágyak közel voltak egymáshoz, közéjük áll, mint zöld, jéghideg hulla, hogy megbénuljanak a rémülettől, végül ledobja magáról a lepedőt, és egyik szemgolyóját kiforgatva, fehérre aszalt csontjait négykézláb körülhordozza a szobában „Duhaj Dániel vagy az Öngyilkos Ördög” szerepében. Ezt már nemegyszer játszotta el, és óriási sikerrel versenyzett másik hírhedt alakításával a „Marcona Márton vagy a Maskarás Misztérium” cíművel.

Fél tizenegy óra tájban hallotta, hogy a család aludni tér. Egy ideig nem mert mozdulni, mivelhogy vad indiánüvöltéseket hallott az ikrek szobájából, akik, mint afféle pajkos iskolás-fiúk, még hancúroztak egyet, mielőtt lefeküdtek volna. De negyed tizenkettőkor minden elcsöndesült, és amikor az óra elütötte az éjfélt, a kísértet megindult útjára. Bagoly szárnyaival verte az ablaküveget, holló károgott az öreg tiszafa tetején, és a szél panaszosan süvöltött a ház körül, mint egy elveszett lélek. De az Otis család nyugodtan aludt, nem is sejtve a közeledő végítéletet, és túl záporon, túl szélviharon zavartalanul harsogott az Egyesült Államok nagykövetének horkolása. A kísértet lopva kilépett a faburkolat mögül, kegyetlen összeaszott ajkán baljós mosollyal, és amint elosont a nagy ablakrozetta mellett, amelyen színes üvegből ki volt rakva azúrkék és arany alapon a saját és meggyilkolt felesége címere, a hold egy felhő mögé rejtette arcát. Tovább-tovább suhant, mint egy gonosz árnyék, mintha maga a sötétség is remegett volna tőle, amint elhaladt. Egyszer mintha valami hangot hallana: megállt; de csak egy kutya ugatott a Vörös Tanya táján, s így továbblopózott, elfelejtett tizenhatodik századbeli átkokat mormolva, s meg-megforgatva kezében a gyilkot. Végre elért a folyosó sarkára; onnan nyílt a boldogtalan Washington szobája. Egy pillanatra pihenőt tartott, s ezalatt a szél szétzilálta hosszú szürke fűtjeit, és fantasztikus, torz alakzatokban lebegtette körülötte a borzalmas halotti leplet. Az óra negyedet ütött, s ő elérkezettnek látta az időt a cselekvésre. Kuncogott egyet magában, és befordult a folyosón; de alig tett egy lépést, máris siralmas, ijedt nyöszörgéssel visszahőkölt, és hosszú, csontos kezével eltakarta fehér arcát. Ott állt az orra előtt egy borzalmas kísértet, mozdulatlanul, mint egy faragott kép, és szörnyűségesen, mint egy örült álma. A feje kopasz volt és fényes, az arca kerek, kövér és fehér; és mintha valami szörnyű kacagás örök vigyorgásba torzította volna arcvonásait. Szeméből skarlátpiros fény sugárzott, és szájából csak úgy áradt a tűz; az övéhez hasonló visszataszító ruhája havas fehérséggel csavarodott titáni termetén. A mellén papírlap volt régi betűs írással, nyilván valami szégyentábla, szörnyű vétkeinek a jegyzéke, egy iszonyú bűnlajstrom; jobb kezében magasra emelt egy görbe kardot, melynek acélja csillogott.

Minthogy sohasem látott azelőtt kísértetet, természetesen borzasztóan megrémült, és még egy második kurta pillantást vetve a rettentő fantomra, visszamenekült szobájába, közben belebotlott hosszú leplébe, amint végigrohant a folyosón, és beleejtette rozsdás törét a nagykövet lovaglócsizmájába, ahol másnap a komornyik találta meg. Végre eljutott magános kamrájába, levetette magát a keskeny lócára, és arcával a takaró alá bújott. Egy idő múlva azonban mégiscsak fölülkerekedett benne az ősi canterville-i virtus, és elhatározta, hogy elmegy és beszél a másik kísértettel, mielőtt pirkadni kezd. Így hát, amint a szürkület megérintette ezüstujjaival a dombok tetejét, visszatért arra a helyre, ahol először tévedt tekintete az irtózatos rémképre, mert érezte, hogy két kísértet mégiscsak többre megy, mint egy, és hogy új barátja segítségével könnyedén elbánhatik az ikrekkel. Odaérve azonban szörnyű látvány tárult eléje. Valami baja történhetett a kísértetnek, mert a tűz teljesen kialudt sötét szemüregében, a csillogó kard kiesett kezéből, és az egész alak merev, kényelmetlen helyzetben nekitámaszkodott a falnak. Odarohant, átölelte karjával, de ekkor, nagy megdöbbenésére, a feje leesett és elgurult a padlón, teste hátrahanyatlott, és nem maradt más a keze között, mint egy fehér lenvászon ágytakaró, egy hosszú kefeseprű, a lába előtt pedig ott hevert egy konyhakés meg egy üres tők. Minthogy nem értette ezt a különös alakulást, lázas sietséggel ragadta meg a táblát, és a szürke hajnali világosságnál ezeket a félelmetes szavakat olvasta le róla:

OTIS-KÍSÉRTET

*Az egyedül igaz, hamisítatlan szellem.
Óvakodjunk az utánzóktól!
Minden más hamisítvány!*

Egyszerre világos lett előtte minden. Becsapták, kijátszották, gúnyt űztek belőle. Szemében fölillant az ősi canterville-i pillantás, megcsikorgatta fogatlan állkapcsát, és fonnyadt kezét magasan a feje fölé emelve, a régi iskola színes, festői szavaival megesküdt, hogy mielőtt Chantecler harmadszor megfújná vidám kürtjét, véres tettek következnek el, és a Gyilkosság hallgatója lábaival be fog osonni a házba.

Alighogy befejezte szörnyű esküjét, egy távoli major vörös cserepes tetején megszólalt a kakas. A kísértet hosszú, halk, keserű nevetést hallatott és várt. Órák hosszat várt, de a kakas valami külön oknál fogva nem kukorékolts másodszor. Végre fél nyolckor megérkeztek a szobalányok, és fölzavarták félelmetes virrasztásából. Így hát visszabotorkált szobájába, üres reményein és megghiúsult szándékán keseregve. Itt elővett néhány régi lovagregényt, amelyeket nagyon szeretett, és úgy találta, hogy valahányszor egy lovag esküt mondott, Chantecler mindannyiszor másodszor is kukorékolts.

- Pusztuljon el a haszontalan szárnyas - dörmögte magában -, pedig volt nap, amikor a torkába döftem volna kemény dárdámat, és kényszeríttem volna, hogy kukorékoljon nekem, ha belepusztul is.

Azzal belebújt egy kényelmes ólomkoporsóba, és ott maradt estig.

IV.

Másnap a kísértet nagyon gyöngy volt és fáradt. Az utolsó négy hét borzalmas izgalmai kezdtek éreztetni hatásukat. Az idegeit mindez teljesen földúlta, és a legkisebb nesze is fölrezzent. Öt napig ki sem mozdult szobájából, és végül is elhatározta, hogy nem csinál becsületbeli kérdést a könyvtár padlóján lévő vérfoltból sem. Ha az Otis családnak nincs szüksége rá, akkor nyilván meg sem érdemli őt. Hiszen az ilyen közönséges, anyagiass lények nem is tudják megbecsülni az érzelmi tünetények szimbolikus értékét. Más dolog azonban a kísérteties látomások és az asztrálistek megjelenésének kérdése, ezekkel már nem rendelkezhetett tetszése szerint. Neki az volt magasztos kötelessége, hogy hetenként egyszer a folyosón mutatkozzék, és hogy minden hónap első és harmadik szerdáján tücsköt-bogarat papoljon a nagy ablakozottánál: s így sehogy sem tudta, hogy vonja ki magát tisztességgel e kötelezettsége alól. Igaz, hogy nagyon gonosz életet folytatott, másrészt azonban nagy lelkiismeretességgel végzett el mindent, ami a természetfölöttivel állott kapcsolatban. Ennélfogva a következő három szombaton szokása szerint éjfél és három óra között végigment a folyosón, de nagy óvatossággal, hogy valaki meg ne hallja, vagy meg ne lássa. Lehúzta a cipőjét, oly halkan lépkedett az öreg, szúette deszkán, amennyire csak lehetett, azonkívül fekete kabátot vett föl magára, és gondosan megolajozta láncait a Napsugár Kenőolajjal. Be kell azonban ismernem, hogy csak nagy lelki küzdelem után határozta el magát az utóbbi védelmi eljárásra. Egy este ugyanis, mialatt a család az estebédnél ült, belopózott Mr. Otis hálósobájába, és elvitte az üveget. Kissé röstellte a dolgot eleinte, de aztán volt annyi esze, és belátta, hogy ennek a találmánynak nagy hasznát veheti, sőt bizonyos mértékben a célja szolgálatába is állíthatja. Mindezek ellenére egyetlen éjszakán sem hagyták nyugodtan. Folyton zsineget feszítettek ki a folyosón keresztül, amin elbotlott a sötétben, és egy alkalommal, amikor éppen a „Fekete Izsák vagy a Hogleywoodi Hajtóvadászat” szerepére öltözködött, majd kifecamította a lábát, mikor rálépett a vajas csúszkára, amelyet az ikrek kentek föl a gobelines szoba bejáratától egészen a tölgyfa lépcső tetejéig. Ez az utóbbi merénylet rendkívül fölhaborította; elhatározta, hogy egy utolsó kísérletet tesz tekintélyének és társadalmi helyzetének helyreállítására, s föl fogja keresni a szemtelen fiatal etoni diákokat a következő éjjel egyik ünnepelt szerepében, vagyis mint „Rettenthetetlen Rupert vagy a Fejetlen Fejedelem”.

Hetven éve már, hogy nem alakította ezt a szerepét; valóban akkor lépett föl benne utoljára, amikor annyira megrémítette vele a bájos Lady Barbara Modisht, hogy az váratlanul fölbon-totta eljegyzését a jelenlegi Lord Canterville nagyatyjával, és megszökött a csinos Jack Castletonnal Gretna Greenbe, és kijelentette, hogy a világ minden kincséért sem házasodna be egy olyan családba, amely eltűri, hogy egy ilyen szörnyű rém sétálgasson szürkületkor föl és alá a kastély teraszán. Szegény Jacket később párbajban agyonlőtte Lord Canterville a wandsworthi réten, és Lady Barbara meg ugyanabban az évben meghalt Tunbridge Wellsben, megtört szívvel; így hát mindenképpen nagy sikere volt a szereppel. Az igazat megvallva, nem volt könnyű „mutatvány”, ha ugyan szabad ezt a cirkuszi kifejezést használnom a természetfölöttinek, vagy tudományosabb műszóval: a természetfölötti világnak egyik legnagyobb misztériumával kapcsolatban. Teljes három órájába került, míg az előkészületeket befejezte. Mikor minden rendben volt, megjelenése határozottan megnyerte tetszését. A hatalmas lovag-lócsizmák, amelyek a ruhához hozzátartoztak, kissé lötyögtek ugyan rajta, és a két lovassági pisztoly közül csak az egyiket tudta megtalálni, de egészben véve teljesen meg volt elégedve magával, és negyed kettőkor kibújt a faburkolat mögül, és végigsompolygott a folyosón. Mikor az ikrek szobájához ért - amelyet, hogy el ne felejtsem, kék szobának hívtak az ágy-függönyök színe miatt -, az ajtót csak betámasztva találta. Azt akarván, hogy föllépése hatásos legyen, egy lökéssel messze kitárta az ajtót, mire egy nehéz vizeskorsó hullott a nyakába, majd leütötte a bal vállát, azonfelül csuromvizes lett tőle. Ugyanakkor elfojtott vihogás hallat-szott a hatalmas ágy felől. Ez annyira megrendítette a kísértet idegrendszerét, hogy hanyatt-homlok visszaroht a szobájába, és másnap reggeltől estig vacogott a hidegleléstől. Egyetlen vigasza az volt, hogy a fejét nem vitte magával, mert annak igen súlyos következményei lettek volna.

Most már földadott minden reményt, hogy valaha megfélemlítse ezt a neveletlen amerikai családot, és általában megelégedett azzal, hogy posztópapucsban végigsompolygott a folyosó-kon, és vastag vörös kendőt kötött a nyaka köré, mert félt a léghuzattól, továbbá magával vitt egy kisebbfajta muskétát, arra az esetre, ha megtámadnák az ikrek. A végső csapás azonban szeptember tizenkilencedikén érte. Lement a nagy előcsarnokba, és ott némi biztonságban érezvén magát, azzal mulatott, hogy szatirikus megjegyzéseket tett a nagykövet és felesége nagyított fotográfiáira, amelyek most elfoglalták a canterville-i ősök arcképeinek helyét. A kísértet egyszerűen, de rendesen volt felöltözve: hosszú halotti leplet viselt, melyen a temető penészfoltokat hagyott, az álla föl volt kötve sárga vászonkendővel, és a kezében ásó meg lámpás volt. A szerep, amelyre öltözött, nem volt más, mint a „Temetetlen Tóbiás vagy a Chertsey-barni Tetemrabló”, egyike legnevezetesebb alakításainak, amelyet a canterville-iek még ma is emlegetnek, mert annak köszönhatték a szomszéd Lord Rufforddal való állandó pörlekedésüket. Hajnali negyed háromkor indult meg, és a házban, amennyire megállapít-hatta, minden néma és mozdulatlan volt. Mikor a könyvtár felé lépkedett, hogy megnézze, maradt-e még nyoma a vérfoltnak, egyszerre egy sötét sarok mögül két alak ugrott elébe, vadul forgatva a fegyvereiket a fejük fölé és hangos „bu-bu” üvöltést ordítva fülébe.

Nem csoda, hogy elfogta a vakrémület, s a lépcső felé menekült, ahol azonban Washington várakozott rá kezében hatalmas kerti locsolóval. Minden oldalról ellenség vette körül, szinte beleesett a kelepécebe, úgyhogy nem maradt más hátra, minthogy a nagy vaskályhában tűnjön el, amely szerencsére nem volt befűtve, és így a kéményen és a kürtőkön kellett hazatérnie. Ziláltan, piszkosan, kétségbeesve ért a szobájába.

Ezután nem látták többé semmiféle éjjeli kiránduláson. Az ikrek hiába álltak lesbe több alkalommal, és hiába szórtak el minden éjjel dióhéjat a folyosókon szüleik és a cselédség bosszúságára. A kísértet önérzetét nyilvánvalóan annyira megsértették, hogy nem akart többé mutatkozni. Ennélfogva Mr. Otis ismét belefogott nagy munkájába a demokrata párt történe-téről, amelyen már több éve dolgozott; Mrs. Otis egy pompás pikniket rendezett, amely ámu-

latba ejtette az egész szomszédságot; a fiúkat az amerikai nemzeti játékok, a lacrosse, euchre és póker foglalkoztatták; Virginia bebarangolta pónija hátán a vidéket, a fiatal cheshire-i herceg kíséretében, aki vakációja utolsó hetét a canterville-i kastélyban töltötte. Általában azon a nézeten volt mindenki, hogy a kísértet máshová költözött, és Mr. Otis levélben értesítette az esetről Lord Canterville-t, aki nagy örömét fejezte ki a hírre, és legszívesebben üdvözlét küldte a nagykövet méltó hitvesének.

Otisék azonban csalódtak, mert a kísértet még ott rejtőzött a házban, s bár valósággal rokkant volt, mégsem adta föl teljesen a játszmát, kivált mikor meghallotta, hogy a vendégek között van a cheshire-i herceg, akinek dédnagybátyja, Lord Francis Stilton egyszer száz guinea-ba fogadott Carbury ezredessel, hogy kockát fog játszani a kísértettel; másnap reggel azonban a játékszoba padlóján fekvé találták olyan tehetetlenül béna állapotban, hogy bár nagy kort ért meg, nem tudott többé mást mondani, mint azt, hogy „dupla hatos”. Az esetnek akkoriban híre futott, bár természetesen a két előkelő család érzékenységre való tekintettel mindent elkövettek, hogy agyonhallgassák a dolgot. Aki az esetet a maga teljességében olvasni akarja, az megtalálhatja Lord Tattle *Visszaemlékezések a régenshercegre és barátaira* c. munkájának harmadik kötetében. Érthető tehát, hogy a kísértet meg akarta mutatni: nem vesztette el befolyását a Stiltonok fölött, akikhez távoli rokonság fűzte, mert unokahúgának második férje Sieur de Bulkeley volt, akitől, amint azt mindenki tudja, egyenes ágon származtak a cheshire-i hercegek. Ennélfogva készülödni kezdett, hogy Virginia ifjú udvarlója előtt tiszteletét tegye hírhedt szerepében, mint a „Vérszopó Barát vagy a Vértelen Bencés”. Mikor annak idején az öreg Lady Startup ebben a vérfagyasztó alakításban meglátta, ami egy végzetes újévi estén, 1764-ben történt, velőtrázó sikoltozásban tört ki, majd olyan heves agyszélhűdés érte, hogy három nap múlva belehalt, előbb azonban kitagadta örökségéből a canterville-i grófokat, akik pedig legközelebbi rokonai voltak, és minden pénzét londoni patikusára hagyta. A kísértet mégis annyira félt az ikrektől, hogy az utolsó percben nem merte elhagyni a szobáját és így a kis herceg nyugodtan alhatott a király számára fenntartott vendégszobában nagy tollas ágyában, a díszes baldachin alatt, és álmodhatott Virginiáról.

V.

Néhány nappal ezután Virginia és göndör hajú gavallérja kilovagoltak a brockleyi rétre, ahol a leány, egy sövényen átugratva annyira összetépte a ruháját, hogy otthon a hátsó lépcsőn ment föl, mert nem akarta, hogy valaki meglássa. Amint elhaladt a gobelines terem mellett, az ajtó véletlenül nyitva volt, s úgy látta, mintha valaki volna odabent. Abban a hiszemben, hogy anyjának a komornája, aki néha ide szokott jönni a kézimunkájával, Virginia belépett az ajtón, mert meg akarta kérni, hogy tűzze össze a szoknyáját. Legnagyobb meglepetésére azonban ki más volt ott, mint maga a canterville-i kísértet! Az ablak mellett ült, és elnézte, mint repül a szélben a sárguló fák pusztuló aranya, s mint táncolnak a barna levelek a fasorban. Fejét a kezére támasztotta, és egész testtartása végső csüggedést árult el. Valóban olyan nyomorultan és szánalomra méltóan festett, hogy a kis Virginia, aki először el akart szaladni, hogy szobájába zárkozzék, megszánta, s elhatározta, hogy megvigasztalja és kedvre deríti. Oly könnyű volt a járása, és oly mélységes a kísértet bánata, hogy nem is vette észre a leányt, míg az meg nem szólította.

- Nagyon sajnálom magát - mondotta -, de öcsikém holnap reggel visszamennek Etonba, és akkor, ha jól fog viselkedni, senki sem fogja többé bántani.

- Abszurdum azt kívánni tőlem, hogy jól viselkedjem - felelte a kísértet, s megdöbbenve nézte a kedves kis leányt, aki meg merte őt szólítani -, teljes abszurdum! - Nekem az a kötelességem, hogy csörgessem a láncaimat, nyöszörgéseket hallassak a kulcslyukakon keresztül, és éjfélkor bejárjam a házat - ha ezt érti rossz viselkedésen. Az én létezésemnek nincs más értelme.

- Egyáltalán nincs értelme az ilyen létnek, és maga jól tudja, hogy milyen gonosz volt életében. Umney asszonyság elmesélte nekünk érkezésünk első napján, hogy ön meggyilkolta a feleségét.

- Igaz, beismerem - szólt a kísértet dacosan -, de ez tisztán belső családi ügy, és senkinek semmi köze hozzá.

- Nagyon csúnya dolog, bárkit is megölni - szólt Virginia, akit néha csókolni való puritán komolyság fogott el, melyet valamelyik New England-i őstől örökölhettek.

- Ó, gyűlölöm az absztrakt morál olcsó szigorúságát! A feleségem csúf teremtmény volt, sohasem keményítette ki rendesen a kezelőimet, és semmit sem értett a főzéshez. Egyszer éppen egy nagyszerű szarvasbikát terítettem le a hogleyi erdőben, egy pompás gímet, és tudja, hogy mit tálalt föl nekem belőle? Ámbár, hagyjuk ezt, úgysem lehet már rajta segíteni, azonban mégse tartom valami szép dolognak, hogy az asszony bátyjai halálra éheztek csak azért, mert megöltem a nővérüket.

- Halálra éheztek? Ó, kedves kísértet, azaz Sir Simon, azt akarja talán mondani, hogy éhes? Van egy vajas kenyér a kosárámban. Parancsolja?

- Nem, köszönöm, én már rég leszoktam az evésről; mindamellett nagyon kedves öntől. Valóban nagyon szeretetreméltó, nem olyan, mint kiállhatatlan, durva, közönséges és becsstelen családjának többi tagjai.

- Hallgasson! - kiáltotta Virginia, és lábával toppantott -, maga a durva, kiállhatatlan és közönséges, ami pedig a becsstelenséget illeti, nagyon jól tudja, hogy ki lopta ki a festékes dobozomból a színeket, hogy visszakenje azt a nevetséges vérfoltot a könyvtár padlójára. Először elvitt minden vörös festéket, a cinóbert is beleszámítva, úgyhogy azóta nem tudok napnyugtát festeni, aztán elvitte a smaragdzöldet és a krómsárgát, végül nem hagyott meg egyebet, mint az indigót és a kínai fehérét, úgyhogy csupa holdfényes estét kellett pingálnom, ami nem könnyű munka, s amellet nagyon nyomott hangulatot kelt. De azért nem árultam el magát, bár nagyon bosszankodtam, s az egészet fölötte nevetségesnek tartottam. Ki hallott valaha smaragdzöld vérről?

- De hát - felelt a kísértet kissé megszeppenve -, mit tett volna ön a helyemben? Manapság igen nehéz valódi vérhez jutni, és ha már az ön bátyja csúffá tett engem a Reklám Folttisztítóval, nem látom be, miért ne csenhettem volna el az ön festékeit. Ami pedig a színeket illeti, az már ízlés dolga: a canterville-i grófoknak például kék vérük van, a legkékebb egész Angliában; de tudom, hogy önök, amerikaiak nem törődnek az ilyesmivel.

- Maga semmit sem tud Amerikáról. Legjobb volna, ha kivándorolna, s ott egy kis műveltséget szerezne. Atyám nagyon fog örülni, ha szabadjegyet szerezhet magának, s bár ott nagy adóval sújtanak minden szellemi terméket, azért magának, mint szellemnek, nem lesz baja a fináncokkal, mert azok mind tagjai a demokrata pártnak. Ha egyszer New Yorkba ér, nagy sikerre számíthat. Ismerek egy csomó embert, akik százezer dollárt adnának egy nagyapáért, és talán ennél is többet egy kísértetért.

- Nem hinném, hogy jól érezném magamat Amerikában.

- Valószínűleg azért nem, mert nincsenek várromjaink és régiségeink - mondotta Virginia gúnyosan.

- Nincsenek várromok és régiségek! - felelte a kísértet -, de van helyettük haditengerészetük és modoruk.

- Jó éjszakát! Megyek apához, s megkérem, hogy hosszabbítsa meg egy héttel az ikrek vakációját.

- Az istenért, ne menjen, Virginia kisasszony - kiáltott a kísértet -, olyan elhagyatott és boldogtalan vagyok, és igazán nem tudom, hogy mihez fogjak. Szeretnék aludni, és nem bírok.

- Képtelenség! Feküdjön le egyszerűen az ágyba, és fújja el a gyertyát. Ébren maradni nehéz dolog néha, kivált a templomban, de mi nehézség van az alvásban? Hiszen még a csecsemők is tudják, pedig alig van eszük hozzá.

- Háromszáz éve, hogy nem hunytam le a szememet - szólt a kísértet szomorúan, mire Virginia csodálkozásában tágra nyitotta gyönyörű kék szemét -, háromszáz esztendeje, hogy nem aludtam, s olyan fáradt vagyok.

Virginia elkomolyodott, és apró ajka elkezdett remegni, mint a rózsa szirma. Odament a kísértethez, letérdelt melléje, és belenézett öreg, hervadt arcába.

- Szegény jó kísértet - suttogta -, hát nincs ahova a fejét álomra lehajtsa?

- Messze innen, túl a fenyőerdőn - felelte a kísértet halk, álmatag hangon - van egy kis kertecske. Ott magasra nő a selymes, zöld fű, bürökvirág nagy fehér csillagai nyílnak, és a csalogány egész éjszaka énekel, s a hideg, kristályos hold lebámul, és a tiszafa kiterjeszti óriási ágait az alvók fölé.

Virginia szemét elfutotta a könny, és arcát a kezébe rejtette.

- Ugye, a halál kertjére gondol? - kérdezte suttogva.

- Igen, a halálra. A halál olyan gyönyörű lehet. Feküdni a puha, barna földben, s hallgatni a csöndet, míg a fűszálak hajladoznak a szélben az ember feje fölött. Ott nincs sem tegnap, sem holnap. Az ember elfelejti az időt, megbocsát az életnek, és békében nyugszik. Segítsen rajtam, kis Virginia. Maga megnyithatja számomra a halál házának kapuját, mert a maga szívében szeretet lakozik, és a szeretet erősebb a halálnál.

Virginia összerezdült, és hideg borzalom futott végig rajta. Néhány pillanatig csöndben voltak. A leány úgy érezte, mintha szörnyűt álmodna.

A kísértet aztán újra megszólalt, és hangja olyan volt, mint a szél sóhaja.

- Nem olvasta soha a régi jóslatot a könyvtár ablakán?

- Ó, de hányszor - kiáltott a kisleány föltekintve -, hiszen kívülről tudom. Különös fekete betűkkel van odapingálva, és nehezen olvasható. Csupán hat sorból áll:

*Ha egy aranyhajú leány
Imát fakaszt a bűn ajakán,
S ígéz virulni száraz ágat
S a gyermek szeme könnybe lábad,
Akkor a kísértés eláll
És Canterville-be béke száll.*

Csakhogynem tudom az értelmét.

- Az értelme az - felelte a kísértet szomorúan -, hogy magának sírnia kell az én bűneimért, mivel nekem nincsenek könnyeim, és imádkoznia kell velem a lelki üdvösségemért, mivel nekem nincs hitem, és aztán, ha életében mindig kedves és jó és szíves volt, a halál angyala meg fog könyörülni rajtam. De vigyázzon, rettentő rémképeket fog látni a sötétben, és gonosz hangok fognak suttogni a fülébe, de nem árthatnak magának, mert a kisgyermek tisztasága ellen nincs a pokloknak semmi hatalma.

Virginia nem felelt, és a kísértet vad kétségbeesésében tördelte a kezzeit, amint tekintete ráesett a lehajtott aranyhajú fejecskére. Egyszerre azonban a leány fölállott sápadtan, és szemében különös fény ragyogott.

- Nem félek - mondta határozott hangon -, meg fogom kérni a halál angyalát, hogy könyörüljön magán.

A kísértet halkán fölsikoltott örömeiben, fölállt a székről, régimódi bókkal a leány keze fölé hajolt és megcsókolta. Az ujjai hidegek voltak, mint a jég, és ajka égett, mint a tűz, de Virginia nem remegett, mikor a kísértet keresztülvezette a sötét szobán. A kopott zöld gobelinre apró vadászok voltak hímezve. Ezek belefűjtak bojtos kürtjeikbe, és apró kezükkel integettek feléje, hogy forduljon vissza. „Fordulj vissza, kis Virginia - kiáltották -, fordulj vissza!” De a kísértet szorosabban megfogta kezét, és a leány behunyta szemét, hogy ne lásson semmit. A kandallón gyíkfarkú és üvegszemű szörnyek voltak kifaragva, és azt súgták feléje: „Vigyázz, kis Virginia, vigyázz! Talán sohasem fogunk viszontlátni.” De a kísértet gyorsan elsuhant vele, és Virginia nem hallgatott rájuk. Mikor a terem végére értek, a kísértet megállott, és néhány érthetetlen szót mormogott. A leány kinyitotta szemét, és látta, amint a fal lassanként eloszlik, mint a köd, és egy barlang tárul föl előtte. Hideg szél süvöltött feléje, és érezte, hogy valaki rángatja a ruháját.

- Gyorsan, gyorsan - kiáltott a kísértet -, mielőtt még késő lenne - s egy pillanat múlva bezárult mögötte a faburkolat, és a gobelinteremben nem volt senki.

VI.

Tíz perc múlva uzsonnára kongattak, s minthogy Virginia nem jött, Mrs. Otis felküldött egy inast, hogy hívja le. Kis idő múlva az inas visszatért, és jelentette, hogy sehol sem találta Virginia kisasszonyt. Minthogy leányának az volt a szokása, hogy minden este kiment a kertbe virágokat szedni az ebédlőasztal számára, Mrs. Otis eleinte nem nagyon nyugtalankodott, de mikor az óra elütötte a hat órát, és Virginia még mindig nem került elő, aggódni kezdett, és elküldte a fiúkat, hogy keressék meg, míg ő maga férjével együtt átkutatott minden szobát a kastélyban. Fél hétkor visszajöttek a fiúk azzal, hogy sehol semmi nyoma a nővérüknek. Izgalmukban nem tudták, mihez kezdjenek, mikor az apának hirtelen eszébe jutott, hogy néhány nappal ezelőtt engedélyt adott egy csapat cigánynak, hogy táborot üthessenek a parkban. Ennélfogva rögtön elindult Blackfell Hollow felé, ahol a cigányok tanyáztak, idősebbik fia és két legény kíséretében. A kis cheshire-i herceg, aki nem tudott hová lenni izgatottságában, összetett kézzel kérte, hogy ő is velük mehessen, de Mr. Otis nem engedte, mert attól félt, hogy összetűzésre kerülhet a sor a cigányokkal. Mire odaértek, a cigányoknak hűlt helyük volt, s azt is látták, hogy a cigányok nagy sebbel-lobbal távozhattak, mert a tűz még égett, és egypár tányér ott hevert a fűben. A nagykövet elküldte Washington és a két embert, hogy kutassák át a szomszédságot, míg ő maga hazarohant, sürgönyöket menesztett valamennyi környékbeli rendőrkapitánysághoz, és arra kérte őket, hogy nyomozzanak egy kislány után, akit a cigányok vagy csavargók elraboltak. Azután megnyergelte a lovát, és meghagyta a

feleségének meg a három fiúnak, hogy üljenek az estebédhez, ő maga pedig egy istállófiú kíséretében ellovagolt az ascoti országúton. Alig tett meg azonban néhány mérföldet, hallotta, hogy valaki üget utána, s hátrafordulva észrevette póniján a kis herceget kipirult arccal és kalap nélkül.

- Ne tessék haragudni, Mr. Otis - lihegte a fiú -, de semmi étvágyam, mióta Virginia eltűnt. Kérem bocsásson meg, és ha megengedte volna tavaly, hogy jegyet váltsunk, akkor nem történt volna ez az egész fölfordulás. Ugye nem küld vissza? Nem tudok visszamenni! Nem akarok visszamenni!

A nagykövet mosolyogva nézett a csinos fiatal legénykére, és nagyon meg volt illetődve, hogy annyira szereti Virginiát. Lehajolt a nyeregből, és nyájasan megveregette a vállát, így szólt hozzá:

- Jól van, Cecil, ha nem akar visszafordulni, hát jöjjön velem, előbb azonban veszek magának egy kalapot Ascotban.

- Ah, ördög vigye a kalapomat! Inkább Virginiát látnám már! - kiáltott a kis herceg nevetve, s azzal továbblovagoltak a vasúti állomás felé. Itt Mr. Otis megkérdezte az állomásfőnököt, nem látott-e valakit, akire ráillenék Virginia személyleírása; de hiába. Az állomásfőnök mégis minden irányban sürgönyöket menesztett az egész vasútvonal mentén, és biztosította a nagykövetet, hogy résen lesznek. Miután egy kalapot vásároltak a kis herceg számára egy rövid-áruüzletben, amely éppen zárni készült, továbbnyargaltak Bexley felé, mely négy mérföldnyire feküdt, s melyet állítólag szerettek a cigányok, mert nagy mezőség terült el a közelében. Itt fölverték az összes mezőőröket, de semmi felvilágosítást nem kaptak tőlük, s miután keresztül-kasul kutatták a rétet, visszafordultak hazafelé, s tizenegy óra tájban elérték a kastélyt, holtra fáradva és kétségbeesett szívvel. Washington és az ikrek a portáslakban vártak rájuk lámpásokkal főszerelve, mert a fasorban vak sötét uralkodott. Virginiának semmi nyoma. A cigányokat megtalálták ugyan a brockleyi réten, de Virginia nem volt velük, s azok hirtelen távozásukat azzal magyarázták, hogy majdnem megfélelkeztek a chortoni vásár dátumáról, s azért rohantak el oly sietséggel, mert attól féltek, hogy elkésnek. Sőt annyira sajnálkoztak a kis Virginia eltűnése miatt, hogy visszaküldték négy emberüket, hadd segítsenek a keresésben; nagyon hálásak voltak Mr. Otisnak, amiért megengedte, hogy a parkban tanyát verjenek. A halastavat is lecsapolták, az egész kastélyt újra átkutatták, de eredmény nélkül. Bele kellett nyugodniuk, hogy Virginia, legalábbis erre az éjszakára, elveszett számukra. Mr. Otis és a fiúk mélyen lesújtva indultak föl a kastély felé, mögöttük az istállófiú a két lóval és pónival. Az előcsarnokban egy csomó ijedt szolgálót találtak, és a könyvtárszobában egy pamlagon hevert a szegény Mrs. Otis, magánkívül aggodalmában és bánatában, s az öreg házvezetőnő kölnivízzel borogatta homlokát. Mr. Otis rábeszélte, hogy egyen valamit, és vacsorát rendelt az egész társaság számára. Szomorú étkezés volt, alig szólt valaki egy szót, még az ikrek is lehangoltak és csendesek voltak, mert nagyon szerették a nővérüket. Mikor a vacsora végére értek, Mr. Otis, a kis herceg könnyörgése ellenére, ágyba küldte valamennyiüket - mivelhogy az éjjel úgysem lehet már semmit tenni. Majd reggel táviratozik a londoni Scotland Yardra néhány detektívért. Mikor elhagyták az ebédlőt, éppen éjfél ütött a harang a toronyban, s amint elhangzott az utolsó ütés, hirtelen velőtrázó sikolyt, s recsegést-ropogást hallottak; rettentő mennydörgés rázta meg a házat, földöntúli zene csendült meg a légben, a lépcsőház tetején egy fatábla nagy robajjal kiesett, s kilépett rajta sápadtan és fehéren Virginia. Kezében egy kis dobozt tartott. Egy pillanat alatt mindnyájan ott voltak mellette. Mrs. Otis szenvedélyesen karjai közé zárta, s a kis herceg csókokkal árasztotta el, míg az ikrek vad indiántáncra kerekedtek.

- Az ég szerelmére, gyermekem, hol jártál? - kérdezte Mr. Otis kissé haragosan, mert azt hitte, hogy Virginia valami meggondolatlan tréfát űzött velük. - Cecil és én felkutattuk érted lóháton az egész környéket, az édesanyád pedig halálra rémült miattad. Nem szabad többé ilyen csúnya mókákat csinálni!

- Kivéve a kísértettel! Kivéve a kísértettel! - üvöltötték az ikrek, s tovább ugráltak körülöttük.

- Édes, drága kislányom, hála istennek, csakhogyrád akadtunk, nem szabad többé elmozdodnod mellőlem - suttogta Mrs. Otis, és reszketve megcsókolta gyermekét, és elsimította összekuszált aranyfürtjeit.

- Apám - szólt Virginia nyugodtan -, a kísértetnél voltam. Meghalt, jöjjetek és nézzétek meg. Nagyon gonosz ember volt, de őszintén megbánta vétkeit, s halála előtt ezekkel a gyönyörű ékszerekkel ajándékozott meg.

Az egész család némán, meglepetten nézett Virginiára, de az komoly maradt, s nem mosolygott, hanem megfordult, és a faburkolat nyílásán át egy keskeny titkos folyosóba vezette őket; Washington magasra emelt gyertyáival ment mögöttük. Végre elértek egy nagy tölgyfa ajtóhoz, mely rozsdás szögekkel volt kiverve. Mikor Virginia belökte, megfordult nehéz sarkaiban, s föltáruult előttük egy alacsony kis szoba, boltíves mennyezettel, s apró rácsos ablakkal. A falba hatalmas vaskarika volt erősítve, s hozzáláncolva egy óriási csontváz, egész hosszában elterülve a kőpadlón, ösztövé, hústalan ujjáival mintha a régimódi tányér és korsó után akart volna nyúlni, melyet azonban nem tudott elérni. A korsó valaha meg lehetett töltve vízzel, mert most csupán zöld penész volt benne. A tányéron nem maradt más, mint egy csomó por. Virginia letérdelt a csontváz mellé, és összekulcsolva kis kacsóit, némán imádkozni kezdett, míg a többiek megdöbbenően nézték a szörnyű tragédiát, amelynek titka most föltáruult előttük.

- Ejha! - kiáltott föl hirtelen az ikrek egyike, aki kinézett az ablakon, hogy megállapítsa, a kastélynak melyik szárnyában van ez a titkos szoba. - Ejha, a vén kiszáradt mandulafa kivirágzott. Egész tisztán látom virágait a holdfényben.

- Az Úr megbocsátott neki - szólt Virginia komoly hangon, amint fölkelt térdéről, s valami csodálatos fény áradt el az arcán.

- Micsoda angyal maga! - kiáltott föl a fiatal herceg, és átölelte a kislány nyakát és megcsókolta.

VII.

Négy nappal e különös események utáni temetési menet hagyta el a canterville-i kastélyt éjjel tizenegy óra tájban. A gyászhintót nyolc fekete ló húzta, valamennyinek a fején hatalmas struccotlás bóbíta lengett: az ólomkoporsót bíborszínű bársony fődte, amelyre arannyal hímezték rá a canterville-i címet. A gyászhintó és a kocsik mellett szolgák haladtak égő fáklyákkal; az egész menet csodamód hatásos volt. A fő gyászoló Lord Canterville volt, aki egyenesen azért jött Walesből, hogy részt vegyen a temetésen; ő ült az első kocsiban, s mellette a kis Virginia. Utána következett az Egyesült Államok nagykövete a feleségével, aztán Washington a három fiúval, és az utolsó kocsiban Umney asszonyság. Az volt az általános vélemény, hogy ha valakinek, akkor neki megvolt a joga arra, hogy ott legyen a kísértet utolsó útján, hiszen életének ötven évén keresztül tűrte zaklatásait. A mély sírt a temető sarkában, közvetlenül a tiszafa alatt ásták meg, és a hatásos halotti búcsúztatót a nagytiszteletű Augustus Dampier mondotta. Mikor a szertartás véget ért, a szolgák a canterville-i

család ősi szokása szerint eloltották a fáklyákat, s mikor a koporsót leeresztették a földre, Virginia a sírhoz lépett, és egy gyönyörű fehér és piros mandulavirágból font keresztet helyezett el rajta. Abban a pillanatban kibújt a hold a felhők közül, és néma ezüstjével elárasztotta a kis temetőt; a távoli cserjésben megszólalt a csalogány. Virginia a kísértet leírására gondolt a halál kertjéről, szemét elfutotta a könny. Egész úton hazafelé alig szólt egy szót.

Másnap reggel, mielőtt Lord Canterville visszautazott a városba, Mr. Otis szóba hozta előtte az ékszereket, amiket Virginia a kísértettől kapott. Pompás drágaságok voltak, s köztük egy rubinos nyaklánc, régi velencei foglalattal, a XVI. századi ötvösművészet igazi remekműve. Az ékszer akkora értéket képviselt, hogy Mr. Otisnak kétségei voltak, vajon megengedje-e a lányának, hogy elfogadja.

- Mylord - mondotta -, jól tudom, hogy ebben az országban a hitbizománnyal együtt jár nemcsak a föld, hanem az ékszerek is; világos tehát, hogy ez a holmi az ön családi örökségéhez tartozik. Arra kell tehát önt kérnem, hogy vigye magával Londonba, s tekintse úgy, mint tulajdonának egy részét, amely némiképpen furcsa körülmények között került vissza önhöz. Ami a lányomat illeti, ő még gyerek, és örömmel kell megállapítanom, hogy alig van érzéke olyasmihez, ami henye fényűzés. Arról is értesültem feleségem révén - aki, dicsekvés nélkül mondhatom, nem kis tekintély művészi kérdésekben, hiszen leánykorában abban a kiváltságban volt része, hogy néhány telet Bostonban tölthetett -, arról is értesültem, mondom, hogy ezek a drágakövek nagy pénzbeli értéket képviselnek, és ha piacra kerülnek, bizonyára jelentős árat fognak kínálni értük. Ily körülmények között, Lord Canterville, ugye megérti, hogy lehetetlen megengednem családom bármely tagjának, hogy megtartsa ezt a holmit. Ezeknek a hiú csecsebecséknek, bármennyire szükségesek és hozzáillők is az angol arisztokrácia méltóságához, semmi helyük nincsen olyan embereknél, akik a republikánus egyszerűség szigorú, bár halhatatlan elvei szerint nevelkedtek. Csupán azt akarom megemlíteni, hogy Virginia nagyon szeretné, ha ön átengedné neki a dobozt, mint emléket az ön szerencsétlen, de félrevezetett őseitől. Minthogy nagyon régi, ütött-kopott jószág, ön talán teljesíteni fogja a lányom kérését. Magam részéről bevallom, csodálkozom rajta, hogy egyik gyermekem rokonszenvezik a középkorral, bármilyen formában is. Csak úgy magyarázhatom a dolgot, hogy Virginia egyik londoni villanegyedben született röviddel azután, hogy feleségem visszatért athéni útjáról.

Lord Canterville komolyan hallgatta a nagykövet szavait, és néha-néha megsodorta szürkülő bajuszát, hogy elrejtse egy önkéntelen mosolyt. Mikor Mr. Otis befejezte a beszédét, szívélyesen megrázta a derék amerikai kezét, s azt mondta:

- Kedves uram, az ön bájos kislánya megbecsülhetetlen szolgálatot tett boldogtalan ösömnek, Sir Simonnak, és én meg a családom súlyosan adóssai vagyunk csodálatos merészségéért és bátorságáért. Semmi kétség, hogy az ékszer őt illeti meg. Különben, ha olyan szívtelen lennék és elvenném tőle, azt hiszem, két hét sem telnék bele, és a gonosz vén fickó kikelne sírjából, hogy pokollá változtassa az életemet. Ami pedig az örökséget illeti, semmi sem tekinthető annak, ami nincs megemlítve végrendeletben vagy más törvényes okmányban; ezeknek az ékszereknek a létezéséről pedig senki sem tudott. Biztosítom önt, hogy nekem nincs rájuk több jogom, mint az ön komornyikjának, és meggyőződése, ha Virginia kisasszony felnő, nagy örömmel fogja hordani azt a szép csecsebecsét. Különben elfelejti, Mr. Otis, hogy ön megvette a kastély berendezését kísértettestül, s így minden, ami a kísértethez tartozik, átment az ön tulajdonába. Bármilyen tevékenységet fejtett ki Sir Simon a kastély folyosóján, a törvény szempontjából régen halottnak volt tekintendő, s ön pénzért megvásárolta minden tulajdonát.

Mr. Otis nagyon le volt sújtva, hogy Lord Canterville visszautasította kérését; könyörgött is neki, hogy gondolja meg még egyszer a dolgot, de a jószívű főúr megmaradt elhatározása mellett, s végül rábirta a nagykövetet, hogy engedje meg lányának, hadd tartsa meg a kísértet

ajándékát. Mikor aztán 1890 tavaszán a fiatal cheshire-i hercegnőt bemutatták az udvarnál menyegzője alkalmából, ékszerei általános csodálat tárgyát képezték. És Virginia megkapta azt a koszorút is, amely minden amerikai kislánynak a jutalma, ha férjhez megy. Feleségül ment ifjúkori udvarlójához, amint az elérte nagykorúságát. Kedves látványt nyújtott a fiatal emberpár, s annyira szerették egymást, hogy mindenki örült a házasságnak, kivéve az öreg dumbletoni márkinét, aki meg akarta fogni a herceget a hét hajadon leánya közül valamelyiknek, és e célból nem kevesebb, mint három költséges ebédet adott; furcsa dolog, de igaz, hogy Mr. Otis sem nézte jó szemmel a házasságot. Személy szerint rendkívül szerette ugyan a fiatal herceget, de elvi ellensége volt a címeknek és rangoknak. Ezért aztán - hogy saját szavait idézzem - „nem minden aggodalom nélkül nézte, hogy a republikánus egyszerűség igazi elvei netalántán elfelejtődnének az élvezethajhászó arisztokrácia egészségtelen befolyása alatt”, ellenvetéseit azonban nem vették tekintetbe, s azt hiszem, végül is, mikor végigment a Hanover Square-i Szent György-templom padsorai között leányával a karján, nem volt büszkébb férfi nála széles Angliában.

A mézeshetek után a herceg és a hercegné leutaztak Canterville-be, s megérkezésük után mindjárt másnap meglátogatták a kis temetőt a fenyőerdő mellett. Először nagy fejtörést okozott nekik, hogy milyen fölíratot tegyenek Sir Simon sírkövére, de végre elhatározták, hogy csupán nevének kezdőbetűit vésetik rá, és a könyvtár ablakán olvasható verset. A hercegné néhány gyönyörű rózsát hozott magával, melyeket odaszórt a sírra, s miután egy kevés időt töltött, elsétáltak a régi apátság romba dőlt kápolnájához. Itt a hercegné leült egy letört pillérre, míg a férje leheveredett mellé a földre, rágyújtott egy cigarettára, és fölneézett a felesége gyönyörű szemébe. Aztán hirtelen eldobta a cigarettát, megragadta Virginia kezét, s így szólt hozzá:

- Virginia asszonynak ne legyenek titkai a férjura előtt.

- Kedves Cecil, hiszen nincs titkom előtted!

- De van - felelte a herceg mosolyogva. - Sohasem mesélted el nekem, mi történt veled, mikor eltűntél a kísértettel!

- Azt nem meséltem el még senkinek - felelte Virginia elkomolyodva.

- Tudom, de azért elmondhatnád nekem.

- Kérlek, ne kérdezd, Cecil; nem mondhatom el neked. Szegény Sir Simon! Sokkal tartozom neki. Igen, ne neved, Cecil, csakugyan így van. Ő mutatta meg nekem, hogy mi az élet, s mit jelent a halál, és hogy miért hatalmasabb mindkettőnél a szeretet.

A herceg fölkel, és szenvedélyesen megcsókolta a feleségét.

- Megőrizheted a titkodat, ameddig a szívedet bírom - csak ennyit válaszolt.

- Hiszen mindig a tied volt a szívem, kedves Cecil.

- De majd egyszer el fogod mondani gyermekeinknek, ugye?

Virginia elpirult.

KIRÁLY GYÖRGY FORDÍTÁSA

LORD ARTHUR SAVILE BÜNE

I.

Lady Windermere utolsó fogadása volt húsvét előtt, és Bentinck House még zsúfoltabb volt, mint rendesen. Eljött a kormány hat minisztere egyenesen a házelnök *levée*-jéről, minden csillagukkal és szalagjukkal és mind a csinos nők pompás ruhájukban. A képtárban pedig ott állt Sophia karlsruhei királyi hercegnő, nehézkes, tatár képű, kicsi fekete szemű hölgy, csodálatos smaragdokkal, aki rosszul beszélt franciául, nagyon hangosan és mértéktelenül nevetett mindenen, amit mondtak neki. Bizonyos, hogy csodálatos keveréke volt itt az embereknek Pompázó peerasszonyok csevegtek véres radikálisokkal, népszerű egyházi szónokok szorongtak együtt kiváló szkeptikusokkal, és püspökök valóságos nyája követett teremről teremre egy terebélyes primadonnát. A lépcsőházban elszórtan álltak a Royal Academy tagjai művészek álcázva, és mondják, hogy volt idő, mikor a vacsoratermet teljesen megtöltötték a zsenik. Valóban Lady Windermere egyik legszebb estje volt, és a királyi hercegnő majdnem fél tizenkettőig maradt.

Alighogy elment, Lady Windermere visszatért a képtárba, ahol egy népszerű közgazdász ünnepélyesen fejtegette a zene tudományos elméletét egy méltatlankodó magyar virtuóznak. Lady Windermere Paisley hercegasszonyával kezdett beszélgetni. Csodálatos szépség volt, telt elefántcsontszínű nyakával, nagy nefelejcskék szemével és aranyhajának súlyos fonataival. Valódi *or pur* volt ez a haj. Nem az a sápadt szalmás szín, amely manapság az arany graciózus nevét bitorolja, hanem napsugárból szőtt, ritka borostyánon csillogó arany. Ezek a fonatok szinte glóriával övezték, s valamely szent képmásához való hasonlóságot kölcsönöztek arcának, amelyen azonban kissé rajta volt a bűn bűvölete is. Igazán különös lélektani tanulmány volt. Életében korán eljutott annak a jelentős igazságnak felismeréséhez, hogy semmi sem hasonlatos annyira az ártatlansághoz, mint a nemtörődömség; s a szabadságok léha sorozatával, melynek felerésze egészen ártalmatlan volt, megszerezte az egyéniség priviligiumát. Nemegyszer változtatta férjét, s valóban, Debrett három férjjel terhelte meg. Mivel azonban sohasem változtatta a kedvesét, a világ már régen abbahagyta, hogy botránkozással beszéljen róla. A kora most negyven év. Gyermeektelen, és megvan benne az örömeknek az a szenvedélyes szeretete, ami az örök fiatalság titka.

Hirtelen izgatottan körülnézett a teremben, és mély, tiszta hangján így szólt:

- Hol az én kiromantistám?

- Az ön micsodája, Gladys? - kiáltott föl a hercegasszony, és önkéntelenül összerezzen.

- A kiromantistám, ha megengedi hercegnő. Mostanság nem tudok meglenni nélküle.

- Kedves Gladys, maga mindig olyan eredeti - szólt a hercegnő, és megpróbált visszaemlékezni arra, hogy tulajdonképpen mi is az a kiromantista - azt remélte, hogy nem ugyanaz, mint a kiropodista.

- Rendszerint kétszer hetenként nézi meg a kezemet - folytatta Lady Windermere -, és nagyon érdeklődik iránta.

- Kegyes egek! - szólt a hercegasszony magában -, mégiscsak affajta kiropodista lesz. Ó, milyen szörnyű! Remélem, hogy legalább idegen. Talán így nem volna annyira illetlen dolog.

- Be kell mutatnom önnek.

- Bemutatni nekem? - kiáltotta a hercegnő. - Csak nem akarja azt mondani, hogy most itt van? - és már kicsiny teknőchőj legyezője és megtépázott kendője után tekingetett, mint aki készen akar lenni, hogy minden percben elmehessen.

- Persze hogy itt van, álmodni sem szeretnék olyan estélyről, melyen hiányoznék. Azt mondhatja nekem, hogy merő pszichikai kezem van, és ha a hüvelykujjam csak egy kicsinykével rövidebb volna, menthetetlen pesszimista lennék, és rég kolostorba vonultam volna.

- Ó, most már értem - szólt a hercegasszony, és valósággal megkönnyebbült -, ha nem csalódom, jó szerencsét mond.

- De balszerencsét is - válaszolt Lady Windermere -, mégpedig bőven. Jövő esztendőre például nagy veszélyben leszek, mind szárazon, mind vízen, így hát arra készülök, hogy léghajón éljek, és esténként kosárban vontatom föl az ennivalómat. Mindez oda van írva a kisujjamra vagy a tenyeremre, el is felejtettem, hogy melyikre.

- Kétségtelen, Gladys, hogy ezzel mégiscsak a Gondviselést kísérti.

- Drága hercegnőm, biztos, hogy a Gondviselés manapság ellen tud állni a kísértésnek. Azt hiszem, mindenkinek legalább havonta egyszer olvastatnia kellene a tenyeréből, hogy tudja, mit nem szabad tennie. Természetesen, azért mégiscsak megtenné, de olyan kellemes, mikor az embert óva intik. Most pedig, ha valaki el nem indul és meg nem keresi Mr. Podgerst, akkor magamnak kell mennem.

- Engedje meg, Lady Windermere, hogy én menjek - szólt egy karcsú, csinos fiatalember, aki ott állt mellettük, és mosolyogva hallgatta a beszélgetést.

- Nagyon köszönöm, Lord Arthur, de tartok tőle, hogy nem ismeri meg.

- Ha olyan csodálatos, amint ön mondja, Lady Windermere, nem téveszthetem el. Mondja meg, hogy milyen a külseje, és én azonnal idehozom.

- Helyes; nos hát, csöppet sem olyan kiromantistaféle. Úgy gondolom, hogy nem titokzatos, nem eredetieskedő vagy romantikus külsejű. Kicsi, gömbölyű ember, furcsa kopasz fejjel és nagy, aranykeretes pápaszemmel - valami a házi orvos és a falusi ügyvéd között. Igazán sajnálom, de nem tehetek róla. Az emberek olyan bosszantóak. A zongoraművészeim mindig olyanok, mint a költők, és a költőim olyanok, mint a zongoraművészek. Emlékszem, hogy a múlt szezomban ebédre hívtam egy rettenetes összeesküvőt, olyat, aki nagyon sok embert felrobbantott már, és mindig páncélinget viselt, és tört rejtegetett az ingujjában, és képzeljék, mikor eljött, olyan volt, mint egy nyájas öreg lelkész, és egész este sziporkázott. Természetesen nagyon mulatságos volt és a többi, de én rettenetesen csalódtam. Mikor pedig érdeklődtem a páncélinge felől, csak nevetett, és azt mondta, hogy nagyon is hideg volna az Angliában. Ó, itt van Mr. Podgers. Nos, Mr. Podgers, azt óhajtom, hogy Paisley hercegnő tenyeréből olvasson. Hercegnő, le kell vetnie a kesztyűjét. Ne, ne a bal kezéről, a másikról.

- Gladys, drágám, igazán, azt hiszem, hogy nem illik - mondta a hercegnő, míg habozva kigombolta nem éppen tiszta kesztyűjét.

- Így van ez mindennel, ami érdekes - szólt Lady Windermere -, *on a fait le monde ainsi*. De engedje meg, hercegnő, hogy bemutassam: ez itt Mr. Podgers, az én kedves kiromantistám. Mr. Podgers, íme Paisley hercegnő, és ha azt találja mondani, hogy neki nagyobb holdhegye van, mint nekem, akkor soha többé nem hiszek önnek.

- Biztos vagyok benne, Gladys, hogy semmi ilyenféle nincs a kezemen - szólt a hercegnő méltóságosan.

- Teljesen igaza van, kegyelmes asszonyom - szólt Mr. Podgers, miközben odatekintett a kicsiny, kövér, rövid és vastag ujjú kézre. - A holdhegye nincs kifejlődve, az életrajza viszont nagyszerű. Legyen szíves, és hajlítsa be a csuklóját. Köszönöm, három határozott vonal a lankán. Nagyon sokáig él majd, hercegnő, és nagyon boldog lesz. Nagyon szerény ambíció. Az intellektusvonala nem feltűnő. A szív vonala...

- Most legyen indiszkrét, Mr. Podgers - kiáltott Lady Windermere.

- Örülék, ha megtehetném - szólt Mr. Podgers meghajolva -, ha a hercegnő is az lett volna valaha. De őszintén sajnálom, azt kell mondanom, hogy hajlandóságaiban nagy állhatatosságot látok, és ezzel együtt szigorú kötelességérzetet.

- Kérem, folytassa, Mr. Podgers - szólt nagyon elégedetten a hercegnő.

- Kegyességed erényei között nem utolsó a takarékoság - folytatta Mr. Podgers. Lady Windermere elkacagta magát.

- A takarékoság nagyon jó dolog - jegyezte meg a hercegnő leereszkedően. - Mikor feleségül mentem Paisley-hez, tizenegy kastélya volt és egyetlen háza sem, ahol lakni lehetett.

- Most pedig tizenkét háza van és egyetlen kastélya sincs - kiáltotta Lady Windermere.

- Úgy van, kedvesem - szólt a hercegnő -, szeretem...

- A kényelmet - szólt Mr. Podgers -, a modern berendezést és meleg vizet minden hálósobában. Kegyességednek nagyon igaza van. A kényelem az egyetlen dolog, amelyet a civilizáció adhat nekünk.

- Bámulatos módon leírta a hercegnő jellemét, Mr. Podgers, de most beszéljen Lady Floráról is. - A mosolygó háziasszony intésére egy magas termetű, sudár lány - olyan hajjal, mint a skót homok - lépett ki esetlenül a szófa mögül, és odatartotta hosszú, csontos, lapátujjú kezét.

- Ó, látom, zongorista - szólt Mr. Podgers -, kitűnő zongorista, de aligha hivatásos zenész. Nagyon tartózkodó, nagyon tisztességes, és nagyon szereti az állatokat.

- Tökéletesen igaz - kiáltott föl a hercegnő, és odafordult Lady Windermere-hez - teljesen igaz! Flora két tucat juhászkutyát tart Macloskie-ban, és a városi házukat is állatseregletté változtatná, ha az apja megengedné.

- Ugyanezt teszem én a házammal minden csütörtök este - szólt Lady Windermere nevetve -, de én jobban szeretem az oroszlanokat, mint a juhászkutyákat.

- Ez az egyetlen hibája, Lady Windermere - szólt Mr. Podgers mély meghajlással.

- Ha egy nő a hibáit nem tudja vonzóvá tenni, akkor csak nőtény - hangzott a felelet. - De kérem, olvasson még néhány tenyérből. Jöjjön, Sir Thomas, mutassa meg Mr. Podgersnek a magáét.

Egy zseniális külsejű, fehér mellényes öregúr lépett elő, s odatartotta vaskos, görcsös kezét, amelyen a középső ujj különösen hosszúra nőtt.

- Kalandos természet, négy hosszú utazás a múltjában, és egy előtte. Három hajótörés, nem, csak kettő, de itt van a harmadik hajótörésnek a veszélye legközelebbi utazásán. Szigorúan konzervatív, nagyon pontos, és szenvedélye a ritkasággyűjtés. Komoly beteg volt, tizenhat és tizennyolc éves kora között. Harmincéves korában nagy vagyont örökölt. Erős idegenkedés a macskáktól és radikálisoktól.

- Rendkívüli - kiáltott fel Sir Thomas -, olvasnia kell a feleségeméből is.

- A második felesége tenyeréből - szólt Mr. Podgers nyugodtan, és még kezében tartotta Sir Thomasét. - Örvendek, ha megengedi.

De Lady Marvel, e melankolikus külsejű, barna hajú és ábrándos szempillájú hölgy hallani sem akart róla, hogy a múltját vagy a jövőjét felfedjék, és Monsieur de Koloffot, az orosz követet Lady Windermere még arra sem tudta rábírní, hogy letegye kesztyűjét. Valóban úgy látszik, hogy nagyon sokan féltek, hogy szemtől szembe álljanak ezzel a sztereotip mosolyú, aranykeretes pápaszemű, apró, csillogó szemű, furcsa kis emberrel. Mikor pedig szegény Lady Fermornak nyíltan és mindenki előtt megmondta, hogy egy csepp sem törődik a zenével, de annál jobban igénybe veszik a zenészek, általánosan úgy találták, hogy a kiromantia nagyon veszedelmes tudomány, amelyre csak négyszemközt volna szabad rászánnia magát az embernek.

De Lord Arthur Savile-t, aki mit sem tudott Lady Fermor balsikerű történetéről, s aki nagy érdeklődéssel figyelte Mr. Podgerst, mérhetetlen kíváncsiság szállta meg, hogy az ő tenyeréből is olvasson. Mivel pedig némiképp röstellte, hogy előtérbe tolaodjék, a termen át Lady Windermere széke mögé került, és kedves pirulással megkérdezte tőle, nem gondolja-e, hogy Mr. Podgers megtenné neki.

- Minden bizonnyal megteszi - szólt Lady Windermere -, hisz ezért van itt. Minden oroszlánom, Lord Arthur, idomított oroszlán, és ugrál a karikán át, ha megkérem rá. De óva intem, mert mindent elmondok Sybilnek. Nálam lunchöl holnap, mert a kalapjairól akar beszélgetni velem, s ha Mr. Podgers kiderítené, hogy önnek gonosz természete van, vagy hajlamos a köszvényre, vagy van már egy felesége, aki Bayswaterben él, én mindenesetre közölni fogok vele mindent.

Lord Arthur mosolygott és megrázta a fejét.

- Nem félek - válaszolta -, Sybil ismer engem, aminthogy én is ismerem őt.

- Ó, sajnálom, hogy ezt kell hallanom. A házasságnak biztos alapja a kölcsönös félreismerés. Nem, igazán nem vagyok cinikus, csak tapasztalataim vannak ami persze majdnem ugyanaz. Mr. Podgers, Lord Arthur ég a vágytól, hogy olvasson a kezéből. De ne mondja neki azt, hogy eljegyezte magát London egyik legszebb leányával, mert ez már egy hónappal ezelőtt megjelent a *Morning Post*-ban.

- Kedves Lady Windermere - kiáltotta Jedburgh márkiné - engedje meg, hogy Mr. Podgers még egy kicsit itt maradjon. Éppen azt mondta nekem, hogy lépjek színpadra, és ez annyira érdek.

- Ha ezt mondja önnek, Lady Jedburgh, annál inkább rögtön elviszem. Nyomban jöjjön ide, Mr. Podgers, és olvasson Lord Arthur tenyeréből.

- Jól van - mondta kis fintorral Lady Jedburgh, és felkelt a pamlagról. - Ha nem szabad a színpadra lépnem, akkor legalább hadd vegyek részt mint közönség.

- Hogyne, mindnyájan részt veszünk mint közönség - szólt Lady Windermere. - Most kedves Podgers, rajta, és mondjon valami kedveset. Lord Arthur saját külön kedvencem.

Mikor azonban Mr. Podgers meglátta Lord Arthur kezét, arcát különös sápadtság öntötte el, és nem mondott semmit. Mintha a hideg rázta volna ki, és nagy, bozontos szemöldökei görcsösen rángatóztak, tétován, zavarodottan, mint mikor valaki hirtelen megriad. Aztán, mint mérges harmat, néhány hatalmas verejtékcsepp ütött ki sárga homlokán, és zsíros ujjai hidegek és nedvesek lettek.

Lord Arthur figyelmét nem kerülték el az izgatottságnak e különös jelei, és először életében érzett félelmet. Ösztöne arra sarkallta, hogy kirohanjon a szobából, de ellenállt neki. Jobb, ha megtudja a legrosszabbat, bármi is az, mint hogy ilyen rettenetes bizonytalanságban maradjon.

- Várok, Mr. Podgers - mondotta.

- Várunk - kiáltotta Lady Windermere, gyorsan és türelmetlenül, mint ahogy szokta, de a kiromantista nem felelt.

- Azt hiszem, Arthurnak is színpadra kell mennie - szólt Lady Jedburgh -, s az ön előbbi neheztelése után Mr. Podgers fél megmondani neki.

Mr. Podgers hirtelen elbocsátotta Lord Arthur jobb kezét, és a bal után nyúlt, s olyan mélyen hajolt rá vizsgálat közben, hogy szemüvegének aranykerete majdnem hozzáért a tenyeréhez. Egy pillanatra arcára mintha kiült volna a borzalom fehér lárvája. De hamar visszanyerte hidegvérét; feltekintett Lady Windermere-re, és kényszerű mosollyal mondotta:

- Nagyon kedves fiatalember keze.

- Persze hogy az - felelte Lady Windermere -, de vajon kedves férj lesz-e? Ez az, amit szeretnék tudni.

- Minden kedves fiatalember az - szólt Mr. Podgers.

- Nem hiszem, hogy a férjeknek nagyon elragadóknak kell lenniük - mormolta elgondolkodva Lady Jedburgh. - Az nagyon veszélyes.

- Kedves gyermekem, annyira sohasem elragadóak - kiáltotta Lady Windermere. - De én részleteket óhajtanék. Csak a részletek érdekesek. Mi történik majd Lord Arthurral?

- Nos hát, a legközelebbi hónapokban Lord Arthur utazni fog.

- Ó, igen, a mézeshetekben persze.

- Elveszti egy rokonát.

- Remélem, nem a nővérét? - szólt Lady Jedburgh szánakozó hangon.

- Semmi esetre sem a nővérét - válaszolta Mr. Podgers tagadó kézmozdulattal -, csupán egy távoli rokonát.

- Rettenetesen felsültem - szólt Lady Windermere -, éppenséggel semmi mesélnivalóm nincs holnap Sybilnek. Manapság nem törődik az ember távoli rokonaival. Már évekkal ezelőtt kimentek a divatból. Mindenesetre azt hiszem, jó lesz, ha lesz egy fekete selyemruhája, a templomba úgyis kell mindig. No nem? Most tehát menjünk vacsorázni. Biztos, hogy mindent megettek már, de talán találunk még egy kis forró levest. François valamikor kitűnő leveseket készített, de mostanság annyira elfoglalja a politika, hogy sohasem vagyok biztos benne. Óhajtanám, hogy Boulanger tábornok nyugton maradna már. Hercegnő, bizonyára fáradt?

- Szó sincs róla, kedves Gladys - válaszolt a hercegnő, és az ajtó felé kacsázott.

- Páratlanul szórakoztam, és ez a kiropodista, azaz kiromantista nagyon érdekes. Ugyan, Flora, hol lehet a teknőclegyezőm? Ó, nagyon köszönöm, Sir Thomas, és a csipkekendőm, Flora? Ó, köszönöm, Sir Thomas, igazán nagyon kedves. - Az érdekes teremtésnek végül sikerült lejutnia a lépcsőn anélkül, hogy kettőnél többször elejtette volna a szagosüvegcséjét.

Ezalatt Lord Arthur Savile még mindig ott állt a kandalló mellett a félelemnek és fenyegető balszerencsének dermesztő érzésével. Kedvetlenül mosolygott nővérére, mikor az Lord Plymdale karján elsuhant mellette, nagyon csinosan, rózsaszín brokátruhájában és gyöngyei-

vel. Alig hallotta, mikor Lady Windermere rászólt, hogy kövesse, Sybil Merton járt eszében, és csupán a gondolatra, hogy valami kettőjük közé állhat, könnybe lábad a szeme.

Aki látta, azt mondhatta volna, hogy a Nemezis ellopta Pallas pajzsát, és megmutatta neki a Gorgó-fejet. Mintha kövé vált volna, arca bánatában olyan volt, mint a márvány. Eddig a jó házból való és gazdag fiatalember választékos és fényűző életét élte, ezt a rút gondoktól ment, nagyszerű életet, szépséges ifjú gondtalanságában; - most először támadt sejtelve a végzet rettenetes titkáról és a balsors félelmes értelméről.

Milyen örületes és borzalmas volt mindez. Lehet-e, hogy számára olvashatatlan, de másnak megfejthető jelekkel rá van írva a kezére valami bűnnek rémes titka, a véteknek valamely vérpiros jele? És nincs menekvés? Csak sakkbábuk vagyunk-e, amelyeket láthatatlan erő mozgat, edények, melyeket a fazekas a maga kedve szerint formál tisztességre vagy szégyenre? Józan esze lázongott ez ellen, és mégis azt érezte, hogy valami tragédia függ fölötte, és hirtelen elhivatott, hogy tűrhetetlen terhet viseljen. A színészek milyen boldogok. Maguk választhatják meg, hogy tragédiában vagy komédiában szerepeljenek-e, hogy szenvedni akarnak-e vagy mulatni, nevetni vagy könnyet ontani. Mennyire másként is van az életben. A legtöbb férfi és nő rákényszerül, hogy nem néki való szerepet játsszék. Guildensternjeink Hamletet játsszák el nekünk, és Hamletjeink mint Henrik hercegek kénytelenek fellépni. A világ színpad, de a szerepeket rosszul osztják ki.

Egyszerre csak Mr. Podgers lépett a szobába. Mikor Lord Arthurt megpillantotta, megtorpant, és közönséges, kövér arca zöldessárga színt váltott. A két férfi tekintete találkozott, és egy pillanatig mind a kettő hallgatott.

- A hercegnő itt felejtette egyik kesztyűjét, Lord Arthur, és megkért, hogy vigyem el neki - szólt végre Mr. Podgers. - Ó, már látom, ott van a pamlagon. Jó estét.

- Mr. Podgers, ragaszkodom hozzá, hogy őszinte feleletet adjon egy kérdésemre.

- Máskor, Lord Arthur! A hercegnő türelmetlen. Sajnos, mennem kell.

- Nem megy. A hercegnő megvárja.

- Dámákat sohase várakoztassunk, Lord Arthur - szólt Mr. Podgers sápadt mosollyal -, a szép-nem hajlamos a türelmetlenségre.

Lord Arthur finom metszésű ajkán gögös lenézés játszott. Ebben a pillanatban a szegény hercegnőnek nagyon kevés jelentősége volt számára. Átment a szobán, ahol Mr. Podgers állt, és kinyújtotta a kezét.

- Mondja meg, mit látott itt - mondotta -, mondja az igazat. Tudnom kell. Nem vagyok gyerek.

Mr. Podgers szemével hunyorgatott az aranykeretes szemüveg mögött, és idegesen táncolt egyik lábáról a másikra, míg ujjai nyugtalanul játszottak fényes óraláncával.

- Miért gondolja, Lord Arthur, hogy mást is láttam a kezében, többet annál, amit elmondtam?

- Tudom, hogy így van, és azt kívánom, hogy mondja meg, mi az. Megfizetem. Adok érte egy százfontos csekket.

Podgers zöld szeme fölcsillant egy pillanatra, aztán újra elsötétült.

- Guinea-t? - szólt végre halkan.

- Igen, holnap elküldöm a csekket. Melyik a klubja?

- Nincs klubom, azazhogy éppen most nincs. A címem... de engedje meg, hogy átadjam a névjegyemet - Mr. Podgers kicsi aranyszélű kártyát szedett elő mellényzsebéből, s mély meghajlással átnyújtotta Lord Arthurnak, aki ezt olvasta rajta:

*Mr. Septimus R. Podgers
hivatásos kiromantista
103/a. West Moon Street*

- Tízről négyig van hivatalos órák - mormolta Mr. Podgers gépiesen. - Családoknak mérsékelt árak.

- Gyorsan - kiáltotta Lord Arthur nagyon sápadtan, és odanyújtotta a kezét.

Mr. Podgers idegesen körültekintett, és az ajtón összevonta a nehéz függönyt.

- Kis ideig eltart, Lord Arthur, jobb volna, ha leülne.

- Gyorsan, uram - kiáltotta újból Lord Arthur, és türelmetlenül dobantott a fényezett padlón.

Mr. Podgers mosolygott, és kabátzsebéből egy kicsiny nagyítóüveget vett elő, s alaposan megtisztította a zsebkendőjével.

- Már készen vagyok - mondta.

II.

Tíz perccel később a rémülettől elfehérült arccal és vadul kimeredt szemmel rohant el Lord Arthur Bentinck House-ból, utat törve magának a prémbé bújtatott lakájok tömegén, akik ott álldogáltak a széles, sávós vászonernyő alatt a kapu előtt, s úgy látszik, nem láttak és nem hallottak semmit. Kemény hideg volt az éjszaka, s körül a téren a gázlángok lobogtak és cikáztak az éles szélben, de az ő keze láztól izzott, s a homloka égett, mint a tűz. Egyre csak ment, bizonytalanul, mint az ittas ember. A rendőr érdeklődve nézte, mikor elszetett mellette, s egy koldus, aki egy kapualjból kúszott ki, hogy alamizsnát kérjen, megrettent tőle, mert nagyobb nyomorúságot látott, mint az övé. Egyszer megállt egy lámpa alatt, és megnézte a kezét. Azt hitte, hogy már felfedezheti rajta a vér nyomát, és gyenge kiáltás hagyta el remegő ajkát.

Gyilkosság! Ez volt az, amit a kiromantista meglátott. Gyilkosság! Mintha maga az éjszaka is tudta volna már, és a fékevesztett szél mintha ezt kiáltotta volna a fülébe. Az utcák sötét sarka ezzel volt tele. Ez vicsorított rá a házak tetejéről.

A parkhoz ért, amelynek árnyas cserjéi mintha megbabonázták volna. Kimerülten támaszkodott a rácshoz - homlokát hűsítette a nedves fém -, és a fák remegő némaságát figyelte. Gyilkosság, gyilkosság... ismételte szakadatlanul, mintha azt hinné, hogy csökkentheti a szó borzalmát azzal, hogy megnevezi. Saját hangja hallatára megreszketett, mégis majdhogya azt kívánta, bár a visszhang meghallaná, s felkeltené álmából a szenderegő várost. Esztelen vágy szállta meg, hogy megállítsa a véletlen arra járókat, és mindent elmondjon neki.

Aztán az Oxford Streeten betért egy közeli csúf sikátorba. Két festett arcú nő ingerkedett vele, mikor elment mellettük. Egy sötét udvarból verekedés és civódás lármája hangzott, majd éles sikoltás követte. Láta homályos kapualjak lépcsőjére dőlve a szegénység és nyomor görnyedt hátú alakjait. Furcsa részvét szállta meg. Vajon a bűn és ínség e gyermekeinek éppolyan megszabott-e sorsa, mint az övé? Vajon azok is, mint ő maga, csak bábjai-e egy szörnyű színjátéknak?

Mégsem a titokzatosság volt az, ami megragadta, hanem a szenvedés komédiája, teljes haszontalansága, torz értelmetlensége. Milyen szétesőnek tűnik minden, mennyire híján minden harmóniának. Megindította az az ellentét, mely a nap langyos optimizmusa s az élet való tényei közt van. Merthogy nagyon fiatal volt.

Kis idő múltán odakerült a Marylebone-templom elé. A néma kocsit olyannak látszott, mint hosszú, fényezett ezüstszalag, melyet itt-ott hullámzó árnyékok sötét arabeszkjei tarkítottak. Messze a távolban kanyarodott a lobogó gázlámpák sora; egy kis bekerített ház előtt magános egyfogatú állt, benne aludt a kocsisa. Gyors iramban ment tovább a Portland Place felé, és néha-néha körülnézett, mintha attól tartana, hogy követik. A Rich Street sarkán két ember állt, s egy kis cédulát olvasott egy kerítésen. Valami furcsa kíváncsiság szinte rákényszerítette, hogy ő is átmenjen oda. Mikor közelbe ért, szeme megakadt a fekete betűkkel nyomott „gyilkos” szón. Megállt, és arcát mély pirosság öntötte el. Hirdetés volt, mely jutalmat ígér annak, aki bárminő felvilágosítással elősegíti egy középmagas, harminc és negyven év közötti ember elfogását, aki puhakalapot, fekete kabátot, kockás nadrágot visel, és jobb arcán sebhely van. Újra meg újra elolvasta, és azon elmélkedett, hogy kézre kerül-e a szerencsétlen, és miként sebesült meg. Talán egy napon az ő nevét is így hirdetik majd London házfalain. Egy napon az ő fejére is díjat tűznek ki.

Erre a gondolatra szinte megszédült az iszonyattól. Sarkon fordult, és elrohant az éjszakába.

Alig tudta, merre jár. Homályosan derengett előtte, hogy mocskos házak labirintusában tévelygett, és sötét utcák óriás szövevényébe bonyolódott, és fényes napkelte volt, mikor ott lelte magát a Piccadilly Circus előtt. Mikor hazafelé botorkált a Belgrave Square-nél, a Covent Garden irányába tartó nagy teherkocsikkal találkozott. A kedves, napbarnított arcú kurta göndör hajú, fehér inges fuvarosok ott baktattak mellettük ostoraikat durrogatva, s időnként odakiáltottak egymásnak. Magas szürke ló hátán, a zörgő kocsisor vezetéklovának hátán pufók fiú ült. Kopott kalapján kankalinbokréta, kis kezével a ló sörényébe kapaszkodott és nevetett. A nagy zöldeghalmok a hajnali világításban olyanok voltak, mintha nefritből lennének, mint nagy zöld nefritthalmok valamilyen csodálatos rózsaszínű szirmai között. Lord Arthur furcsán meghatódott, de maga sem tudta, hogy miért. A hajnal gyengéd bájában valami kimondhatatlanul megragadta, és eszébe jutott a sok-sok nap, amely mind derűsen indul és viharra fejeződik be. Milyen különös Londont láttak ezek a durva és mégis kedélyes hangú, semmivel sem törődő parasztok. Az éjszaka bűneitől és a nappal füstjétől ment, tiszta Londont, sápadt kísértetvárost, a sírok sivár városát. Töprengett, hogy vajon mit gondolnak minderről ezek az egyszerű emberek, és hogy ismernek-e valamit fényéből és szégyenéből, büszke, tűzszínű örömeiből és rettentő éhségéből, mindabból, amit épít és rombol hajnaltól éjfélig. Valószínű, hogy csak piac nékik, ahova eladni hozzák terményeiket, és ahol legfeljebb néhány órát töltenek, hogy aztán elhagyják a még néma utcákat és az álmodozó házakat. Elszórakoztatta, mikor így nézte őket, amint elhaladtak, otrombák voltak, nehéz vasalt csizmájukban és hetyke járásukkal, s mégis egy darab Árkádiát hoztak magukkal. Megérezte rajtuk, hogy a természettel éltek együtt, és hogy ez békére tanította őket. Irigyelte őket mindazért, amit nem tudtak.

Később, hogy elérte a Belgrave Square-t, az ég haloványan kék volt, és a madarak még csicseregni kezdtek a kertben.

III.

Mikor Lord Arthur felébredt, tizenkét óra volt, s a déli nap már beömlött szobájának elefántcsontszínű selyemfüggönyén. Felkelt és kinézett az ablakon. Ködös, párás hőség függött a nagy város fölött, és tompa ezüstszínben fénylettek a háztetők. Lent, a tér ragyogó pázsitján fehér pillangókként röpködtek a gyermekek, s a gyalogjáró tele volt a park felé siető emberekkel. Soha még ilyen gyönyörű nem volt az élet, soha nem tetszett távolibbnak minden, ami rút.

Aztán az inas tálcán behozott egy csésze csokoládét. Miután megitta, félrevonta a nehéz őszibarackszínű bársonyfüggönyt, és belépett a fürdőszobába. A fény lágyan szűrődött be vékony és áttetsző ónixtáblákon; és a márványkádban úgy csillogott a víz, mint a máriaüveg. Gyorsan belemerült, egészen addig, míg a hűvös habok nyakát és haját nem érték, aztán megmerítette a fejét, mintha valamely szégyenletes emlék nyomát akarná lemosni magáról. Mikor kilépett, szinte nyugodtnak érezte magát. A pompás fizikum nagyszerű érzése uralkodott rajta e pillanatban, ahogyan ez gyakran megesik nagyon elfinomult szervezetű emberekkel, akiknél az érzékek, akárcsak a tűz, éppúgy tisztítani is tudnak, mint rombolni.

Reggeli után elterült a pamlagon, és rágyújtott. A kandallón értékes régi brokátba keretezve Sybil Merton jókora fényképe állt, amely úgy ábrázolta a lányt, ahogy először látta Lady Noel bálján. A keskeny, gyönyörű metszésű fej gyengéden félrehajolt, mintha a vékony nádszálnyak nem bírná ennyi szépség terhét viselni. A kissé nyitott ajkak mintha édes muzsikára teremődtek volna. Szűziességének minden gyengéd tisztasága ragyogott csodálkozóan álmodó szemében. Könnyű és simulékony crêpe-de-chine ruhájában, széles, levélformájú legyezőjével hasonló volt ama kedves kis figurákhoz, amelyeket Tanagra közelében az olajfaerdőkben találtak, és egész alakjában, megjelenésében volt valami görögös báj. Ámde mégsem volt ama bizonyos „kicsike”-fajta. Egyszerűen tökéletes arányai voltak, s ez nagyon ritka dolog olyan korban, amikor annyi nő az életnagyságon is túltesz, vagy apróbb annál.

Most, hogy Lord Arthur ránézett e képre, az a fájdalmas szánakozás töltötte el, amelyet a szerelem támaszt. Érezte, ha feleségül venné őt addig, míg a gyilkosság balvégzete függ feje fölött, ez Júdáséhoz hasonló árulás lenne, gonoszabb vétek, mint amilyenről a Borgiák valaha álmodtak. Miféle boldogság lehetne, ha minden pillanatban bekövetkezhet a borzalmas jóslat teljesülése, amely oda van írva a tenyerébe. Minő életük lehetne, mikor a végzet mérlegén még ott lebeg rettentő sorsa. Az egybekelést mindenáron el kell halasztaniuk. Ez szilárd elhatározása volt. Pedig izzón szerette e leányt, s ha együtt ültek, ujjának gyengéd érintése is minden idegét nagyszerű öröm izgalmával töltötte el. Mégis világosan látta, hogy mi a kötelessége, és tudta, nincs joga a nősüléshez, míg a gyilkosságot nem követte el. Ha ez megtörtént, akkor oltár elé állhat Sybil Mertonnal, és aggodalom nélkül kezébe adhatja életét. Ha megtörtént már, akkor karjába veheti őt, és tudni fogja, hogy sohasem kell majd pirulnia, sohasem kell szégyentől lehorgasztania fejét emiatt. De előbb cselekednie kell, s minél előbb, annál jobb mind a kettőjüknek.

Sok ember az ő helyzetében inkább választotta volna a halogatás pázsitos ösvényét, mint a kötelesség meredek magaslatait. De Lord Arthur nagyon is lelkiismeretes volt, hogy a gyönyört válassza az elvvel szemben. Szerelme több volt, mint pusztá szenvedély, és Sybil minden jóság és nemesség jelképe volt számára. Természetesen egy pillanatra visszaborzadt a tettől, amely rendeltetése volt, de hamar túlesett rajta. A szíve azt súgta neki, hogy ez nem bűn, hanem áldozat. Az esze meggyőzte, hogy nincs más út. Választania kellett, hogy vagy magáért él, vagy másokért, és bár kétségtelenül szörnyű volt a feladat, amely ránehezedett, mégis tudta, hogy nem szabad eltűnnie, hogy az önzés diadalmaskodjék a szerelem fölött. Előbb vagy később mindnyájan ilyen választút elé kerülünk, és mindnyájunknak feltétetik ugyanaz a kérdés. Lord Arthur kora fiatalságában jutott el ide, mielőtt természetét megront-

hatta volna a középkorúak számító cinizmusa, s mielőtt szíve szétmorzsolódott volna napjaink langyos és divatos önzésében. Így nem tévózott. Meg fogja tenni a kötelességét. Szerencsés-jére nem volt sem tunya álmodozó, sem dilettáns. Ha az lenne, akkor habozna, mint Hamlet, és határozatlansága gyengítené szándékának erejét. De ő lényegében gyakorlati ember volt, az élet számára inkább cselekvést jelentett, mint gondolkodást. Megvolt benne minden dolgok legkritikábbja: a józan ész.

A múlt éj vad, kavargó érzései most teljesen eltűntek, és egyre inkább elfogta a szégyenkezés, ha utcáról utcára való eszeveszett kószálására és indulatos, vad esztelenségére visszagondolt. Szenvedésének igaz őszintesége tette ezt most számára valószínűtlenné, és csodálkozott, miként lehetett olyan balga, hogy az elkerülhetetlen miatt hajszolta és gyötörte magát. Az egyetlen kérdés, amely még eldöntendő; az volt, hogy ki legyen az, akin végrehajtsa a gyilkosságot, mert nem volt vak azzal a ténnyel szemben, hogy az emberöléshez éppúgy, mint a pogány világ véráldozataihoz, nemcsak pap kell, hanem áldozat is. Nem lévén zseni, nem voltak ellenségei, és különben is úgy érezte, hogy nem erre való idő ez, hogy személyes ellen-szenvét vagy idegenkedését kiélje. Az a küldetés, amelyre elhivatott, magasztosan komoly. Ennek megfelelően jegyzőkönyvének egy lapján elkészítette barátainak és rokonainak név-jegyzékét, és gondos megfontolás után Lady Clementina Beauchamp javára döntött. E kedves öreg hölgy a Curzon Streeten lakott, és anyai részről másod-unokatestvére volt. Mindig nagyon kedvelte Lady Cemet, ahogy mindenki hívta, s mivel Lord Arthur maga is nagyon vagyonos volt, mert nagykorúságára megkapta Lord Rugby vagyonát, nem lehetett szó arról, hogy az öreg hölgy halálából számára bármi közönséges pénzügyi előny származnék. Valóban, minél többet gondolkozott, annál inkább úgy látta, hogy ő az igazi, és mivel úgy érezte, hogy minden halogatás helytelen volna Sybilrel szemben, elhatározta, hogy azonnal intézkedik.

Első dolga természetesen az volt, hogy elintézzze a kiromantistát, leült hát az ablak közelében álló kis Sheraton-íróasztalhoz, kiállított egy százöt fontról szóló csekket, fizetendő Mr. Septimus Podgers rendeletére, borítékba zárta, és inasával elküldte a West Moon Streetre. Aztán az istállóba telefonozott a kocsijáért és felöltözött. Mielőtt elhagyta a szobát, megfordult, egy pillantást vetett Sybil Merton arcképére, és megesküdtött rá, hogy bármi következék is, sohasem fogja közölni vele, mit tett érte, önfeláldozásának titkát mindörökké szívébe zárja.

Útközben a Buckingham Club felé megállott egy virágkereskedőnél, és Sybilnek gyönyörű csokrot küldött kedves, fehér színű nárciszokból, melyek úgy ragyogtak, mint a fácán szeme. Mikor megérkezett a klubba, egyenesen a könyvtárba ment, csöngetett, s a lakájtól egy citromos szódavizet és egy toxikológiai könyvet rendelt. Véglegesen eldöntötte, hogy méreg a legjobban alkalmazható eszköz ehhez a keserves vállalkozáshoz. Mindenfajta erőszakot végtelenül ízléstelennek talált, azonkívül gondosan ügyelni akart arra, hogy Lady Clementinát minden feltűnés mellőzésével ölje meg. Megborzadt attól a gondolattól, hogy Lady Windermere-nél oroszlánként tiszteljék, vagy hogy neve néhány közönséges újság hasábjain szerepeljen. Gondolnia kellett Sybil apjára és anyjára is, akik nagyon maradi emberek, és lehetséges, hogy megakadályoznák a házasságot, ha bármiféle botrány támadna körülötte. Ámbár biztosan érezte, hogy ha elmondaná nekik az eset minden részletét, ők lennének az elsők, akik megértenék indokait, amelyek cselekvésre bírták. Minden oka megvolt tehát, hogy a méreg mellett döntsön. Biztos, csendes és biztonságos volt ez, és elhárította kínos jelenetek lehetőségét, amitől ő is, mint a legtöbb angol ember, mélységesen undorodott.

A mérgek tudományából azonban semmit sem ismert, s mikor a lakáj képtelen volt egyebet felfedezni a könyvtárban, mint Ruff *Kalauz*-át és Bailey *Magazine*-ját, ő maga kutatta át a polcokat, és végül ráakadt a *Pharmacopoeia* nagyon csinosan kötött kiadására. Erskine *Toxikológiájá*-nak példányára, melyet Sir Mathew Reid, a Királyi Orvosegyesület elnöke adott ki, aki egyik legrégebbi tagja volt a Buckinghamnek, ámbár annak idején tévedésből, másvalaki helyett választották be. Valakinek az akadémikuskodása annyira felfingerelte a

bizottságot, hogy mikor az igazi jelöltre került a sor, egyhangúlag feketével golyózták. Lord Arthurnak nagy fejtörésébe kerültek a két könyv technikai szakkifejezései, és már-már sajnálni kezdte, hogy nem szentelt több figyelmet Oxfordban a klasszikusoknak, mikor Erskine második kötetében nagyon érdekes, világos angolsággal megírt és teljes ismertetését találta az akonitin tulajdonságainak. Úgy látszik, ez az a mérge, amelyet keresett. Gyors volt, majdnem közvetlen hatású, teljesen fájdalommentes, és ha zselatinlabdacsból veszik be, mint ahogy Sir Mathew ajánlja, csöppet sem kellemetlen ízű. Nyomban feljegyezte kezelőjére a végzetes adagot, visszatette a könyveket helyükre, és elsétált a St. James Streetre, a Pestle és Humbey-féle nagy gyógyszerertárhoz. Mr. Pestle, aki mindig személyesen szolgált ki az arisztokrácia tagjait, alaposan meglepődött vevője kívánságán, és nagyon választékos modorban holmi orvosi receptről mormogott valamit. De amint Lord Arthur megmagyarázta neki, hogy egy nagy norvég bulldogot kell elpusztítania vele, mert kezdődő veszettség jeleit vette észre rajta, és a kocsis lábszárát már kétszer megharapta, a gyógyszerész teljesen megnyugodott. Bókolva nyilatkozott Lord Arthur csodálatos toxikológiai tudásáról, és a mérget nyomban elkészítette a kívánt módon.

Lord Arthur a labdacst csinos kis ezüstbonbonnière-be tette, melyet egy Bond Street-i kirakatból szemelt ki erre a célra, elhajtotta Pestle és Humbey csúf pirulásdobozát, és azonnal el is hajtott Lady Clementínához.

- Ugyan, *monsieur le mauvais sujet* - kiáltott az öreg dáma, amikor belépett szobájába -, miért nem láttam oly régóta?

- Drága Lady Clem, igazán egy pillanatom sincs soha a magam számára - szólt mosolyogva Lord Arthur.

- Azt hiszem, úgy érti, hogy naphosszat Miss Sybil Mertonnal jár-kelek, cifraságokat vásárol, és csacsiságokat fecseg. Igazán nem értem, miért csinálnak az emberek olyan nagy hühhót abból, hogy házasodnak. Az én időmben nem is álmodtunk róla, hogy ez okból enyelegjünk és turbékoljunk, akár a nyilvánosság előtt, akár titokban.

- Biztosíthatom, Lady Clem, hogy Sybilt huszonnégy órája nem láttam. Amennyire kifürkészhettem, teljesen a szabónői vették birtokukba.

- Hát persze, ez az egyetlen oka, hogy látogatóba jött olyan csúf öregasszonyhoz, mint én vagyok. Csodálom, hogy maguk nem hallgatnak az intő szóra. *On a fait des folies pour moi*,* és lám, most itt vagyok, szegény csúzos teremtés, hamis hajammal és elsavanyodva. Ha Lady Jansen nem volna olyan kedves, hogy elküld nekem minden rossz francia regényt, melyet csak felkutathat, azt hiszem, nem tudnám, mit csináljak egész nap. A doktorok semmihez sem értenek, legfeljebb, hogy a pénzt kiszedik az ember zsebéből. Még a gyomorégésemet sem tudják meggyógyítani.

- Lady Clem, jó orvosságot hoztam ellene - szólt Lord Arthur jelentősen. - Páratlan dolog, melyet Amerikában találtak fel.

- Nem mondhatnám, Arthur, hogy szeretem, amit az amerikaiak kieszelnék, biztosíthatom, hogy nem. Múltkor elolvastam néhány amerikai regényt, és tiszta képtelenség volt mindegyik.

- Ó, Lady Clem, ez aztán igazán nem képtelenség. Biztosíthatom, hogy tökéletes gyógyszer. Meg kell ígérnie, hogy megkísérli - ezzel Lord Arthur kiszedte zsebéből a kis tokot és átnyújtotta.

- Ó, a doboz nagyon kedves, Arthur. Igazán ajándékkul szánta nekem? Nagyon kedves magától. Hát ez az a csodálatos orvosság? Olyan, mint egy bonbon. Mindjárt be is venném.

* Valaha örültségeket követtek el értem.

- Jóságos egek, Lady Clem - kiáltott Lord Arthur, és megfogta a kezét. - Valahogy ne tegyen ilyet; homeopata szer ez, és ha bevenné, anélkül hogy gyomorégése lenne, talán meg is ártana. Várja meg, amíg rohama lesz, és akkor vegye be. Az eredmény meg fogja lepni.

- Szeretném most bevenni - szólt Lady Clementina, és világosság felé tartotta a kis átlátszó labdacsot, benne a csillogó, folyékony akonitincsöppel. - Biztos, hogy jóízű. Való igaz, hogy gyűlölöm a doktorokat, de szeretem az orvosságot. No, de legyen hát, elteszem a legközelebbi rohamomig.

- És mikor lesz az? - kérdezte Lord Arthur mohón. - Hamarosan?

- Remélem, jövő hét előtt nem. Tegnap reggel nagyon rosszul voltam - de hát sohasem lehet tudni.

- Biztos ugye, hogy még ebben a hónapban része lesz benne?

- Tartok tőle. - Milyen szeretetre méltó ma, Arthur! Valóban, Sybil nagyon jó hatással van magára. Most pedig meneküljön innen, mert néhány nagyon unalmas emberrel ebédelek, akik semmi áron nem akarnak pletykálkodni, és tudom, ha most nem alszom egy kicsit, képtelen leszek ébren maradni ebéd alatt. Isten vele, Arthur, szeretettel ölelem Sybilt, és nagyon köszönöm az amerikai orvosságot.

- Ugye, Lady Clem, nem fog megfélemezni róla, és beveszi - szólt Lord Arthur, mikor felkelt a székről.

- Persze hogy beveszem, fiacskám, nagyon kedvesnek tartom, hogy gondolt rám, és majd írok, ha újból kérni akarok belőle.

Lord Arthur jókedvűen hagyta el a házat, és úgy érezte, hogy hatalmasan megkönnyebbült.

Aznap este beszélt Sybil Mertonnal. Elmondta neki, hogy hirtelen szörnyen nehéz helyzetbe jutott. Sem a becsület, sem a kötelesség nem engedi, hogy meghátráljon. Elmondta neki, hogy az esküvőt egyelőre el kell halasztaniuk, mert addig, amíg el nem intézi ezt a szerencsétlen bonyodalmat, nem szabad ember. Könyörögve kérte, hogy bízzék benne, és ne legyen semmi kétsége a jövőt illetően. Minden rendbe jön majd. Csak türelem kell!

Ez a jelenet Mr. Merton társalgójában játszódott le a Park Lane-en. Lord Arthur szokása szerint ott ebédelt. Sybil sohasem látszott boldogabbnak, és ez egy pillanatra megkísértette Lord Arthurt, hogy megfutamodjon, megírja a labdacsról az igazat Lady Clemnek, és nyélbe üsse a házasságot, mintha nem is volna egy Mr. Podgers nevű személy a világon. De jobbik énjé hamar felülkerekedett, és még akkor sem ingott meg, mikor Sybil sírva a karjába vetette magát. A szépség, mely az érzékeit megfogta, egyben a lelkiismeretét is megszólaltatta - érezte, hogy csúf dolog lenne néhány hónapig tartó gyönyörűségért ilyen szép életet összezúzni.

Majd éjfélig maradt ott Sybilnél, vigasztalta és vigasztalódott, másnap korán reggel pedig elutazott Velencébe, miután férfiasan komoly levelet írt Mr. Mertonnak az esküvő elhalasztásának szükségességéről.

IV.

Velencében ott találta a bátyját, Surbiton lordot, aki véletlenül éppen akkor jött oda jachtjával Korfuból. A két fiatalember gyönyörűséges két hetet töltött együtt. Reggel kihajóztak a Lídóra, vagy hosszú fekete gondolájukon siklottak föl-alá a zöld csatornákon. Délután rendszeren vendégeket fogadtak a jachton, esténként a Floridaniban ebédeltek, és számtalan cigarettát szívtak el a Piazzán. Lord Arthur mindazonáltal nem volt boldog. Mindennap tanulmányozta

a *Times* gyászrovátát, s abban reménykedett, hogy Lady Clementina halálának hírére találja benne, de mindennap megcsalatkozott. Már attól tartott, hogy valami baj történt. Sajnáltni kezdte, miért akadályozta meg Lady Clemet, mikor be akarta venni az akonitint, hogy kipróbálja hatását. Sybil levelei bármennyire tele voltak is szerelemmel, bizalommal és gyengédséggel, hangjuk mégis gyakran szomorú volt, és néha ő maga is úgy érezte, hogy örökre elszakadt tőle.

Fél hónap múlva Lord Surbiton megunta Velencét, és elhatározta, hogy a part mentén elvitorlázik Ravennába, mert azt hallotta, hogy ott a fenyvesekben pompás süketfajdot lehet löni. Lord Arthur előbb határozottan visszautasította, hogy vele tartson. Végül Surbiton - akit egyébként is nagyon kedvelt - azzal beszélte rá, hogy ha egyedül marad a Danieliben, halálra unja magát. Így aztán tizenötödikén reggel elindultak kemény északkeleti széllel és haragosan hullámozó tengeren. A vadászat kitűnően sikerült, és a szabad, tiszta levegő visszaadta Lord Arthur arcának színét, de huszonkettedike táján ismét aggódni kezdett Lady Clementina miatt, és Surbiton minden tiltakozása ellenére vonaton hazautazott Velencébe.

Mikor a szálloda lépcsőjénél kilépett gondolájából, a tulajdonos jött elébe, s egy sereg táviratot nyújtott át. Lord Arthur kitépte őket a kezéből és felbontotta. Minden sikerült. Lady Clementina tizenhetedikére virradó éjjel hirtelen meghalt.

Első gondolata Sybil volt, és nyomban táviratot küldött neki, melyben bejelenti, hogy azonnal visszatér Londonba. Azután meghagyta inasának, hogy az éjszakai vonatig csomagoljon be mindent, gondolásainak majd az ötszörösét küldte le annak, ami járt nekik, és könnyű léptekkel, örvendő szívvel futott fel szobájába. Ott három levél várta. Az egyik Sybiltől jött, és tele volt szeretettel meg részvétellel, a másik kettő az anyjától és Lady Clementina ügyvédjétől. Úgy látszik, az öreg dáma aznap este még együtt ebédelt a hercegasszonnyal, mindenkit gyönyörködtetett ötleteivel és szellemével, de korán hazament, mert gyomorégésről panaszkodott. Reggel holtan találták az ágyában, és úgy látszott, hogy nem szenvedett. Azonnal elküldtek Sir Mathew Reidért, de hát már nem tehetett semmit. A temetés huszonkettedikén lesz Beauchamp Chalcote-ban. Néhány nappal halála előtt elkészítette végrendeletét, és Lord Arthurról hagyta kis házáat a Curzon Streeten, minden berendezését, személyes dolgait és képeit, kivéve a miniatűrgyűjteményét, amelyet nővérének, Lady Margaret Ruffordnak hagyott, és ametiszt nyakláncát, amelyet Sybil Mertonnak kell megkapnia. A hagyaték nem volt nagyon értékes, de Mr. Mansfield, az ügyvéd erősen sürgette, hogy Lord Arthur hacsak lehet, azonnal térjen vissza, mert nagy sereg számlát kell kifizetnie, és Lady Clementina sohasem vezetett rendes elszámolást.

Lord Arthurt nagyon megindította Lady Clementina kedves megemlékezése, és úgy érezte, hogy Mr. Podgers-nek nagy felelősség terheli a lelkét. Ám Sybil iránt érzett szerelme elnyomott benne minden más indulatot, és azt is tudta, hogy kötelességét teljesítette. Ez békeséggel és biztonsággal töltötte el. Mikor a Charing Crossra megérkezett, tökéletesen boldognak tudta magát.

Mertonék nagyon nyájasan fogadták. Sybil megígértette vele, hogy többé nem enged semminek, ami kettőjük közé állhat, és az esküvőt június hetedikére tűzték ki. Az élet újra napfényes és szép volt, és régi vidámsága egészen visszatért.

Egy napon Lady Clementina ügyvédjével és Sybillel elment a Curzon Street-i házba. Fakó levélköteget és fiókok mélyén porosodó lapokat akart megsemmisíteni. Egyszerre csak a fiatal lány örömeiben elkiáltotta magát.

- Mit talált, Sybil? - kérdezte Lord Arthur mosolyogva, és feltekintett munkájából.

- Ezt a kedves kis ezüstbonbonière-t - ugye ez antik, és ugye németalföldi? Nem adná nekem? Úgyis tudom, hogy az ametiszteket alig viselhetem, míg nyolcvanéves nem leszek.

Az a kis doboz volt, amelybe az akonitint tette.

Lord Arthur meghökkent, és arcát elöntötte a vér. Már szinte elfelejtette, hogy mit cselekedett, és most különös véletlennek érezte, hogy Sybil, akiért mind e szörnyű szorongatást elviselte, éppen az első, aki emlékezteti rá.

- Természetesen a magáé lehet, Sybil. Én magam ajándékoztam szegény Lady Clemennek.

- Ó, köszönöm, Arthur; - és megtarthatom a bonbont is? Sose hallottam, hogy lady Clementina szerette az édességeket. Azt hittem, hogy nagyon is intellektuális ehhez.

Lord Arthur halálosan elsápadt, s szörnyű gondolat cikázott át agyán.

- Bonbon, Sybil, miféle bonbon? - szólt halk és rekedt hangon.

- Csak egyetlen szem van benne. Úgy látszik, már nagyon régi és poros, semmi kedvem hozzá, hogy megegyem. Mi baja, Arthur? Milyen sápadt!

Lord Arthur a szobán át odarohant hozzá, és megragadta a dobozt. Benne volt a borostyánszínű labdacs, és abban a méregcsepp. Lady Clementina tehát végül is természetes halállal halt meg.

Nem bírta el ezt a váratlan felfedezést. A labdacsot behajította a tűzbe, és kétségbeesett kiáltással a pamlagra roskadt.

V.

Mr. Merton alaposan elkedvetlenedett, mikor az esküvő másodszori elhalasztására került sor, és Lady Julia, aki már a toalettet is megrendelte, minden erővel azon volt, hogy Sybilt végleges szakításra bírja. Ámde bármennyire szerette is Sybil az anyját, egész életét Lord Arthur kezére bízta, és bármit mondott is Lady Julia, semmivel sem ingathatta meg hitében. Maga Lord Arthur pedig, bár napokig tartott, míg túltette magát ezen a borzalmas csalódáson, és idegei egy időre egészen felmondották a szolgálatot, mégis nagyszerű józan esze hamar felülkerekedett, és egészséges, gyakorlati gondolkodása nem sokáig hagyta tétovázni afelől, hogy mit kell cselekednie. Minthogy a mérég tökéletesen megbukott, kétségkívül dinamittal vagy más ilyenfajta robbanóanyaggal kell kísérleteznie.

Ezért újból átnézte barátainak és rokonainak névjegyzékét, és alapos megfontolások után elhatározta, hogy nagybátyját, a chichesteri esperest robbantja fel. A művelt, nagy kultúrájú esperes nagyon kedvelte az órákat. Volt is egy csodás gyűjteménye, amelyben a XV. századi órától kezdve egészen a jelenkori időmérőig minden korok példányai szerepeltek. Lord Arthur úgy érezte, hogy a jó esperesnek ez a bogara kiváló alkalmat nyújt neki, hogy szándékát megvalósítsa. Persze más kérdés, hogy honnan szerezte be a pokolgépet. A londoni Útmutató ilyen szempontból nemigen szolgál felvilágosítással, és úgy gondolta, hogy kevés haszna lenne, ha a Scotland Yardhoz fordulna, mert ott, úgy látszik, nemigen tudtak soha a dinamitmerénylők mozgalmairól, legfeljebb akkor, ha már egy-egy robbanás megtörtént, és ilyenkor sem túl sokat.

Egyszerre eszébe jutott Ruvaloff barátja, egy fiatal orosz, akinek nagyon erős forradalmi hajlandóságai voltak, és akivel Lady Windermere-nél találkozott a télen. Ruvaloff grófról úgy tudták, hogy Nagy Péter életrajzát írja, és azzal a szándékkal jött át Angliába, hogy arra az időre vonatkozó okmányokat tanulmányozzon, amikor a cár mint hajóács itt tartózkodott. Általában azonban feltették róla, hogy nihilista ügynök, és bizonyos, hogy az orosz követség nem jó szemmel nézi londoni tartózkodását. Lord Arthur azonban úgy érezte, hogy ő a céljának megfelelő ember, s egy reggel el is hajtatott Bloomsburyben levő szállására, hogy tanácsot és segítséget kérjen tőle.

- Tehát komolyan a politikára szánja magát? - mondotta Ruvaloff gróf, mikor Lord Arthur elmondta látogatásának célját. De Lord Arthur, aki gyűlölt minden nagyképűséget, azonnal közölte, hogy halovány érdeklődés sincs benne a társadalmi problémák iránt, s a bombára egyszerűen családi ügyben van csak szüksége, ami viszont senki másra nem tartozik, csak őrá, magára.

Ruvaloff gróf néhány percig értelmetlenül bámult rá, de mikor látta, hogy komolyan gondolja, feljegyzett egy címet, aláírta, s a papírszeletet az asztalon keresztül nyújtotta neki.

- Tudja, öregem, a Scotland Yard sokat adna érte, hogy megtudja ezt a címet.

- Nem fogják megtudni - kiáltotta Lord Arthur nevetve, és melegen megrázta a fiatal orosz kezét. Azután lerohant a lépcsőn, megnézte a címet, és szólt a kocsisnak, hogy a Soho Square-re hajtson.

Ott elbocsátotta a kocsist, és gyalogosan baktatott végig a Greek Streeten, míg el nem ért arra a helyre, amelyet Bayle's Courtnak neveznek. Bolthajtásos bejáraton át furesza zsákutcába jutott, melyet nyilvánvalóan egy francia mosoda foglalt el, mert egyik háztól a másikig szárítókötelek tökéletes hálózata feszült, és a reggeli levegőben fehér vásznak lebegtek. Egyenesen a zsákutcát bezáró kis zöld ház felé tartott, és kopogtatott az ajtón. Némi várakozás után, mely alatt az udvar minden ablaka kíváncsi ábrázatokkal telt meg, megnyílt az ajtó, s egy durva képű idegen nagyon rossz angolsággal megkérdezte tőle, hogy mit akar. Lord Arthur átadta a cédulát, melyet Ruvaloff gróftól kapott. Mikor az ember elolvasta, meghajolt, és Lord Arthurt bevezette a földszinten levő, nagyon kopott fogadóba. Néhány pillanat múlva pedig borfoltos asztalkendővel a nyakán és villával a bal kezében beviharzott a Herr Winckelkopf, már tudniillik Angliában ezen a néven ismerték.

- Ruvaloff gróf ajánlásával jövök - szólt Lord Arthur meghajolva -, és nagyon szeretnék üzleti ügyben néhány szót beszélni önnel. A nevem Smith, Mr. Robert Smith, és robbanó órát szeretnék kapni öntől.

- Boldog vagyok, hogy láthatom, Lord Arthur - szólt a zseniális kis német nevetve. - Ne nézzon rám olyan megdöbbenően, kötelességem, hogy mindenkit ismerjek, és emlékszem, hogy láttam is egyszer Lady Windermere egy estélyén. Remélem, hogy a lady jól van? Nem volna kedve hozzá, hogy segítsen nekem befejezni a reggelimet? Kitűnő pástétomom van, s a barátaim olyan kedvesek és azt állítják, hogy a rajnai borom jobb, mint amelyet a német követségen kapnak.

Mielőtt Lord Arthur magához térhetett volna afelett való meglepetéséből, hogy ráismertek, már ott is ült a hátsó szobában, és nagyszerű marcobrünnert szürcsölgetett egy halaványsárga, császári monogrammal díszített talpas pohárból, s a lehető legbarátságosabban beszélgetett a híres összeesküvővel.

- Robbanó óra - szólt Herr Winckelkopf - nem túlságosan alkalmas külföldi szállításra, mert hogyha sikerül is átjuttatni a vámon, a vasúti szolgálat olyan pontatlan, hogy előbb robban fel, mint ahogy rendeltetési helyét elérte volna. De hazai használatra kitűnő áruval szolgálhatok, és biztosíthatom, hogy az eredmény teljesen kielégíti majd. Megkérdezhetem, hogy kinek szánta? Ha a rendőrségnek vagy bárkinek a Scotland Yardról, nagyon sajnálom, de nem állhatok rendelkezésére. Az angol detektívek igazán legjobb barátaink, és mindig úgy tapasztaltam, hogy ha építünk az ostobaságukra, mindent megtehetünk, amit akarunk. Nem nélkülözhetek közülük egyet sem.

- Biztosíthatom - szólt Lord Arthur -, a rendőrségnek semmi köze a dologhoz. Az órát a chichesteri esperesnek szántam.

- Jóságos isten, sejtelmem sem volt, hogy ilyen szigorúan gondolkodik a vallásról, Lord Arthur. Manapság kevés fiatalember vélekedik így.

- Tartok tőle, Herr Winckelkopf, hogy túlértékel - szólt Lord Arthur elpirulva. - Valójában fogalmam sincs a teológiáról.

- Akkor hát csak magánügy?

- Csak magánügy.

Herr Winckelkopf vállat vont, kiment a szobából, és néhány perc múlva visszatért egy kerek, penny nagyságú dinamitdarabbal és egy csinos kis francia órával, melynek tetejét a Szabadság aranyozott figurája díszítette, amint éppen a Zsarnokság hidráját tapossa el.

Mikor Lord Arthur meglátta, földerült az arca.

- Ez az, amire szükségem van - kiáltotta -, és most mondja meg, miként robban fel.

- Ó, az az én titkom - válaszolta Herr Winckelkopf, és méltányolható büszkeséggel nézte találmányát. - Közölje velem, kérem, hogy mikorra kívánja a robbantást, és én a szerkezetet arra a pillanatra igazítom be.

- Helyes, ma kedd van, és ha azonnal elküldheti...

- Az lehetetlen! Egész sereg nagyon fontos dolgom van munkában néhány moszkvai barátom számára. De holnap elküldhetem.

- Elég jókor lesz holnap is - szólt Lord Arthur előzékenyen. - Akkor tehát holnap este vagy csütörtök reggel megérkezik. A robbanás pillanatát, mondjuk, pénteken, pont délben. Az esperes ilyenkor mindig odahaza van.

- Péntek délben - ismételte Herr Winckelkopf, és bejegyzett valamit egy nagy könyvbe, amely ott feküdt az íróasztalon, a kandalló közelében.

- Most pedig - szólt Lord Arthur, miközben felkelt helyéről -, kérem, hadd tudjam meg, mennyivel tartozom önnek.

- Olyan csekélység ez, Lord Arthur, hogy nem akarok hasznat húzni belőle. A dinamit hét shilling és hat penny. Az óra három font tíz, a szállítás mintegy öt shilling. Nekem pedig nagy öröm csupán, hogy Ruvaloff gróf egyik barátját lekötelezhettem.

- De az ön fáradsága, Herr Winckelkopf?

- Ó, az semmi. Öröm ez nekem. Nem dolgozom pénzért, csak a művészetemnek élek.

Lord Arthur 4 font, 2 shilling és 6 penny-t tett le az asztalra, megköszönte a kis német kedves-ségét, és miután sikerült kitérnie a meghívás elől, hogy a legközelebbi szombaton néhány anarchistával teázzék együtt, távozott a házból, és elindult a park felé.

A legközelebbi két napon nagy izgalomban élt, és pénteken délben tizenkét órakor elhajtattott a Buckingham Club-ba, hogy híreket várjon. A közönyös portás egész délután táviratokat függesztett ki a legkülönbözőbb vidékekről, lóversenyeredményeket, válópörök ítéletét, idő-járási híreket és hasonlókat, míg a távíró keskeny szalagja unalmas részleteket hozott az alsóház egész éjjel tartó üléséről és valami kis pánikról a börzén. Négy órakor megérkeztek az esti lapok, és Lord Arthur eltűnt a könyvtárban a *Pall Mall*-lel, a *St. Jamesszel*, a *Globe*-bal és az *Echóval*, Goodchild ezredes nagy méltatlankodására, aki valamilyen okból nem rokon-szenvezett az *Evening Newsszal*, és a Lord Arthur által elorozott lapokból a délelőtti Mansion House-beli felszólalásáról szóló tudósításokat szeretne volna elolvasni. Ebben a beszédében a dél-afrikai missziók és a tartományi néger püspökök kinevezésének ügyéről volt szó. Ámde egyik lap sem hozott még csak halovány célzást sem Chichesterre, és Lord Arthur érezte, hogy a merénylet nyilván nem sikerült. Rettenetes csapás volt ez számára, és egy időre egészen letört. Herr Winckelkopf, akit másnap felkeresett, nagy ékesszólással mentegőzött,

és felajánlotta, hogy ingyen kárpótolja egy másik órával, vagy önköltségi áron egy nitroglicerín-bombával, dobozban. De ő már elvesztette a bizalmát mindenféle robbanóanyag iránt, és Herr Winckelkopf maga is bevallotta, hogy manapság minden dolgot annyira hamisítanak, hogy tiszta állapotban dinamitot is aligha lehet kapni. Annyit azonban elismert a kis német, hogy valami rosszul működhetett a szerkezetben, de mégsem tett le a reményről, hogy az óra mégis föl fog robbanni, és hivatkozott egy barométer esetére, amelyet egyszer Odessza katonai kormányzójának küldött el, és amelynek rendelkezés szerint tíz nap múlva kellett volna fölrobbannia, és csak mintegy három hónap múlva robbant fel. Igaz ugyan, hogy mindössze egy szolgálólányt tépett ízekre, mert a kormányzó hat héttel előbb elutazott a városból, de végül is bebizonyult, hogy a dinamit mint rombolóerő, ha a gép ellenőrzése alatt áll, nagyon hatalmas, csak kissé pontatlan tényező. Lord Arthur némiképp megvigasztalódott ezekre a magyarázatokra, de ebben is csalatkoznia kellett, mert két nappal később, mikor fölfelé ment a lépcsőn, anyja, a hercegnő beszólította boudoirjába, és egy levelet mutatott neki, amelyet éppen akkor kapott az espereséktől.

- Jane bájos levelet írt - szólt a hercegnő -, igazán el kell olvasnod az utolsót. Legalább olyan jó, mint a regények, amelyeket Mudie küld nekünk.

Lord Arthur átvette a levelet. Ez állt benne:

*Chichesteri espereslak
május 27.*

Drága néném,

nagyon köszönöm a flanelt a Dorcas Társaság részére, és a festett szövetet is. Teljesen egyetértek Önnel, hogy esztelenség, ha ők is csinos holmit akarnak viselni, de manapság mindenki olyan radikális és vallástalan, s bizony nehéz megértetni velük, hogy nem illő dolog, ha úgy öltözködnek, mint a felsőbb osztályok. Igazán már azt sem tudom, hová jutunk. Mint a papa gyakran mondja beszédeiben, a hitetlenség korában élünk.

Nagy mulatságunk volt egy órával, amelyet papának valamelyik ismeretlen tisztelője küldött a múlt csütörtökön. Fadobozban érkezett Londonból, bérmentesen, és a papa úgy érzi, hogy csak olyan valaki küldhette, aki olvasta jeles prédikációját: Szabadság-e a szabadság? Az óra tetején ugyanis egy női alak van, amelyről papa azt mondja, hogy a szabadság sapkáját viseli a fején. Nem hiszem, hogy ízlésem szerint való, de a papa azt mondja, hogy antik dolog, és így föl kell tennem, hogy minden rendben van. Parker kicsomagolta, és a papa a kandalló párkányára helyezte a könyvtárban, mi pedig mindnyájan ott ültünk péntek délelőtt, és éppen mikor az óra tizenkettőt ütött, berregő hangot hallottunk, egy kis füstgomolyag szállt ki az alak talapzatából, és a Szabadság istennője leesett, és betörte az orrát a kandallórácson. Maria nagyon megrémült, de az egész olyan nevetséges volt, hogy James és én hangos nevetésben törtünk ki, és a papa is mosolygott. Mikor megvizsgáltuk, úgy láttuk, hogy valamiféle ébresztőóra lehet, és ha egy bizonyos időpontra beállítjuk, és a kalapács alá egy kevés lőport meg gyutacsot teszünk, akkor pukkan, mikor akarjuk. Papa azt mondja, hogy nem maradhat a könyvtárban, mert nagyon zajos, így Reggie átvitte a tanterembe, s egész nap egyebet se csinált, mint aprókat robbantott vele. Mit gondol, örülne-e Arthur, ha ilyet kapna nászajándékkul? Azt hiszem, az ilyesmi most nagyon divatos lehet Londonban. Papa azt mondja, hogy nagyon hasznos dolog, mert megmutatja, hogy a szabadság nem állandó, hanem el kell buknia. A papa azt állítja, hogy a szabadságot a francia forradalom idején találták föl. Milyen rettenetes!

Most a Dorcas Társaságba megyek, ahol föl akarom olvasni az Ön nagyon tanulságos levelét. Mennyire igaz, kedves néném, az a gondolata, hogy az ő életsorsukban minek óhajtának olyat, ami nem nekik való. Meg kell mondanom, hogy oktalanság olyan nagy dolgot csinálnunk az öltözködésből, mikor annyi fontosabb dolog van ezen és a túlvilágon. Nagyon örülök, hogy a virágos puplin olyan tartós, és hogy a csipkéje nem szakad el. Szerdán a püspöknél a sárga selyemruhámat viselem majd, amelyet Ön ajándékozott nekem, és azt hiszem, hogy nagyon fog tetszeni. Ön felvenne hozzá szalagcsokrot vagy sem? Jennings azt mondja, hogy mindenki szalagcsokrot hord most és rakott alsószoknyát. Reggie éppen most robbantott megint egyet, és a papa megparancsolta, hogy vigyék az órát az istállóba. Azt hiszem, a papa már nem szereti olyan nagyon, mint eleinte, bár még mindig nagyon hízeleg neki, hogy ilyen csinos és szellemes játékkal lepték meg. Hisz ez azt bizonyítja, hogy az emberek olvassák beszédeit és okulnak belőle.

Papa szerető üdvözlét küldi, James és Reggie és Maria köszöntésével együtt. Remélem, hogy Cecil bácsi köszvénye jobban van, maradok kedves néni mindenkor odaadó unokahúga.

Jane Percy

P. S. Írjon valamit a szalagokról, Jennings megmarad amellett, hogy divatos.

Lord Arthur olyan komolyan és szerencsétlenül nézte a levelet, hogy a hercegnő elkacagta magát.

- Kedves Arthur - kiáltotta -, soha meg nem mutatom többé fiatal hölgyek levelét. Ami az órát illeti, azt hiszem, nagyszerű találmány, és magam is szeretnék egyet.

- Nem sokra tartom az ilyesmit - szólt Lord Arthur szomorú mosollyal, aztán megcsókolta az anyját, és távozott a szobából.

Mikor fölért a lépcsőn, levetette magát a pamlagra, és a szeme könnyel telt meg. Minden igyekezettel azon volt, hogy elkövesse a gyilkosságot de mindkét alkalommal kudarcot vallott, mégpedig nem a saját hibájából. Megkísérelte, hogy teljesítse kötelességét, de úgy látszik, a végzet maga csalja meg. Szorongatta a meddő jó szándékok, nemes törekvések hiábavalóságának érzése. Talán jobb volna végleg szakítani ezzel az egész házassággal. Igaz, Sybil szenvedne, de a szenvedés olyan nemes jellemet, mint az övé, nem ronthatna meg. Ő maga meg igazán nem fontos! Mindig akad egy háború, amelyben egy férfi meghalhat, valamely ügy, amelyért az ember odaadja az életét, és mivel az életben nincs öröm számára, nem fél a haláltól sem. Végezze a sors a maga dolgát. Ő bizony nem lesz segítségére.

Fél nyolckor felöltözött, és elment a klubjába. Surbiton volt ott, fiatalemberek társaságában, és ő kénytelen volt velük ebédelni. Köznapi beszélgetésük és együgyű tréfálkozásuk nem érdekelte, s amint a kávé hozták, otthagyták őket; valami elfoglaltságot emlegetett, amely miatt távoznia kell. Mikor ki akart menni a klubból, a portás egy levelet adott át; Herr Winckelkopftól volt, aki arra kérte, hogy másnap jöjjön el hozzá, és nézzen meg egy robbanó ernyőt, amely működésbe lép, mihelyt kinyitják. A legújabb találmány, és éppen most érkezett Genfből. Darabokra tépte a levelet. Szilárdul elhatározta, hogy nem kísérletezik többé. Aztán elbolyongott a Temze-parton, és órák hosszat üldögélt a folyónál. A hold barnálló felhők sörényén át úgy ragyogott, mintha oroszlánszeme volna, és számtalan csillag villogott a mennybolt ívéen, mint bíborkupolára hintett aranypor. Néha-néha egy bárka siklott ki a rohanó folyóra, és úszott tova az árral, és vasúti jelzőlámpák váltakoztak zöldről pirosra, mikor a vonatok dübörögve átrobtak a hídon. Kis idő múlva tizenkettőt ütött a Westminster magas tornyának órája, és a mély hangú harang minden kongására szinte megremegett az éjszaka. Aztán kihunytak a vasúti lámpák, csak egyetlen magános lámpa maradt égve, mint hatalmas rubinkő óriás oszlopon. Elhalkult a város lármája is.

Két órákor felkelt, és elbarangolt Blackfriars felé. Milyen valószínűtlennek látszott minden. Mint valami különös álom. A házak a folyó túlsó partján mintha sötétségből épültek volna. Az ember azt hihette, hogy ezüstből és árnyékából újjáformálódott a világ. A Szent Pál-székesegyház hatalmas kupolája úgy csillogott a párás levegőben, mint egy buborék.

Mikor a „Kleopátra Tűjé”-hez közeledett, valakit látott ott, aki a karfára támaszkodott, s mikor közelebb ért, föltekintett, s a gázláng fénye megvilágította az arcát.

Mr. Podgers volt, a kiromantista. Nem lehetett mással összetéveszteni kövér, sápadt arcát, aranykeretes szemüvegét, fáradt mosolyát és érzéki száját.

Lord Arthur megállt. Ragyogó ötlete támadt, és nesztelenül mögéje lopózott. Lábszáránál fogva pillanat alatt megragadta Mr. Podgerst, és beledobta a Temzébe. Rekedt kiáltás és egy nehéz loccsanás után minden elcsendesedett. Lord Arthur aggódva tekintett le, de a kiromantistából nem látott egyebet, csak a magas kalapját, amely ott piruettezett a holdfényes víz egyik örvényén. Kis idő múlva az is elmerült, és Mr. Podgersnek nyoma sem volt többé. Egyszer ugyan úgy látta, mintha kövér, torz alakja a hídnál a lépcső felé vergődne, és elfogta a balsikertől való rettentő félelem, de kiderült, hogy csupán káprázat volt, és mikor a hold kibújt a felhők mögül, el is oszlott.

Végül is úgy látszott, hogy elvégezte, amit a Sors rendelt. Mélyen, megkönnyebbülten sóhajtott fel, az ajkán Sybil neve volt.

- Leejtett valamit, uram? - szólt hirtelen egy hang a háta mögött.

Megfordult, és egy rendőr állt a háta mögött éjjeli lámpással.

- Semmit, ami fontos lett volna - válaszolta mosolyogva, majd megállított egy arra menő kocsit, beszállt, és a Belgrave Square-re hajtatott.

Néhány napig azután remény és félelem között vergődött. Voltak pillanatok, amikor majdnem azt várta, hogy Mr. Podgers belépjen a szobába, máskor mégis úgy érezte, hogy a végzet nem lehet hozzá ennyire igazságtalan. Kétszer is elment a kiromantista lakásáig a West Moon Streetre, de nem tudta rászánni magát, hogy becsöngessen. Vágyott a bizonyosságra és félt is tőle.

Végül megkapta. - A klub dohányzójában ült, teázott, és szórakozottan hallgatta, amit Surbiton mesélt a Gaiety legújabb kuplójáról, mikor a komornyik belépett az esti lapokkal. Elvette a *St. Jamest*, és egykedvűen futotta át hasábjait, mikor ezen a különös címen akadt meg a szeme:

A kiromantista öngyilkossága.

Izgalmában elsápadt, és nyomban olvasni kezdte. A cikk ezt közölte:

Tegnap reggel hét órákor Mr. Septimus R. Podgersnek, a kitűnő kiromantistának holttestét partra vetette a víz Greenwichnél, éppen szemben a Ship Hotellel. A szerencsétlen ember már néhány napja eltűnt, és kiromantista körökben érthetően aggódtak miatta. Felteszik, hogy a túlfeszített munka következtében támadt pillanatnyi elmezavarában követett el öngyilkosságot, és ma délután a halottszemle ugyanezt állapította meg. Mr. Podgers éppen most fejezte be mélyenszántó értekezését az emberi kézzől. A rövidesen megjelenő mű nyilván nagy érdeklődésre számíthat. Az elhunyt hatvanöt éves volt, és úgy látszik, rokonai nincsenek.

Lord Arthur kirohant a klubból, kezében az újsággal, nagy csodálkozására a portásnak, aki hiába próbálta megállítani. Nyomban a Park Lane-re hajtatott. Sybil az ablakból látta őt, és valami azt súgta neki, hogy jó hírt hoz. Lefutott elébe, s mikor meglátta az arcát, tudta, hogy minden rendben van.

- Drága Sybil - kiáltott Lord Arthur -, szeretném, ha holnap esküdnénk.

- Csacsi fiú! Hisz a kalácsot még meg sem rendeltük - szólt Sybil, és könnyei közt nevetett.

VI.

Mikor elérkezett az esküvő napja, mintegy három héttel később, a Szent Pál-székesegyházban hiánytalanul ott tolongott a társaság színe-java. A nagyszerű szertartást a chichesteri esperes vezette le, és mindenki úgy érezte, hogy szebb párt sohase látott, mint a menyasszony és vőlegénye. Ők azonban többek voltak szépnél, mert - boldogok voltak. Soha egyetlen pillanatra sem sajnálta Lord Arthur, amit Sybilért elszenvedett, mert viszonzásul a legjobbat kapta, amit nő férfinak adhat: a rajongást, a gyengédséget és a szerelmet. Az ő ábrándjaikat nem ölte meg a valóság. Érzelmeikben mindig fiatalok maradtak.

Néhány évvel később, mikor két szép gyermekük született, Lady Windermere látogatóban járt egyszer Alton Prioryben, a kedves, öreg birtokon, amelyet a herceg adott nászajándékkul fiának. Egy délután, mikor Lady Arthurral a hárs alatt a kertben ült, és a kisfiút és leányt nézte, amint vidám napsugárként játszadoztak a rózsafasorban, hirtelen megfogta a háziasszony kezét, és így szólt:

- Boldog, Sybil?

- Kedves Lady Windermere, persze hogy boldog vagyok. Ön nem az?

- Nincs időm hozzá, hogy boldog legyek, Sybil. Én mindig azt kedvelem, akit utoljára mutatnak be nekem. De mintha ez volna a törvénye: amint megismertem valakit, már meg is untam.

- S az oroszlánjai nem elégítik ki, Lady Windermere?

- Ó, nem, kedvesem, az oroszlánok csak egy évadra jók. Amint a sörényüket lenyírták, nyomban egészen ostoba teremtéssé válnak. Azonkívül rosszul viselkednek, amint igazán kedves hozzájuk az ember. Emlékszik még arra a rettentő Mr. Podgersre? Borzasztó gazfickó volt. Persze, én nem nagyon törődtem vele, és azt is megbocsátottam neki, mikor pénzt kért tőlem kölcsön, de nem tűrhettem, hogy udvaroljon nekem. Meggyűlöltette velem a kiromantiát. Most telepátia járja nálam. Ez sokkal mulatságosabb.

- Itt nem szabad a kiromantia ellen beszélni, Lady Windermere. Ez az egyetlen téma, ahol Arthur nem ismeri a tréfát. Biztosíthatom, nagyon komolyan veszi.

- Csak nem akarja azt mondani, Sybil, hogy Arthur hisz a kiromantiában?

- Kérdezze meg, Lady Windermere, éppen itt jön.

Lord Arthur ott jött föl a kerten át, kezében nagy sárga rózsacsokorral, és két gyermeke táncolt körülötte.

- Lord Arthur!

- Parancsol, Lady Windermere?

- Csak nem akarja elhitetni velem, hogy hisz a kiromantiában?

- Pedig hiszek benne - szólt a fiatalember mosolyogva.

- De hát miért?

- Mert életem minden boldogságát annak köszönhetem - suttogta, és letelepedett egy fonott székbe.

- Ugyan mit, kedves Lord Arthur?

- Sybilt - felelte a lord, és átnyújtotta feleségének a rózsákat, s belenézett ibolyakék szemébe.

- Micsoda képtelenség - kiáltotta Lady Windermere. - Életemben sem hallottam még ilyen képtelenséget.

BÁLINT LAJOS FORDÍTÁSA

A BOLDOG HERCEG

Egy oszlop tetején, magasan a város fölött állt a Boldog Herceg szobra. Tetőtől talpig arany borította, vékony, finom levelekben, két ragyogó zafír volt a szeme, s hatalmas rubint piroslott a kardja markolatán.

Nemhiába csodálta mindenki.

- Legalább olyan szép, mint egy szélkakas - jegyezte meg az egyik városi tanácsos, aki szerette volna, ha híre megy művészi ízlésének -, csak hogy nincs annyi haszna - tette hozzá, nehogy az emberek még azt higgyék, hiányzik belőle a gyakorlati érzék, mert az aztán nem hiányzott.

- Bár olyan lennél, mint a Boldog Herceg! - sóhajtott fel a józan anya, mert kisfia nyafogott, hogy hozza le neki a csillagokat. - A Boldog Hercegnek még álmában sem jut eszébe, hogy nyafogjon valamiért.

- Örülök, hogy akad legalább egy lény a világon, aki tökéletesen boldog - dünnyögte a csalódott férfi, amint a csodálatos szobrot bámulta.

- Olyan, mint egy angyal - mondták az árva gyerekek, amikor kiléptek a székesegyházból, ragyogó skarlátvörös kabátban és tiszta fehér kötényben.

- Honnan tudjátok? - kérdezte a számtantanár. - Sose láttatok angyalt.

- Dehogynem, álmunkban - válaszolták a gyerekek; és a számtantanár összeráncolta a homlokát és nagyon szigorú arcot vágott, mert nem helyeselte, ha a gyerekek álmodnak.

Egy éjszaka elszállt a város fölött egy kis fecske. Társai már hat hete útnak indultak Egyiptomba, de ő hátramaradt, mert szerelmes volt a legszebb nádszálba. Még a kora tavaszon ismerkedett meg vele, amint egy nagy sárga pillét kergetett a folyó mentén, és a nádszál karcsú alakja úgy elbűvölte, hogy megállt és megszólította.

- Szeresselek? - kérdezte a fecske, mert kedvelte az egyenes beszédet, mire a nádszál mélyen meghajolt. Így aztán a fecske újra meg újra körülrepülte a nádszálat, a szárnya meg-megérintette és ezüstösen fodrozta a vizet. Ez volt a vallomása, s így udvarolt egész nyáron át.

- Micsoda nevetséges kapcsolat - csivítelte a többi fecske -, nincs a menyasszonynak pénze és túlságosan sok a rokona - és csakugyan, a folyót szinte elborította a nád. Azután beköszöntött az ősz, és a fecskék elrepültek.

Távozásuk után a kis fecske nagyon egyedül maradt és unni kezdte kedvesét. - Örökké csak hallgat - mondta -, és félek, hogy ingatag természet, mert szüntelenül kacérkodik a széllal. - És valóban, a nádszál a legkisebb szélre is a lehető legkecsesebben hajladozott. - Elismerem ugyan, hogy otthon ülő teremtés - folytatta a fecske -, én viszont szeretek utazni - szeressen hát utazni a feleségem is!

- Eljössz-e velem? - kérdezte végül a nádszáltól; de az csak fejét rázta, annyira ragaszkodott az otthonához. - Hitegettéél csak! - kiáltotta a fecske. - Indulok a piramisokhoz. Isten veled! - És elrepült.

Szállt, szállt egész nap, és estére megérkezett a városba. - Hol töltssem az éjszakát? - kérdezte.

- Remélem, felkészültek a fogadásomra.

Ekkor megpillantotta a szobrot az oszlop tetején.

- Itt fogok megszállni - kiáltott fel -, pompás ez a hely, járja a friss levegő is. - És leereszkedett egyenesen a Boldog Herceg lába elé.

- Arany a hálósobám - mondta magának halkan, amint körülpillantott, és aludni készült, de alig dugta fejcskékjét a szárnya alá, rápottant egy nagy vízcsepp. - Milyen különös! - kiáltott fel. - Egyetlen felhő sincs az égen, tisztán ragyognak a csillagok, és mégis esik. Bizony szörnyű az éghajlat itt Észak-Európában. A nádszál ugyan szerette az esőt, de csak pusztázásból.

Akkor ismét ráhullott egy csepp.

- Mi haszna van egy ilyen szobornak, ha még az esőtől sem véd meg? - kérdezte. - Keresnem kell egy jó fedeles kéményt - és elhatározta, hogy tovább száll.

De mielőtt nyitotta volna szárnyát, ráhullott a harmadik csepp. Ekkor felnézett és látta - de jaj, mit is látott?

A Boldog Herceg szeme könnyben úszott, és a könnyek végigcsorogtak aranyorcáján. És a holdfényben olyan gyönyörű volt az arca, hogy a kis fecskét elöntötte a szájalom.

- Ki vagy te? - kérdezte.

- Én vagyok a Boldog Herceg.

- Miért sírsz akkor? - kérdezte a fecske. - Teljesen átáztattak a könnyeid.

- Míg éltem és emberi szívem volt - felelte a szobor -, azt se tudtam, mi a könny, mert a Gondtalanság Palotájában laktam, ahova nem léphet be a Szomorúság. Nappal a kertben játszottam társaimmal, este pedig a Nagy Teremben én nyitottam meg a táncot. A kertet magas fal vette körül, de nekem eszembe sem jutott megkérdezni, hogy mi van a falon túl, olyan szép volt odabent minden. Az udvaroncaim Boldog Hercegnek neveztek, és én csakugyan boldog voltam, ha az öröm boldogság. Így éltem és így haltam meg. És most, hogy holt vagyok, ide állítottak olyan magasra, hogy látnom kell a város minden szörnyűségét és nyomorúságát, és bár a szívem ólomból van, mást sem csinálok, csak sírok.

- Úgy, hát belül nem is arany? - jegyezte meg magában a fecske. De udvariasabb volt annál, semhogy kimondjon egy ilyen személyes természetű észrevételt.

- Messze innen - folytatta mély, zengő hangon a szobor -, jó messze, valamelyik kis utcában áll egy szomorú házacska. Ablaka éppen nyitva van, és én egy asszonyt látok odabent, amint az asztal mellett ül. Arca keskeny és megviselt, keze durva és vörös, telis-tele tűszúrással, mert az asszony varrónő. Golgotavirágokat hímez éppen egy atlaszruhára, amelyet a királyné legkedvesebb udvarhölgye visel majd a legközelebbi udvari bálon. A szoba sarkában, az ágyon betegen fekszik a kisfia. Lázas, és narancsot kér. De az édesanyja nem tud mást adni neki, csak vizet, s így a kisfiú sír. Fecském, fecském, kicsi fecském, nem vinnéd-e el neki a rubintot a kardom markolatáról? Lábamat ehhez a talpazathoz erősítették, magam nem tudok mozdulni.

- Engem várnak már Egyiptomban - mondta a fecske. - Társaim föl-le cikáznak a Nílus fölött, és beszélgetnek a nagy lótuszvirágokkal. Hamarosan elpihennek a nagy király piramisában. Ott fekszik a király is, festett koporsóban. Sárga vászonba burkolták, és bebalzsamozták fűszerekkel. A nyakában halványzöld jadelánc van, és a keze mint a száraz levél.

- Fecském, fecském, kicsi fecském - mondta a Herceg -, várhatnál-e még egy éjszakát, lennél-e a követem? A kisfiú olyan szomorú, és az édesanyja olyan szomorú.

- Ha meggondolom, én nem is szeretem a fiúkat - felelte a fecske. - Múlt nyáron, amikor a folyó mellett tanyáztam, volt ott két durva kölyök, a molnár fiai, akik unos-untalan kővel hajigáltak. Persze, nem találtak el, mi fecskék sebesebben repülünk annál, és az én családom különösen híres a gyorsaságáról, hanem azért ez tiszteletlenség volt.

De a Boldog Herceg úgy elszomorodott, hogy a kis fecske megsajnálta.

- Bár nagyon hideg van - mondta -, egy éjszakára mégis maradok és a követed leszek.

- Köszönöm, kicsi fecske - mondta a Herceg.

Így aztán a fecske kicsípte a nagy rubintot a Herceg kardjából és a csőrébe fogva, a tetők fölé emelkedett.

Elszállt a székesegyház tornya mellett, ahol az angyalok fehér márvány szobrai állnak. Elsuhan a palota fölött, és hallotta a tánc dobogását. Egy szép fiatal lány éppen akkor lépett ki az erkélyre szerelmesével.

- Milyen csodálatosak a csillagok - mondta a férfi -, és milyen csodálatos a szerelem hatalma!

- Remélem, hogy idejében elkészül a ruhám az udvari bála - felelte a lány -, golgotavirág-hímzést rendeltem rá; de a varrónők olyan lusták.

A fecske átsuhan a folyó felett, és látta a hajóárbocokon lengő lámpásokat. Elszállt a gettó fölött, és látta, amint az alkudozó öreg zsidók rézserpenyőkben méregetik a pénzt. Végül elérkezett ahhoz a szomorú házhoz és benézett. A kisfiú lázasan köhögött az ágyban, anyját pedig a fáradtságtól elnyomta az álom. Beröpillt hát a szobába, és letette az asztalra, az asszony gyűszűje mellé, a nagy rubintot. Aztán gyengéden körülrepülte az ágyat, és szárnyával legyezgette a kisfiú homlokát. - Milyen jó hűvös van - mondta a kisfiú - most már meg fogok gyógyulni -, és édes álomba merült.

Akkor a fecske visszaszállt a Boldog Herceghez, és elmondta, mit végzett.

- Furcsa - jegyezte meg -, csöppet se fázom, pedig meglehetősen hideg van.

- Mert jót cselekedtél, azért - mondta a Herceg. A kis fecske elgondolkozott ezen, s azután elaludt. A gondolkodás ugyanis mindig elálmosította.

Hajnalban elszállt a folyóhoz és megfürdött.

- Milyen rendkívüli jelenség - mondta a madártan professzora, amikor áthaladt a hídon. - Fecske télen! - És hosszú levelet írt az esetről a helybeli újságnak. Nagy feltűnést is keltett vele, mivel teletűzdelt olyan szavakkal, amelyeket senki sem értett.

- Ma este indulok Egyiptomba - mondta a fecske, és előre örült az elkövetkezőknek. Meglátogatta sorra a műemlékeket, és sokáig elüldögélt a templomtorony csúcsán. Amerre csak megfordult, a verebek felcsiripeltek.

- Nicsak, egy előkelő idegen! - mondogatták egymásnak. S így aztán a fecske nagyon jól érezte magát.

Amikor felkelt a hold, visszarepült a Boldog Herceghez.

- Nem üzensz semmit se Egyiptomba? - kiáltotta. - Nyomban indulok.

- Fecském, fecském, kicsi fecském - mondta a Herceg -, maradj velem még egy éjszakára.

- Várnak már Egyiptomban - felelte a fecske. - Társaim holnap továbbrepülnek a második vízészhez. Víziló hűsöl ott a sás között, és hatalmas gránittrónuson ül Memnon isten. Egész álló éjszaka a csillagokat bámulja, s amikor a hajnalcsillag feltűnik az égen, kiszakad belőle

az örömkialtás, és aztán megint elnémul. Délben sárga oroszlánok járnak inni a vízpartra. Szemük zöld, mint a legzöldebb berill, és ordításuk túlharsogja a vízesés zuhogását.

- Fecském, fecském, kicsi fecském - mondta a Herceg -, messze, messze, a város túlsó szélén, látok egy fiatalembert egy padlásszobában. Asztala tele van kéziratlapokkal, följük hajlik, és mellette, egy talpas pohárban hervadozó ibolyák. Haja barna és hullámos, az ajka piros, mint a gránátalma, a szeme nagy és álmodozó. A darabját szeretné befejezni a színházigazgató számára, de nem tud írni, mert nagyon fázik. Kandallójában nincsen tűz és az éhség elgyengítette.

- Itt maradok még egy éjszakára - mondta a fecske, mert igazán jó szíve volt. - Vigyek neki is egy rubintot?

- Sajnos, nincs több rubintom - mondta a Herceg -, nincs egyebem már, csak a két szemem. Ritka zafirból valók, ezer évvel ezelőtt hozták őket Indiából. Vájd ki az egyiket, s vidd el neki. Majd eladja az ékszerésznek, eleséget és tüzelőt vesz érte, és befejezi a darabját.

- Drága Herceg - mondta a fecske -, én ezt nem tudom megtenni - és sírva fakadt.

- Fecském, fecském, kicsi fecském - mondta a Herceg -, tedd, ahogy parancsoltam.

A fecske hát kivájta a Herceg fél szemét, és repült a diákhoz a padlásszobába. Nem is volt nehéz bejutnia, mert a háztetőn lyuk tátongott, s azon besurranhatott egyenest a szobába. A fiatalember éppen tenyerébe temette az arcát, s meg sem hallotta a szárnyak suhogását, de amikor feltekintett, ott találta a gyönyörű zafírt a hervadt ibolyákon.

- Mégiscsak megbecsülnek - kiáltott fel -, ezt valamelyik tisztelőm küldte! Most már befejezhetem a darabomat - és sugárzott a boldogságtól.

Másnap a fecske elrepült a kikötőbe. Megült egy nagy hajóárbc csúcsán, és elnézte, hogyan emelik ki a tengerészek köteleken a hatalmas ládákat a hajó gyomrából.

- No még egyet - kiáltották, valahányszor egy-egy láda előbukkant.

- Megyek Egyiptomba - kiáltotta a fecske, de senki sem törődött vele, s így aztán amikor felkelt a hold, visszaszállt a Boldog Herceghez.

- Búcsúzni jöttem - szólt fel hozzá.

- Fecském, fecském, kicsi fecském - mondta a Herceg -, maradj velem még egy éjszakára!

- Tél van - felelte a fecske -, nemsokára itt a fagy, lehull a hó. Egyiptomban a zöld pálmafákra melegen tűz a nap, az iszapban krokodilusok fekszenek, és bután bámulnak a világba. Társaim fészket raknak Baalbek templomában, és turbékolva figyelik őket a rózsaszín és fehér galambok. Drága Herceg, elhagylak, de sohasem foglak elfelejteni, és tavasszal, visszafelé szállva majd hozok neked két szép drágakövet azok helyett, amelyeket elajándékoztál. A rubint pirosabb lesz, mint a piros rózsa, és a zafir kék lesz, akár az óceán.

- Odalent a téren - mondta a Boldog Herceg - álldogál egy gyufaárus kislány. A gyufáit beleejtette a csatornába, s tönkrementek az utolsó szálig. Az apja megveri, ha nem visz haza pénzt, és most sírdogál szegény. Nincs se cipője, se harisnyája, és a feje is fedetlen. Vájd ki a másik szememet, add oda neki, és nem veri meg az édesapja.

- Itt maradok még egy éjszakára - mondta a fecske -, de nem vájhatom ki a szemedet, mert akkor megvakulsz.

- Fecském, fecském, kicsi fecském - mondta a Herceg -, tedd, ahogy parancsoltam.

Kivájta hát a fecske a Herceg másik szemét, és elrepült vele. Elsuhant a gyufaárus kislány mellett, és beleejtette a követ a tenyerébe. - De gyönyörű üvegcserép! - kiáltott fel a kislány; és nevetve hazafutott.

A fecske pedig visszaszállt a Herceghez. - Most már vak vagy - mondta -, így hát veled maradok örökre.

- Nem, kicsi fecském - mondta a szegény Herceg -, menned kell Egyiptomba.

- Örökre veled maradok - mondta a fecske, és elaludt a Herceg lábánál.

Másnap pedig a vállára telepedett, és arról mesélt neki, mi mindent látott ő idegen országokban. Mesélt a piros íbiszekről, amelyek hosszú-hosszú sorokban álldogálnak a Nílus partján, és csőrükbe kapják az aranyhalakat; mesélt a szfinxről, amely olyan öreg, mint maga a világ, a sivatagban él, és tud mindent; mesélt a kalmárokról, akik lassan lépkednek a tevék mellett, és borostyánszemeket szorongatnak a kezükben; mesélt a holdhegyek királyáról, aki fekete, akár az ébenfa, és egy nagy kristály az istene; mesélt az óriás zöld kígyóról, amely egy pálmafán alszik, és húsz papja mézeskaláccsal eteti; mesélt a törpékről, akik a nagy tavon óriás leveleken hajóznak, és örökös háborút vívnak a lepkékkel.

- Drága kicsi fecském - mondta a Herceg -, csodálatos dolgokat beszélsz nekem, de nincs csodálatosabb az emberi szenvedésnél. Nincs nagyobb titokzatosság, mint a nyomorúság. Repülj végig a város felett, kicsi fecske, és meséld el majd nekem, mit láttál.

Így a fecske végigrepült a város felett és látta, hogy a gazdagok szép házaikban boldogan vigadoznak, míg a koldusok ott üldögélnek a kapuk előtt. Berepült a sötét sikátorokba, és belenézett az éhező gyermekek fehér arcába, amint közömbösen bámulták a fekete utcát. Egy híd boltíve alatt két kisfiú feküdt, szorosan egymás karjában, hogy meg ne dermessze őket a hideg.

- Jaj, de éhesek vagyunk! - mondták.

- Itt nem alhattok - kiáltott rájuk az őr, s a két kisfiú nekivágott az esőnek.

Aztán a fecske visszarepült, és elmondta a Hercegnek, mit látott.

- Beborítottak arannyal - mondta a Herceg -, fejtsd le rólam levelenként, és add a szegényeimnek; az élők azt képzelik, hogy az arany boldogságot hoz rájuk.

A fecske lecsipegette hát az aranylevélkéket, egyiket a másik után, míg a Boldog Herceg tetőtől talpig kopott nem lett és szürke. És az aranylevélkéket, egyiket a másik után, mind a szegényeknek vitte, és a gyermekek arca kipirosodott tőle; nevetésük, játszadozásuk felverte az utcát. - Van már otthon kenyérünk! - kiáltották.

Akkor lehullott a hó, s a hóra jött a fagy. Az utcák mintha ezüstből volnának, úgy csillogtak és ragyogtak; a házak ereszeről hosszú jégcsapok lógtak, megannyi kristálytör, az emberek pedig mind bundába bújtak, és a kisfiúk skarlátszínű sapkában korcsolyáztak a jégen.

A szegény kicsi fecske egyre jobban és jobban fázott, de annyira megszerette a Herceget, hogy nem akarta elhagyni. Felcsipegette a morzsákat a pék ajtaja előtt, amikor a pék nem látta, és a szárnyaival csapkodott, hogy felmelegedjék.

Végül érezte, hogy nemsokára meghal. Már csak annyi ereje maradt, hogy utoljára rászállhatott a Herceg vállára.

- Isten veled, drága Herceg - suttogta -, ugye megengeded, hogy megcsókoljam a kezedet?

- Örülök, kicsi fecském, hogy végre mégis elindulsz Egyiptomba - mondta a Herceg -, túlságosan hosszan időztél itt; de inkább az ajkamat csókold meg, mert szeretlek.

- Nem Egyiptomba indulok - mondta a fecske. - A halál házába megyek. És a halál, ugye, az álom testvére?

Azzal ajkon csókolta a Boldog Herceget, és holtan hullott a lába elé.

Ebben a pillanatban furcsa roppanás hangzott a szobor belsejéből, mintha valami eltört volna. S csakugyan, az ólomszív kettéhasadt. Szörnyen kemény volt a fagy, annyi bizonyos.

Másnap kora reggel a polgármester a városi tanácsosok kíséretében átsétált a téren. Ahogy elhaladtak az oszlop mellett, a polgármester feltekintett a szoborra.

- Uramisten! De ütött-kopott ez a Boldog Herceg! - mondta.

- Ütött-kopott, de még mennyire! - harsogták a városi tanácsosok, akik mindig egyetértettek a polgármesterrel; és felkapaszkodtak a szoborhoz, hogy megnézzék közelebbről.

- Kiesett a rubin a kardjából, a szemei eltűntek, és aranyos külsejét is elveszítette - szólt a polgármester -, hiszen koldusabb már a koldusnál!

- Koldusabb már a koldusnál! - ismételték a tanácsosok.

- És itt meg éppenséggel egy halott madár hever a lábánál! - folytatta a polgármester. - Csakugyan legfőbb ideje rendeletben szabályoznunk, hogy a madaraknak tilos itt meghalniuk.

És a városi írnok följegyezte a javaslatot.

Így aztán lebontották a Boldog Herceg szobrát.

- Mivelhogy nem szép, nem is hasznos többé - jelentette ki a művészetek egyetemi professzora.

Azután megolvastották a szobrot a kemencében, és a polgármester egybehívta a városi tanácsot, hogy elhatározzák: mi történjék az ércel.

- Természetesen új szoborra van szükségünk - mondta -, és legyen az az én szobrom.

- Az én szobrom - mondta mindegyik városi tanácsos és civakodni kezdtek. És amikor utoljára hallottam felőlük, még egyre civakodtak.

- Milyen különös - mondta a munkavezető az öntőműhelyben. - Ez a meghasadt ólomszív nem olvadt meg a kemencében. Ki kell hajítanunk.

És kihajította a szemétdombra, ahol már ott feküdt a halott fecske is.

- Hozd el nekem a városból azt a két dolgot, ami a legértékesebb - mondotta az Úr egyik angyalának; és az angyal elhozta az ólomszívet és a holt madarat.

- Jól választottál - szólt az Isten -, mert ez a kismadár örökké énekelni fog az én paradicsomkertemben, és a Boldog Herceg az én aranyvárosomban dicsőít majd engemet.

LENGYEL BALÁZS FORDÍTÁSA

AZ ÖNZŐ ÓRIÁS

Iskolából jövet minden délután bementek a gyerekek játszani az óriás kertjébe.

Szép, nagy kert volt, gyenge zöld fű borította. S a fű között, mint a csillagok, itt is, ott is gyönyörű virágok nyíltak, és volt a kertben tizenkét őszibarackfa is, amelyek tavasszal rózsás, gyöngyös virágdíszbe borultak, ősszel meg súlyosan ült rajtuk az érett gyümölcs. A fákon madarak tanyáztak és olyan édesen énekeltek, hogy a gyerekek abba-abbahagyták a játékot, és az énekre figyeltek.

- Milyen jó itt! - kiáltották egymásnak.

Egy nap aztán hazatért az óriás. Barátjánál volt látogatóban, a cornwalli óriásnál, és hét esztendeig időzött nála. De hogy letelt a hét év, s ő elmondta már minden mondandóját, hiszen a szó belőle se áradt parttalan, elhatározta, hogy hazatér a kastélyába. Amikor megérkezett, látta, hogy a kertben gyerekek játszanak.

- Mit csináltok ti itt? - kiáltott rájuk durva, nagy hangon, és a gyerekek elszaladtak.

- Az én kertem az én kertem - mondta az óriás -, ezt mindenki beláthatja, és én nem engedem, hogy kívülem bárki is játsszék benne. - Magas fallal vette hát körül és kiakasztott egy táblát:

A KERTBE LÉPNI SZIGORÚAN TILOS!

Igen-igen önző óriás volt.

Szegény gyerekeknek most már nem volt hol játszaniuk. Próbáltak ugyan játszani az országúton, de az országút nagyon poros volt, tele éles kövekkel, sehogyan se tudták megszokni. Így aztán iskola után rendszeren a magas falat kerülgették, és a túloldali szép kertről beszélgettek.

- Milyen jó is volt odabent - mondogatták.

Aztán megjött a tavasz, s az egész vidék telis-tele lett apró bimbókkal és kicsi madarakkal. Csupán az önző óriás kertjében maradt meg a tél. A madarak, nem lelvén a gyerekeket, nem énekeltek benne, és a fák is elfelejtettek virágozni. Egyszer egy szép virágszál kidugta mégis a fejét a fűből, de amikor megpillantotta a tiltó táblát, annyira megsajnálta a gyerekeket, hogy visszabújt a mélybe és aludt tovább. Nem érezte jól magát ott senki, csak a hó meg a fagy.

- A tavasz megfélekezett erről a kertről! - kiáltották -, így hát itt élünk majd egész éven át.

A hó beborította a gyepet nagy, fehér köpönyegével, a fagy pedig beezüstözte a fákat. Aztán meghívták az északi szelet, hogy lakjék náluk, és az északi szél el is jött. Bundájába burkolózott és egész nap ott süvített a kertben és lefújta a kémények tetejét.

- Pompás egy zug ez - mondta -, hívjuk meg vendégül a jégesőt is.

Így aztán eljött a jégeső is. Minden álló nap három óra hosszat dörömbölt a kastély fedelén, míg össze nem törte majd mind a cserepeket, aztán körbe-karikába szaladgált a kertben, sebesen, ahogy csak tőle telt. Ruhája szürke volt és lehelete akár a jég.

- Nem értem, miért késik olyan sokáig a tavasz - mondta az önző óriás, amint az ablakban ült és kitekintett a hideg, fehér kertre -, remélem, majd csak megváltozik az idő.

De a tavasz nem jött el, se a nyár. Az ősz arany gyümölcsökkel díszítette a kerteket, de az óriás kertjének nem adott semmi díszet. - Túlágosan önző - mondta az ősz. Így aztán tél volt a kertben szakadatlanul; északi szél és jégeső, fagy és hó járták táncukat a fák között.

Egy reggel az óriás ébren feküdt az ágyában, amikor egyszerre csak valami gyönyörűséges zenét hallott. Olyan édesen szólott, hogy azt gondolta, bizonyára a király zenészei vonulnak arra. Pedig valójában csak egy kis kenderike füttyörészett az ablak előtt, de az óriás olyan régen nem hallott a kertjében madárfüttyöt, hogy most úgy tetszett neki, ez a leggyönyörűbb muzsika a világon. És egyszerre csak a jégeső abbahagyta táncát a feje fölött, az északi szél se sűvített többé, és a nyitott ablakon át gyönyörűséges illat szállt be hozzá.

- Azt hiszem, megjött végre a tavasz - mondta az óriás; és kiugrott az ágyból és körülnézett.

És ugyan mit látott?

Bizony csodálatos dolgokat. A fal egy kis hasadékan bemásztak a gyerekek, és most odafenn ültek a fák ágai között. Amerre csak nézett, mindegyik fán egy kisgyerek. És a fák, örömben, hogy a gyerekek visszatértek, egyszeriben kivirultak és gyengéden lengették ágaikat a gyerekek feje fölött. Madarak repkedtek körülöttük és boldogan csicseregtek, és a virágok kidugták fejüket a zöld fűből és mosolyogtak. Bizony gyönyörűség volt nézni. Csupán az egyik sarokban volt még mindig tél. Legtávolabbi zuga volt ez a kertnek, és egy kisfiú állt benne. Olyan kicsi volt, hogy nem érte el a fa alsó ágait, és csak kerülgette, kerülgette és keservesen sírt. A szegény fát pedig még egyre jég és hó fedte és az északi szél zúgott, sűvített körülötte. - Kapaszkodj fel, fiacskám - biztatta a fa és lehajtotta ágait, amilyen alacsonyra csak tudta; de a fiúcska nagyon is kicsi volt.

És az óriás szíve ellágyult, amint kitekintett.

- Mennyire önző voltam! - mondta. - Most már tudom, miért nem akart eljönni ide a tavasz. Fölteszem azt a szegény kisfiút a fa tetejére, és azután lerontom a falat, hadd játsszanak örökkön-örökké kertemben a gyerekek. - És bizony nagyon bánta, amit tett.

Lesurrant hát a lépcsőn, nagy óvatosan kinyitotta a főkaput, és kilépett a kertbe. De a gyerekek, mihelyt megpillantották, úgy megijedtek, hogy elszaladtak mind, és a kertben újra tél lett. Csak az az egy kisfiú nem szaladt el, mert a szeme tele volt könnyel, és nem látta, hogy az óriás közeledik. És az óriás odalopózott a háta mögé, gyengéden megfogta és föltette a fa tetejére. És a fa azon nyomban kivirágzott, madarak szálltak ágaira és füttyörésztek, és a kisfiú kinyújtotta a karját és átölelte az óriás nyakát és megcsókolta. És a gyerekek, amikor látták, hogy az óriás nem gonosz többé, viasszaladtak, és velük együtt visszatért a tavasz is.

- Legyen a tiétek ez a kert, gyermekeim - mondta az óriás, és fogott egy hatalmas fejszét és lerontotta a falat. És amikor az emberek déli tizenkét órakor piacra mentek, ott lelték az óriást: játszadozott a gyerekekkel a leggyönyörűbb kertben, amelyet valaha is látott a világ.

Egész álló nap együtt játszottak, és amikor beesteledett, a gyerekek odamentek az óriáshoz, hogy elbúcsúzzanak tőle.

- De hát hol van az a kis társatok? - kérdezte az óriás. - Akit feltettem a fára.

Mindnyájuk közül ezt a kisfiút szerette a legjobban, mert az megcsókolta.

- Nem tudjuk, hova lett - felelték a gyerekek. - Elment már!

- Mondjátok meg neki, hogy jöjjön el holnap, de biztosan - mondta az óriás. De a gyerekek azt válaszolták, hogy nem tudják hol lakik, és nem is látták ezelőtt soha; és az óriás nagyon elszomorodott.

Minden délután, mihelyt vége volt az iskolának, a gyerekek eljöttek és játszottak az óriással. De az a kisfiú, akit az óriás úgy megszeretett, nem jött el soha többé. S bár az óriás nagyon kedves volt mindnyájukhoz, mégis majd elepedt első kis barátja után, és gyakran emlegette.

- Hogy szeretném látni! - mondogatta.

Teltek, múltak az évek, és az óriás megöregedett és elgyengült. Nem tudott már játszani se, csak egy nagy karosszékekben üldögélt, s onnan figyelte a gyerekek ugrándozását és gyönyörködött a kertjében.

- Sok szép virágom van - mondta -, de mégis a gyerek a legszebb virág.

Egy téli reggel, öltözködés közben, kitekintett az ablakán. Már nem gyűlölte a telet, mert tudta, nem más az, mint az alvó tavasz, és csak pihennek ilyenkor a virágok.

Hirtelen ámulva dörzsölte meg a szemét és nézett, egyre csak nézett.

Mert bizony csoda dolgot látott! A kert legtávolabbi sarkában gyönyörű fehér virágba borult az egyik fa. Ágai aranyosak voltak és ezüstgyümölcsök csüngtek róluk, és a fa alatt ott állt az a kisfiú, akit úgy szeretett.

Nagy-nagy örömeiben lefutott a lépcsőn az óriás, ki a kertbe. Keresztülvágott a gyepen, és közeledett a gyerekekhez. És amikor odaért hozzá, elvörösödött haragjában és azt mondta:

- Ki merészelt sebet ütni rajtad?

Mert a kisfiú tenyerét két szög járta át és két szög járta át kicsi lábát.

- Ki merészelt sebet ütni rajtad? - kiáltotta az óriás. - Mondd meg nekem, hadd veszem leg súlyosabb kardomat, hadd vágom ketté!

- Megállj - felelte a gyerek -, mert az én sebeim a szeretet sebei.

- Ki vagy te? - kérdezte az óriás, és szívét megfoghatatlan félelem szorította össze, és térdre borult a gyerek előtt.

A gyerek pedig rámosolygott az óriásra és így szólt hozzá: - Egykor te játszani hagytál engem a te kertedben; de ma te jössz velem az én kertembe, a Paradicsomba.

És amikor a gyerekek aznap délután beszaladtak a kertbe, holtan lelték az óriást a fa alatt, amely telis-tele volt fehér virággal.

LENGYEL BALÁZS FORDÍTÁSA

AZ ÖNFELÁLDOZÓ JÓ BARÁT

Egy reggel a vén vízipatkány kidugta fejét az odújából. Fényes gyöngyszeme és merev, szürke pofaszakála volt, a farka meg akár egy darab hosszú, fekete gumi. Kiskacsák úszkáltak a tóban, és szakasztott olyanok voltak, mint egy csapat sárga kanári, és az anyjuk, tiszta fehér, valódi piros lábú kacsa, éppen arra taníttatta őket, hogy álljanak tótágast a vízben.

- Sohasem kerültök be a jó társaságba, ha nem tanultok meg tótágast állni - mondogatta nekik, és mutogatta, hogyan csinálják. De a kiskacsák nem törődtek vele. Olyan fiatalok voltak, azt sem tudták még, mire jó egyáltalában bekerülni a társaságba.

- Milyen szófogadatlan gyerekek! - kiáltott fel a vén vízipatkány. - Igazán megérdemelnék, hogy vízbe fojtsák őket.

- Szó sincs róla - válaszolta a kacsa. - Minden kezdet nehéz, és a szülők türelme kifogyhatatlan.

- Ugyan kérem! Nekem bizony nincsenek szülői érzéseim - mondta a vízipatkány -, nem vagyok családos ember. Szó, ami szó, sosem voltam nő, és nem is kívánok megházasodni. Szép, szép a szerelem a maga módján, de a barátság sokkal többet ér. Valóban nem ismerek semmit a világon, ami nemesebb vagy ritkább volna az önfeláldozó barátságnál.

- És, ha szabad kérdenem, elképzelése szerint mi a kötelessége egy önfeláldozó jó barátnak? - kérdezte a zöld kenderike, aki ott üldögélt a közelben egy fűzfán, és végighallgatta a beszélgetést.

- Erre bizony magam is kíváncsi vagyok - mondta a kacsa, s elúszott a tó túlsó vége felé és tótágast állt, hogy a gyerekeinek jó példát mutasson.

- Milyen ostoba kérdés! - kiáltotta a vízipatkány. - Az én önfeláldozó barátom, ha éppen rólam van szó, legyen önfeláldozó.

- És maga mivel viszonyozza? - kérdezte a kismadár, s közben egy ezüstágacsán himbálódzott, meg-meglebbentve parányi szárnyait.

- Nem értem ezt a kérdést - felelte a vízipatkány.

- Ha megengedi, elmondok egy idevágó kis mesét - mondta a kenderike.

- Rólam szól a mese? - kérdezte a vízipatkány. - Ha igen, akkor meghallgatom, mert végtenül kedvelem a meséket.

- Alkalmazható magára is - felelte a kenderike, s azzal leröppent a fáról, és a part szélén megülve, elmesélte az önfeláldozó jó barát történetét.

- Hol volt, hol nem volt - kezdte a kenderike - volt egyszer egy tisztességes kis fickó, Hansnak hívták.

- Ugye, nagyon előkelő ember volt? - kérdezte a vízipatkány.

- Nem - felelte a kenderike -, aligha hinném, hogy előkelő lett volna, de jó szíve volt és furcsa, kerek, mosolygós ábrázata. Egyedül élt kis kunyhójában, és naphosszat a kertjében dolgozott. A kertje pedig olyan szép volt, hogy nem akadt párja az egész környéken. Nyílt ott szapora szegfű és gránátszegfű, pásztortáska meg vénuszfodorka. Volt damaszkuszi meg sárga rózsája, lila kikericse, arany, bíbor és fehér violája. Haranglábvirág és zsálya, majoránna és bazsalikom, liliom és kankalin, sárga nárcisz és szegfű nyílt, virított, egyik a másik után, ahogy telt hónapra hónap, úgyhogy mindig volt miben gyönyörködni, minek illatát élvezni.

Kis Hansnak nagyon sok jó barátja volt, de valamennyi közt Hugó, a nagydarab molnár volt a legönfeláldozóbb jó barátja. Csakugyan úgy ragaszkodott kis Hanshoz a gazdag molnár, hogy a világért se ment volna el a kertje mellett anélkül, hogy át ne hajoljon a falon, és ne tépjen egy nagy csokor virágot vagy egy marék szagos fűvet, vagy hogy meg ne tömjé zsebeit szilvával vagy cseresznyével gyümölcserés idején.

- Igazi jó barátoknak mindene közös - mondogatta a molnár, és kis Hans rábólintott, mosolygott, és büszke volt arra, hogy ilyen nemesen gondolkozik a barátja.

A szomszédok ugyan furcsállották olykor-olykor, hogy a gazdag molnár semmit sem ad viszonzásul a kis Hansnak, bár vagy száz zsák lisztje volt raktáron a malomban, és volt hat fejőstehene is, meg gyapjas juha, egész nyáj, de Hans sohasem törődött az efféle dolgokkal, és semmi sem okozott neki nagyobb boldogságot, mint ha a molnárt hallgathatta, aki csodás ígéket mondott az igazi barátság önzetlenségéről.

Így éldegélt kis Hans a kertjében.

Tavasszal, nyáron és ősszel nagyon boldog volt, de amikor beköszöntött a tél, s ő már nem vihetett virágot vagy gyümölcsöt a piacra, akkor bizony kijutott neki a fázásból meg a koplalásból, és gyakran kellett úgy feküdnie, hogy nem evett egyebet vacsorára pár szem aszalt körténél s tavalyi diónál.

Télen azonkívül szörnyen elhagyatottnak érezte magát, mert ilyenkor a molnár sohasem nézett be hozzá.

- Mi haszna volna meglátogatnom kis Hansot, amíg el nem olvad a hó - mondogatta a molnár a feleségének. - Jobb, ha a bajba jutott embert magára hagyjuk, és nemigen zavarjuk látogatásokkal. Nekem legalábbis ez a felfogásom a barátságról, és meggyőződésem, hogy igazam van. Várok hát tavaszig, és majd csak akkor keresem fel, mert akkor meg tud már ajándékozni egy kosárra való kankalinnal és az majd boldoggá teszi!

- Meg kell adni, te aztán törödsz a mások bajával - felelte a felesége, aki kényelmes karosszékben ült a lobogó fenyőfatűz mellett -, igazán törödsz vele. Élvezet hallgatni, ahogyan a barátságról beszélsz. Tán még maga a lelkész se szól róla hozzád foghatóan, pedig ő háromemeletes házban lakik és aranygyűrűt hord a kisujján.

- De nem hívhatnánk-e meg hozzánk kis Hansot? - kérdezte a molnár legkisebb fia. - Ha szegény Hans éhezik, én majd megosztom vele a zabkásámat, és a fehér nyulaimat is megmutatom neki.

- Ejnye, de ostoba vagy! - kiáltott rá a molnár. - Igazán nem tudom, mi végre járatlak iskolába. Úgy látszik, semmit se tanultál. Ha kis Hans idejönne és látná a lobogó tüzet, a jó vacsorát, meg a vörösborral teli nagy hordónkat, még elfogná az irigység, pedig az irigység rettenetes valami, és bárkinek megronthatja a természetét. Dehogyan veszem én a lelkemre kis Hans megrontását. Én vagyok a legjobb barátja, vigyázni is fogok rá mindig, és lesz arra is gondom, hogy ne kerüljön kisértésbe. Meg aztán, ha Hans idejönne, talán még kölcsön is kérne tőlem egy kevéske lisztet, és én nem adhatnék neki. Mert más dolog a liszt és más a barátság, a kettőt nem szabad összekeverni. Hiszen a két szó másképp hangzik és mást is jelent. Mindenki láthatja.

- Milyen jól beszélsz! - mondta a molnár felesége, és töltött magának egy nagy pohár meleg sört. - Szinte elálmosodtam tőle. Mintha csak templomban volnék.

- Sok ember cselekszik helyesen - válaszolta a molnár -, de beszélni már annál kevesebb beszél helyesen, ami arra vall, hogy a kettő közül a beszéd sokkal nehezebb és finomabb dolog - és olyan szigorú pillantást vetett az asztal fölött a legkisebb fiára, hogy az elszégyellte

magát, lehorgasztotta fejét, bíborvörös lett, és könnyeit belepotyogtatta a teájába. De hát olyan fiatal volt még, hogy meg kell neki bocsátani.

- Ez a történet vége? - kérdezte a vízipatkány.

- Dehogy - felelte a kenderike -, még csak az eleje.

- Akkor maga nagyon is elmaradt a kortól - mondta a vízipatkány. - Manapság minden jó elbeszélő a végével kezd, aztán áttér a történet elejére és a közepével fejezi be. Ez az új módszer. Mindezt egy kritikustól hallottam a minap, aki a tóparton sétált egy fiatalemberrel. Jó hosszan fejtegette a dolgot, és meggyőződése, hogy igaza van, mert kék pápaszeme volt és kopasz feje, és valahányszor a fiatalember valami megjegyzést tett, azt felelte: „Ugyan kérem!” De folytassa csak az elbeszélést. A molnár máris végtelenül megszerettem. Bennem is akad nem egy szép gondolat, érthető, ha rokonszenvezünk egymással.

- Szóval - mondta a kenderike, egyik lábáról a másikra ugrálva - mihelyt elmúlt a tél és a kankalinok nyitogatni kezdték halványsárga csillagaikat, a molnár odaszólt a feleségének, hogy elmegy és meglátogatja kis Hansot.

- Lám, milyen jó a szíved! - kiáltott fel a felesége. - Mindig csak másokra gondolsz. És ne feledd magaddal vinni a nagy kosarat a virágoknak!

Így aztán a molnár erős vasláncsal összekötötte a szélmalom vitorláit és leereszkedett a dombról, karján a kosárral.

- Jó reggelt, kis Hans - mondta a molnár.

- Jó reggelt - mondta Hans a kapájára támaszkodva, és mosolygott, hogy füléig ért a szája.

- Hogy s mint töltötted a telet? - kérdezte a molnár.

- Ej no - kiáltott fel Hans -, szép tőled, hogy kérdezed, igazán nagyon szép! Mondhatom, nehéz napjaim voltak, de hiszen itt van már a tavasz, és most már boldog vagyok, s a virágaim is szépen növekednek.

- Gyakran emlegettünk a télen, Hans - szólt a molnár -, és szerettük volna tudni, hogy megy sorod.

- Örülök, hogy gondoltál rám - mondta Hans -, már-már attól féltem, hogy elfelejtettél.

- Ugyan, Hans - válaszolt a molnár -, a barátság sohasem felejt. Éppen az a csodálatos benne; félek azonban, hogy te nem érted az élet költészetét. Egyébként milyen gyönyörűek a kankalinjaid!

- Csakugyan gyönyörűek - felelte Hans -, és Istennek hála, bőven nyílottak. Viszem is őket a piacra, hogy eladjam a polgármester lányának, és a pénzen majd visszavásárolom a talicskámat.

- Visszavásárolod a talicskádat? Csak nem akarod azt mondani, hogy eladtad? No, akkor nagy butaságot műveltél!

- Hát, ami igaz, igaz - mondta Hans -, kénytelen voltam vele. Hiszen tudod, nehezen húzom ki a telet, annyi pénzem sem volt, elhiheted, hogy kenyérre tellett volna. Így hát eladtam előbb ünneplőm ezüstgombjait, aztán eladtam az ezüsláncomat, az öreg pipámat és végül eladtam a talicskámat is. De most majd sorra mindent visszavásárolok.

- Hans, én neked adom a talicskámat - mondta a molnár. - Nincsen túlságosan jó állapotban; igaz, hiányzik az egyik oldala és van valami hibája a küllőinek is, de mégis neked adom. Tudom, részemről ez felettébb nemes cselekedet, és sokan bolondnak tartanak majd, hogy megválok tőle, de hát másfajta ember vagyok én, mint a többiek. Én azt hiszem, hogy a

nagylelkűség a barátság lényege, és különben is, vettem már magamnak egy új talicskát. Nos, nyugodt lehetsz, neked adom a talicskámat.

- Ejnye, ez aztán igazán nagylelkű cselekedet - mondta kis Hans, és fura, kerek ábrázata csak úgy ragyogott az örömtől. - Könnyen kijavíthatom, mert van itthon egy szál deszkám.

- Egy szál deszkád! - kiáltott fel a molnár. - Hohó, hiszen nekem éppen az kéne a csűröm tetejére! Nagy lyuk van rajta és a gabonám mind elázik, ha be nem tapasztom a lyukat. Jó, hogy említetted! Csodálatos, hogy az egyik jótett mint szüli a másikat. Én neked adtam a talicskámat és te most nekem adod azt a szál deszkát. A deszkánál a talicska persze sokkal többet ér, de az igazi barátság nem törődik az ilyesmivel. Légy szíves, add hát ide nyomban, és én még ma nekilátok a csűrnek.

- Szívesen - kiáltott fel kis Hans, s azzal beszaladt a színbe és kivonszolta a deszkát.

- Nem valami nagy deszka - vette szemügyre a molnár -, tartok tőle, hogy ha én kifoltoztam a csűröm fedelét, nem marad neked, amivel kijavítsd a talicskát; de erről persze én már nem tehetek. Most pedig, minthogy neked adtam a talicskámat, biztosan szívesen adsz cserébe néhány csokor virágot. Itt a kosár, rakd tele egészen.

- Egészen tele? - kérdezte kis Hans, és meglehetősen elszomorodott, mert a kosár ugyancsak nagy volt, és tudta, hogy ha megtölti, nem marad már virága a piacra, pedig nagyon szerette volna visszaszerezni az ezüstgombjait.

- Ej, persze hogy tele - felelte a molnár -, én neked adtam a talicskámat, s tán nem szerénytelenség, ha néhány szál virágot kérek. Lehet, hogy nincs igazam, de én mindig azt hittem, hogy a barátságot, az igazi barátságot nem homályosítja el az önzés.

- Drága barátom, legeslegjobb barátom - kiáltott fel kis Hans -, tied kertem minden virága! Fontosabb nekem a te jó véleményed, mint hogy visszaszerezem az ezüstgombjaimat - s rohant és leszakította valamennyi szép kankalinját, és telerakta velük a molnár kosarát.

- Isten veled, kis Hans - mondta a molnár, és nekivágott a dombnak, vállán a deszka, kezében a nagy kosár.

- Isten áldjon - mondta kis Hans, és vidáman ásott tovább, annyira örvendezett a talicskának.

Másnap éppen valami loncot kötött fel a tornácára, amikor meghallotta a molnár kiáltását, aki az országútról szólongatta.

Leugrott a létráról, szaladt a kertbe és kinézett a kerítés fölött.

Ott állt a molnár, hátán egy nagy zsák liszttel.

- Kedves kis Hans - mondta a molnár -, nem vinnéd el nekem ezt a zsák lisztet a piacra?

- Jaj, nagyon sajnálom - mondta kis Hans -, de ma borzasztó sok dolgom van. Fel kell kötöznöm a futókáimat, meg kell öntöznöm a virágaimat, és le kell hengerelnem a pázsitot.

- No persze - mondta a molnár -, bár ha meggondolom, hogy én éppen neked szántam a talicskámat, hát elég barátságtalan dolog, hogy így visszautasítasz.

- Ó, ne beszélj így - kiáltott kis Hans -, a világért sem szeretnék barátságtalan lenni - és beszaladt a sapkájáért, és aztán elbaktatott vállán a nehéz zsákkal.

Nagy forróság volt, az országúton szörnyű por, és Hans annyira elfáradt, hogy már a hatodik mérföldkö előtt le kellett ülnie pihenni. Mégis vitézül folytatta az útját, és végül elért a vásárba. Ott aztán némi várakozás után jó áron eladta a zsák lisztet, s nyomban indult is haza, mert félt, hogy ha túl soká elmarad, még rablókkel találkozhat az úton.

- Hát ez igazán nehéz nap volt - mondta magában kis Hans, amikor lefeküdt -, de örülök, hogy nem utasítottam el a molnárt, hiszen ő a legjobb barátom, még a talicskáját is nekem szánta.

Másnap kora reggel beállított a molnár, hogy átvegye a pénzt a zsák lisztért, de kis Hans olyan fáradt volt, hogy még mindig ágyban feküdt.

- Szavamra - mondta a molnár -, nagyon lusta vagy. Ha meggondolom, hogy neked akarom adni a talicskám, azt hiszem, csakugyan keményebben dolgozhatnál. A lustaság bűn, és én bizony nem szeretem, ha a barátaim lopják a napot. Már megbocsáss az őszinteségemért. Ha nem volnánk barátok, álmomban se jutna eszembe, hogy így beszéljek. De hát mit ér a barátság, ha az ember nem mondhatja ki kereken, ami a szívéen fekszik? Kedveskedni, kellemes dolgokat mondani és hízelegni mindenki tud, de az igazi jó barát mindig kellemetleneket mond és nem törődik azzal, hogy fájdalmat okoz. Sőt, az igazi hű barát szinte keresi rá az alkalmat, mert tudja, hogy jót cselekszik vele.

- Nagyon sajnálom - mondta kis Hans, és kidörzsölte szeméből az álmat és levette a hálósipkáját -, de olyan fáradt voltam, hogy azt gondoltam, heverészek még egy kicsit és hallgatom a madarak énekét. Tudod, mindig jobb kedvvel dolgozom, ha előbb hallgatom az éneküket.

- Hüm, annál jobb - mondta a molnár és megveregette kis Hans vállát -, mert éppen arra akarlak kérni, hogy gyere fel a malomba, mihelyt felöltöztél, és foltozd ki a csűröm tetejét.

Szegény kis Hans alig várta, hogy a kertjében munkához lásson, mert már két napja meg sem öntözte a virágait, de nem volt szíve visszautasítani a molnárt, hiszen olyan jó barátja volt.

- Gondolod, hogy barátságtalan volnék, ha azt mondanám, hogy rengeteg a dolgom? - kérdezte félénken, bizonytalanul.

- Nos - felelte a molnár -, azt hiszem, csakugyan nem kérek sokat, kivált ha meggondolom, hogy neked szánom a talicskám; de ha elutasítasz, megyek és megcsinálom magam.

- Ó, a világért se! - kiáltott fel kis Hans, és kiugrott az ágyból, felöltözött, és sietett fel a csűrhez.

Egész álló nap, alkonyatig dolgozott rajta, és alkonyatkor odajött a molnár, hogy lássa, mire jutott.

- Befoltoztad-e már a lyukat a tetőn, kis Hans? - kiáltott fel hozzá nagy vidáman.

- De be ám! - válaszolta kis Hans, és leszállt a létráról.

- Bizony - mondta a molnár -, a mások helyett végzett munka szerzi az embernek a legnagyobb gyönyörűséget.

- Nagy megtiszteltetés hallgatni a te beszédedet - felelte kis Hans, és leült és törölgette a homlokát -, nagy megtiszteltetés. Attól tartok azonban, hogy nekem sohasem lesznek a tiedhez fogható szép gondolataim.

- Ó, eljön majd annak is az ideje - mondta a molnár -, csak sose sajnáld érte a fáradságot. Egyelőre csak a barátság gyakorlati részét ismered, egyszer majd megtanulod az elméletét is.

- Csakugyan azt hiszed? - kérdezte kis Hans.

- Kétségtelenül - felelte a molnár -, most azonban, hogy kifoltoztad a tetőt, jobb volna hazamenned és pihenned, mert szeretném, ha holnap kihajtanád a nyájamat a hegyekbe.

Szegény kis Hans egy szót se mert erre szólani, s másnap kora reggel a molnár odaterelte Hans kunyhója elé a juhait, Hans meg elindult velük a hegyekbe. Egész napja ráment az oda- s visszaútra; és mire hazaért, olyan fáradt volt, hogy egy ültő helyében elaludt, és nem ébredt fel, csak fényes nappal.

- De jó is lesz ma a kertemben! - mondta, és tüstént munkához látott.

De valahogy sohasem jutott hozzá, hogy a virágait gondozza, mert barátja, a molnár minduntalan érte jött, és elküldözte jó messzire, vagy pedig rávette, hogy segítsen neki a malomban. Kis Hans el-elszomorodott, mert félt, hogy a virágai még azt hiszik, megfélemezett róluk, de vigasztalta a gondolat, hogy a molnár mégiscsak a legjobb barátja. - Amellett - mondogatta magában -, nekem szánta a talicskáját, és ez tiszta, nagylelkű cselekedet.

Így aztán kis Hans folyton-folyvást a molnárnak dolgozott, a molnár pedig szebbnél szebb szavakat mondott neki a barátságról, és kis Hans beírta rendre a noteszébe, és éjszakánként át-meg átolvasta, mert nagyon jó tanuló volt.

Történt aztán, hogy egy este, amikor kis Hans éppen a tűzhelynél üldögélt, jó erősen megverték az ajtaját. Vad, viharos éjszaka volt, és a ház körül olyan rémitően zúgott-búgott a szél, hogy kis Hans azt gondolta eleinte: csupán a zivatar dörömböl. De másodszor és harmadszor is rázörgettek, hangosabban, mint előbb.

- Tán valami szegény utasember - mondta magában kis Hans, és szaladt az ajtóhoz.

A molnár állt ott, egyik kezében lámpás, a másikban nagy bot.

- Kedves kis Hans - kiáltotta a molnár -, nagy baj van! A kisfiam leesett a létráról és úgy összetörte magát, hogy én most orvosért megyek. De az orvos olyan messze lakik és olyan csúf éjszaka van, hogy eszembe jutott: sokkal jobb volna, ha te mennél helyettem. Tudod, hogy neked szántam a talicskámat, és illik, hogy viszonzásul te is tégy értem valamit.

- Hát hogyné! - kiáltott fel kis Hans. - Boldog vagyok, hogy hozzám fordultál, és indulok is azon nyomban. De kölcsön kell adnod a lámpásodat, mert az éjszaka olyan sötét, hogy félek, bele találok esni az árokba.

- Nagyon sajnálom - felelte a molnár -, de ez az új lámpásom, és bizony nagy kár volna érte.

- No, nem baj, megleszek nélküle is - kiáltotta kis Hans, és lekapta a szegről a nagyobbik bundáját meg a meleg, piros sapkáját, sálát kötött a nyaka köré, s azzal elindult.

Odakint tombolt a vihar. Olyan sötét éjszaka volt, hogy kis Hans az orráig sem látott, s olyan vadul fújt a szél, hogy alig tudott megállni a lábán. Mégis, vitte a bátorsága, és háromórai gyaloglás után el is jutott az orvos házához és bekopogott az ajtaján.

- Ki az? - kiáltotta belülről az orvos, és kidugta fejét a hálósobája ablakán.

- Kis Hans, doktor úr.

- Mit akarsz, kis Hans?

- A molnár fia leesett a létráról és összetörte magát, és a molnár kéreti, hogy tessék rögtön jönni.

- Megyek! - mondta az orvos; megnyergelte a lovát, vette a nagy csizmáját meg a lámpását, kilépett a házból, és ellovagolt a malom felé, míg kis Hans gyalogosan ügetett mögötte.

De a vihar nőttön-nőtt, az eső patakokban zuhogott, és kis Hans nem látta, hová lép, és a lóval sem bírta tartani az iramot. Végül is letért az útról, az ingoványba tévedt, amely tele volt felette veszedelmes mély gödrökkel, és szegény kis Hans bele is fulladt valamelyikbe. Holttestét egy nagy tó közepén találta meg másnap néhány kecskepásztor, s haza is vitte nyomban a kunyhójába.

Ott volt kis Hans temetésén az egész falu, hiszen sajnálta-szerette mindenki, és a molnár volt a fő-fő gyászolója.

- Én voltam a legjobb barátja - mondta a molnár -, egyedül engem illet az első hely - így aztán nagy fekete kabátjában ő haladt a gyászmenet élén, és egyre-másra törülgette a szemét hatalmas zsebkendőjével.

- Kis Hans halála bizony nagy veszteség mindnyájunknak - mondta a kovács a temetés után, hogy mindnyájan kényelmesen elhelyezkedtek a kocsmában, és fűszeres bort iszogattak meg édes süteményt ettek.

- Nekem mindenesetre nagy veszteség - felelte a molnár -, hiszen úgyszólván neki ajándékoztam a talicskám, és most igazán nem tudom, mit kezdjek vele. Odahaza nagyon az utamban van, de már olyan rozoga jószág, hogy semmit se kapnák érte, ha eladnám. Mindenesetre gondom lesz rá, nehogy bármit is elajándékozzak ezentúl. Hiába, a nagylelkűség mindig megbosszulja magát.

- És aztán? - kérdezte egy idő múlva a vízipatkány.

- Semmi aztán, ez a vége - mondta a kenderike.

- De mi lett a molnárral? - érdeklődött a vízipatkány.

- Ó, azt igazán nem tudom - válaszolta a kenderike -, és annyi szent, cseppet sem érdekel.

- Akkor nyilvánvaló, hogy a maga természetéből hiányzik a mások iránti rokonszenv - mondta a vízipatkány.

- Attól tartok, maga nem látja világosan a történet erkölcsi tanulságát - jegyezte meg a kenderike.

- A micsodáját? - sipította a vízipatkány.

- A tanulságát.

- Azt akarja mondani, hogy a történetnek tanulsága van?

- Természetesen - mondta a kenderike.

- Hát ezt - mondta nagyon mérgesen a vízipatkány -, ezt bizony előre is megmondhatta volna. Ha megmondta volna, bizony nem hallgatom végig; akkor én is azt mondtam volna, mint a kritikus: - Ugyan kérem! Különb en ezt még most is megtehetem - és a legélesebb hangján azt visította: - Ugyan kérem! - s legyintett a farkával és visszabújt az odújába.

- Nos, mit szól a vízipatkányhoz? - kérdezte a kacs, aki pár perccel később arrafelé lubickolt.

- Sok jó tulajdonsága van bizonyára, de hiába, én már csak anya vagyok s ha egy ilyen megrogzott aggleényt látok, könnybe lábad a szemem.

- Nagyon félek, hogy felbosszantottam - felelte a kenderike. - Ugyanis elmeséltem neki egy történetet, amelynek tanulsága van.

- Ah! - mondta a kacs. - Az ilyesmi mindig veszedelmes vállalkozás.

És ebben én tökéletesen egyetértek vele.

LENGYEL BALÁZS FORDÍTÁSA

AZ IFJÚ KIRÁLY

Elérkezett hát koronázásának előestéje, és az ifjú király magára maradt gyönyörű szobájában. Udvaroncai már mind elköszöntek tőle, földig hajtva fejüket az akkori idők szertartása szerint, és visszavonultak a palota Nagy Csarnokába, hogy még utoljára némi oktatást kapjanak az etikett professzorától; egyikük-másikuk ugyanis még mindig egész természetesen viselkedett, ami egy udvaroncnál - mondanom sem kell - igen súlyos hiba.

Az ifjú király - mert a király csakugyan zsenge ifjú volt, alig tizenhat éves - nem bánta, hogy elmentek és a megkönnyebbülés mély sóhajával vetette magát hanyatt hímzett heverője puha váncosain, és úgy feküdt ott, égő szemmel és nyitott szájjal, mint egy barna erdei faun, vagy egy fiatal vad a rengetegből, amelyet csak az imént ejtettek törbe a vadászok.

Mert csakugyan a vadászok találták meg, ők akadtak rá szinte véletlenül, amint mezítláb, furulyával a kezében terelgette a szegény kecskepásztor nyáját, aki felnevelte és akiről azt hitte mindig, hogy az édesapja. Az öreg király egyetlen lányának volt a gyermeke, titkos és mélyen rangon aluli szerelem gyümölcse - egy idegen fia, aki - mint mondják - lantja csodás varázásával hódította meg a fiatal hercegnő szívét; míg mások szerint egy Riminiből való művészé, akit a hercegnő nagyon is, tán túlságosan is kitüntetett, s aki nagy hirtelen eltűnt a városból, befejezetlenül hagyva művét a székesegyházban - a gyermeket azután alig egyhetes korában ellopták alvó anyja mellől, és rábízták egy egyszerű parasztemberre és a feleségére, akiknek nem volt gyermekük, és az erdő elhagyott mélyén éldegéltek több mint egynapi lovaglásra a várostól. A bánat, vagy ahogy az udvari orvos állította, a pestis, vagy ahogy mások suttozták, valami gyorsan ható olasz méreg, amelyet egy pohár fűszeres borban itattak meg vele, még az ébredés órájában megölte a sápadt lányt, aki életre szülte, és amikor a bizalmas szolga, aki a gyermeket nyeregben magával vitte, lehajolt fáradt lováról és bezörgetett a pásztorkunyhó durva ajtaján, a hercegnő testét éppen akkor bocsátották alá a nyitott sírba, egy elhagyott temetőben a város falain kívül, a sírba, amelyben, azt beszélték, egy másik holttest is feküdt már, egy csodálatos és idegen szépségű ifjúé, akinek csomós kötéllel hátra volt kötve a keze, és mellén sok tördöfés sebe piroslott.

Így szólt legalábbis a történet, amelyet egymás közt suttoztak az emberek. Bizonyos azonban, hogy az öreg király halálos ágyán, akár mert nagy bűnét megbánta, akár csak mert nem akarta, hogy a királyság oldalágra szálljon, elküldött a fiúért, és a tanács jelenlétében örökösenek ismerte el.

A fiúban, úgy tetszik, elismertetése első percétől fogva megmutatkozott az a különös szépségimádat, amely olyan sorsszerű nagy hatással volt későbbi életére. Akik bevezették a rendelkezésre bocsátott lakosztályba, gyakran emlegették, milyen mámoros ujjongással fogadta a számára készített pompás ruhákat, gazdag ékszereket, milyen barbár örömmel hányt le magáról durva bőrujjasát és nyers báránybőr juhászbundáját. Igaz, időnként hiányzott neki az erdei élet csodás szabadsága, és bármikor képes volt felháborodni a fárasztó udvari szertartások miatt, amelyek napja nagyobb részét lefoglalták, de a birtokába került pompás palotát - általában Joyense-nek nevezték - olyan új világnak tekintette, amelyet egyedül az ő gyönyörűségére teremtettek; s mihelyt megszökhett a tanácskozóasztal mellől vagy a fogadóteremből, leszaladt az aranyozott bronzoroszlánnal díszített széles lépcső ragyogó porfírfokain, és szobáról szobára, folyosóról folyosóra vándorolt, mint aki a szépségben keres enyhületet fájdalmára, valamiféle gyógyírt a bajára.

Ezek a fölfedezőutakon, mert így nevezte őket - és csakugyan számára valódi utazás volt ez csodásnál csodálatosabb tájakon -, néha elkísérték az udvar karcsú, szőke apródjai, lebegő

köpenyben, vígan lengedező szalagokkal; de még gyakrabban járt egyedül, mert valamiféle gyors ösztön, már-már megszállottság, tudára adta, hogy a művészet titkait titkon lehet leginkább megismerni, s hogy a szépség, mint a bölcsesség, a magányos hívőt szereti legjobban.

Nem egy különös történet keletkezett róla ebben az időben. Mesélik, hogy a testes polgármester, aki azért jött, hogy ékes szavakkal felköszöntse a város polgárainak nevében, imába révülten térdelve találta egy nagy kép előtt, amelyet akkoriban hoztak Velencéből, és amely, úgy tetszett, új istenek tiszteletének volt az előhírnöke. Máskor meg órákra nyoma veszett, és csak hosszabb keresés után akadtak rá végül valamelyik északi torony szűk szobácskájában, amint éppen önfeledt áhítattal bámulta Adonis alakját egy görög gemmán. Látták egyszer - így mesélték -, amint rányomta forró ajkát egy antik szobor márványhomlokára; a folyó ágyában találták a szobrot, amikor a köhidat építették, és Hadrianus bithyniai rabszolgájának neve volt belevésve. S egy teljes éjszakát töltött azzal, hogy a holdfény játékát leste Endymion egy ezüstszobrán.

A ritkaságok és a drágaságok varázslatosan vonzották, és mohóságában, hogy mindenből szerezzen magának, csapatostul küldte szét a világba a kereskedőket; egyeseket az északi tenger mellé, hogy a durva halásznéptől ámbrát cseréljenek, másokat Egyiptomba, azért az állítólag bűvös erejű különös zöld türkizért, melyet csak a királyok sírjában találni, megint másokat Perzsiába selyemszőnyegekért és festett agyagedényekért, néhányat pedig Indiába, hogy vegyenek fátyolszövetet meg festett elefántcsontot, csillámot, jade karkötőket, szantálfát, kék zománcot és finom gyapjúkendőket.

De legtöbbet mégis a koronázási öltözéke foglalkoztatta, az arannyal szőtt ruha, a rubinttal kirakott korona, a gyöngykarikákkal, gyöngyfűzerekkel díszített jogar. Valóban, ma éjszaka is erre gondolt - ott pihent hanyatt dőlve drága fekvőhelyén, és a nagy fenyőhasábokat bámulta, amint hamuvá égtek a nyitott kandallóban. A rajzokat kora leghíresebb művészeinek keze munkáit, már több hónapja elébe terjesztették, és ő már rendelkezett, hogy a mívészek éjjelnappal szakadatlan dolgozzanak megvalósításukon, és kutassák fel az egész világot olyan ékkövekért, amelyek méltóak a munkához. Képzeletében teljes királyi pompában látta már magát a székesegyház főoltára előtt, és gyermekajka körül mosoly játszadozott, és fényes villanással lobbant föl sötét, erdei tekintete.

Kis idő múlva felkelt fektéből, és a kandalló faragott párkányának támaszkodva körülnézett a homályosan megvilágított szobában. A falakat dús hímezések díszítették, amelyek a Szépség diadalát ábrázolták. Az egyik sarkot két agáttal és lapis lazulival berakott nagy fiókos szekrény foglalta el, az ablakkal szemben pedig egy különös faragású vitrin állt, aranyporral fénylő és aranymozaikkal ékes polcain néhány finom velencei üvegkancsó meg egy sötét erezetű ónixserleg ragyogott. Az ágy selyemtakarójába sápadt mákvirágot hímeztek, mintha csak az álom fáradt kezéből hullottak volna alá, és sudár, rovátkás elefántcsont nádszálak tartották a bársony baldachint, amelyből struccbokréták szökelltek fehér tajtékként a díszes mennyezet sápadt ezüstjéig. Egy nevető Nárcisszus, zöld bronzból, csiszolt tükröt emelt a feje fölé. Az asztalon lapos ametisztál állt.

Kintről a székesegyház hatalmas kupoláját láthatta, amely mint egy buborék csillogott az árnyékban maradt házak fölött, meg a fáradt őrszemeket, amint fel s alá jártak a ködös folyóparti teraszon.

Valahol messze, valamelyik gyümölcsöskertben csalogány dalolt. A nyitott ablakon enyhe jázminillat áradt be. Az ifjú király hátrasimította homlokából barna fürtjeit, elővette lantját, és ujjait végigfuttatta a húrokon. Nehéz pillái lecsukódtak, és furcsa bágyadtság fogta el. Soha nem érzett fájdalmas-édes gyönyörűséggel élte át a szép dolgok varázsát és misztériumát.

Mikor a toronyóra éjfél ütött, a csengőért nyúlt, mire beléptek az apródjai és szertartásosan levetköztették, rózsavízzel hintették meg kezét és virágot szórtak a párnáira. Alig hagyták el a szobát, néhány pillanat múlva elaludt.

Álmában álmot látott, és ez volt az álma.

Úgy tetszett neki, mintha egy hosszú és alacsony padlásszobában állna, zúgó, kattogó szövöszékek között. Alig egy kis világosság szűrődött csak be a rácsos ablakon, kirajzolva a takácsok ösztövé alakját, amint rájuk föl hajolnak. A keresztgerendákon sápadt, beteges külsejű gyerekek kuporogtak. Amikor a vetélők áthaladtak az osztókon, föl húzták a súlyos kölöncöket, amikor a vetélők megálltak, elengedték őket s összeszorították a fonalat. Arcuk beesett volt az éhségtől, vékony karjuk remegett. Egy asztalnál néhány kiaszott asszony ült és varrt. Iszonyú szag töltötte meg a helyiséget. A levegő nehéz volt és fojtó, a falakról csepegett, csurgott a nedvesség. Az ifjú király odalépett az egyik takácshoz, melléje állt, és figyelte, hogy dolgozik.

De a takács haragosan pillantott rá és azt mondta:

- Mit nézel engem? Kém vagy talán, s a gazdánk küldött a nyakunkra?

- Ki a ti gazdátok? - kérdezte az ifjú király.

- A mi gazdánk! - kiáltotta keserűen a takács. - Ember az is, mint én! Egyéb különbség nincs közöttünk, mint hogy ő szép ruhában jár, én pedig rongyosan; engem legyengített az éhség, míg neki meg se kottyan az örökös eszem-iszom.

- Az ország szabad ország - mondta a fiatal király -, s te nem vagy senki rabszolgája.

- A háborúban - felelte a takács - az erős szolgájává teszi a gyengét, a békében pedig a gazdag teszi szolgájává a szegényt. Nekünk dolgoznunk kell, hogy megéljünk, de ők olyan silány bérrel fizetnek, hogy éhen pusztulunk. Mi naphosszat nekik robotolunk, s ők ládáikban rakásra gyűjtik az aranyat, míg a mi gyermekeink idő előtt elfonnyadnak és szeretteink arc-kifejezése megkeményedik és eltorzul. Mi tapossuk a szőlőt, de más issza meg a bort. Mi vetjük el a gabonát, de csúreink üresek. Láncaink vannak, ha nem látja is a szem; rabszolgák vagyunk, ha szabadnak mondanak is bennünket.

- Így éltek mindnyájan? - kérdezte a király.

- Igen, így élünk - felelte a takács -, fiatalok és öregek, asszonyok és férfiak, kisgyermekek és törődött aggastyánok. A kereskedők letipornak bennünket, s mi kénytelen engedelmeskedünk parancsaiknak. A pap olvasóját pergetve lovagol el mellettünk, senki sem törődik velünk. Sikátorainkban, hova soha nem süt be a nap, éhes szemmel bolyong a Szegénység és sarkában jár szorosan a puffadt arcú Bűn. Nyomorra ébredünk reggel és a Szégyen ül az ágyunk szélén éjszaka. De mi gondod neked ezzel? Nem vagy te közülünk való. Arcodon világít a boldogság. - Azzal mogorván elfordult, átdobta a vetélőt a szövöszéken, s az ifjú király látta, hogy aranszál van abba belefűzve.

Nagy rémület fogta el, és így szólt a takácshoz: - Miféle ruhát szősz te?

- Ez az ifjú király koronázási ruhája - válaszolta az -, mi közöd hozzá?

Erre az ifjú király nagyot sikoltott és felébredt s íme! Otthon volt, a szobájában és az ablakon át látta, hogy az óriás, mézszínű hold ott függ a sötét égen.

És újra elaludt és álmot látott, s ez volt az álma.

Úgy tetszett neki, mintha nagy gálya fedélzetén feküdnék, amelyet száz rabszolga evezője hajt. Mellette ült, egy szőnyegen, a gálya ura. Fekete volt, mint az ébenfa, s karmazsinpiros selyemből volt a turbánja. Vastag fülcimpáin súlyos ezüstkarikák himbálóztak, kezében elefántcsont mérleget tartott.

A rabszolgák mezítelenül, rongyos ágyékkötőben egymáshoz voltak láncolva. Az izzó nap forrón tűzött le rájuk, s a négerek fel-le szaladgáltak közöttük és bőrkorbáccsal verték őket. A rabszolgák kinyújtották sovány karjukat s víznek feszítették a nehéz evezőt. Sós tajték freccsent a magasba a lapátok nyomán.

Végül beértek egy kis öbölbe s mérni kezdték a tenger mélységét. A part felől gyenge szél fújt s finom vörös porral vonta be a fedélzetet és a nagy fővitorlát. Három arab nyargalt vad öszvéren az öbölhöz és dárdákat hajított feléjük. A gálya ura felkapott egy festett íjat és az egyiknek keresztüllőtte a torkát. Az arab súlyos loccsanással zuhant a hullámokba, társai elvágattak. Egy sárga fátyolba burkolt asszony teveháton lassan követte őket, s néha-néha visszapillantott a holttestre.

Mihelyt horgonyt vetettek és a vitorlát bevonták, a négerek lementek a hajó mélyére, és előhoztak egy hosszú kötélhágcsót, amelyen ólomsúlyok lógtak. A gálya ura belevetette a hágcsót a tengerbe és a végét két vashorogba akasztotta. Akkor a négerek megragadták a legfiatalabb rabszolgát, leverték róla a bilincseket, fülét és orrlyukait betömtek viasszal és a derekára nagy követ kötözték. A rabszolga fáradtan leereszkedett a hágcsón és eltűnt a tengerben. Néhány buborék szállt fel ott, ahol alámerült. Egyik-másik rabszolga kihajolva kíváncsian kémlelte a vizet. Elöl a gálya orrában cápabüvölő ült és egyhangúan verte dobját.

Kisvártatva jobb kezében egy gyönggyel felbukkant a bűvár s lihegve a hágcsóba kapaszkodott. A négerek kitepték kezéből a gyöngyöt, őt magát meg visszalökték a tengerbe. A rabszolgák elaludtak evezőik mellett.

Újra és újra felbukkant a bűvár, s valahányszor felbukkant, egy-egy szép gyöngyszemet hozott. A gálya ura lemérte őket és sorra beledugta egy kis zöld bőrzacskóba.

Az ifjú király megpróbált beszélni, de nyelve mintha a szájpadrólához tapadt volna és az ajka se mozdult. A négerek egymás közt fecsegték s azután hosszan civakodtak egy ragyogó gyöngysoron. Két daru keringett szakadatlanul a hajó fölött.

A bűvár még felbukkant, utoljára, s a gyöngyszem a kezében szebb volt Ormuz minden drágagyöngyénél, kerek volt, mint a telehold és fehérebb, mint az Esthajnalcsillag. De a fiú már holtsápadt volt, s amikor elzuhant a fedélzeten, orrán-fülén dőlt a vér. Kis ideig remegett még, s azután nem mozdult többé. A négerek megvonták a vállukat s behajították a tengerbe.

A gálya ura felkacagott, kinyújtotta kezét a gyönggyért, s miután jól megnézte, homlokához szorította és meghajolt.

- Ez díszíti majd - mondta - az ifjú király jogarát - és jelt adott a négereknek, hogy vonják fel a horgonyt.

És amikor meghallotta ezt az ifjú király, nagyot kiáltott s felébredt, s az ablakon keresztül látta, hogy a virradat hosszú szürke ujjával belekapott a halványuló csillagokba.

És újra elaludt és álmot látott, és ez volt az álma.

Úgy tetszett neki, mintha sötét erdőben járna, különös gyümölcsök és gyönyörű, mérges virágok között. A kígyók rásziszegtek, amint elment mellettük, és a tarka papagájok rikácsolva szálltak ágról ágra. Óriás teknősbékák aludtak a forró iszapban. A fák telis-tele voltak majmokkal és pávákkal.

Csak ment előre, mindig előre, míg az erdő szélére nem ért, ahol egy kiszáradt folyómederben rengeteg ember dolgozott. Mint a hangyák kúsztak fel a sziklára. Mély árkokat ástak a talajban és beléjük bújtak. Néhányan nagy fejszékkel széthasogatták a sziklatömböket, mások a fővényt túrták. Gyökerestül szaggatták ki a kaktuszt és összetipták a skarlát virágokat.

Ide-oda rohantak, kiáltoztak, senki sem tétlenkedett közülük. Egy barlang homályából a Halál és a Kapzsiság leselkedett rájuk, s a Halál azt mondta:

- Fáradt vagyok; add nekem a harmadrészüket, hadd menjek tovább.

De a Kapzsiság fejét rázta.

- Ezek az én szolgálaim - válaszolta.

- Mi van a kezében? - kérdezte tőle a Halál.

- Három szem gabona - felelte a Kapzsiság -, mi gondod vele?

- Adj belőlük egyet - kiáltotta a Halál -, elvetem a kertemben. Csak egy szemet adj, s akkor elmegyek.

- Semmit sem adok - mondta a Kapzsiság, és ruhája ráncaiba rejtette a kezét.

A Halál felnevetett, elővett egy csészét, megmerítette egy pocsolyában, és a csészéből felemelkedett a Sárgaláz. Végigfutott a sokaságon s a harmadrésze máris holtan hevert. Hideg köd követte, s vízikígyók siklottak az oldalán.

És amikor a Kapzsiság látta, hogy a nép harmadrésze halott, mellét verte és sírva fakadt. Fonnyadt mellét verte és hangosan kiáltozott.

- Szolgáim egyharmadát megölted, menj hát innen. A tatár hegyek között háború van, téged hívnak mindkét oldalon a királyok. Az afgánok levágták a fekete ökröt és hadba vonulnak. Dárdájukkal megdöngették pajzsukat és felöltötték vassisakjukat. Mi neked az én völgyem, hogy egyre itt időzöl? Menj és ne gyere ide többé.

- Nem, nem addig - felelte a Halál -, míg nem adsz egy szem gabonát.

De a Kapzsiság összeszorította az öklét és fogát csikorgatta. - Semmit sem adok - morogta.

A Halál csak nevetett rajta, felemelt a földről egy fekete követ és belehajította az erdőbe, s akkor az egyik vadbürokbóztól lángruhájában előlépett a Láz. Végigfutott a sokaságon, megérintette az embereket, és akihez csak hozzáért, meghalt. Amerre ment, lába nyomán elaszott a fű.

A Kapzsiság megborzadt és hamut hintett a fejére. - Kegyetlen vagy - kiáltotta -, nagyon is kegyetlen vagy. India fallal övezett városaiban éhínség van, és Szamarkand víztartó medencéi kiszáradtak. Éhínség van Egyiptom fallal övezett városaiban, és a sáskák kiözönlöttek a sivatagból. A Nílus nem árasztotta el partjait, s a papok megátkozták Isist és Osirist. Menj oda, ahol szükség van rád, s hagyd meg nekem az én szolgálaimat.

- Nem addig - felelte a Halál -, míg nem adsz egy szem gabonát.

- Semmit sem adok - mondta a Kapzsiság.

És a Halál megint nevetett, s fütttyentett egyet a két ujján, s akkor a levegőből egy asszony ereszkedett alá. A pestis volt az arcára írva, és sovány keselyűk szállkostak körülötte. Az asszony betakarta két szárnyával a völgyet, és senki sem maradt ott életben.

És a Kapzsiság sikoltva menekült az erdőn át, a Halál pedig vörös lovára pattant és elvágatott, sebesebben, mint a szél.

És a völgy mélyéről, az iszapból sárkányok és szörnyű pikkelyes lények kúsztak elő, és a sivatagból sakálok ügettek ki, orrukkal a levegőt szimatolva.

És az ifjú király sírva fakadt és így szólt:

- Kik voltak ezek az emberek és mit kerestek itt?

- Rubintokat kerestek egy király koronájába - felelte valaki, aki mögötte állt.

Az ifjú király összerezett, hátrafordult, s egy csuhás zarándokot pillantott meg a háta mögött, aki tükröt tartott a kezében.

Elsápadt és azt kérdezte: - Melyik királynak?

- Nézz bele ebbe a tükörbe - felelte a zarándok -, és meglátod. És az ifjú király belenézett a tükörbe, látta arcát, nagyot kiáltott, fölébredt, s íme, ragyogott a napfény a szobájában, és a kertben a fákon énekeltek a madarak.

Akkor beléptek hozzá a királyság fő méltóságai, élükön az udvari kamarással, és hódoltak előtte, az apródok pedig elébe hozták az aranyból szőtt ruhát és elébe tették a koronát s a jogart.

Az ifjú király szemügyre vette őket, gyönyörűek voltak valóban. Mindennél gyönyörűbbek, amit valaha is látott.

De eszébe jutott álma, s így szólt a főurakhoz:

- Vigyétek ezeket a holmikat, nem kellenek nekem.

Az udvaroncok elképedtek, néhányan meg felnevettek közülük, mert azt hitték, hogy a király tréfál.

De ő ismét komolyan szólott s azt mondta:

- Vigyétek ezeket a holmikat és rejtsetek el előlem. Bár ma van a koronázásom napja, nem fogom őket felölteni. Mert az én ruhámat az inség sápadt keze szőtte a Gond szövőszékén. Vér festi pirosra rubintjaimat és Halál rejtezik a gyöngyeimben.

És elmesélte három álmát.

Az udvaroncok végighallgatták, összenéztek és azt susogták:

- Megőrült, biztosan megőrült; mert az álom csak álom és a látomás csak látomás. Káprázat, semmi több, és nem kell vele törődni. És különben is mi közünk azokhoz, akik érettünk robotolnak? Az ember ne egyék kenyeret, míg nem látott szántóvetőt, ne igyék bort, míg nem beszélt a vincellérrel?

Akkor az udvarmester szólott az ifjú királyhoz s azt mondta:

- Kérlek, uram, üzd el magadtól sötét gondolataidat, öltsd fel ezt a szép ruhát és tedd a koronát fejedre. Mert honnan tudja meg a nép, hogy te vagy a király, ha nincs királyi öltözed?

Az ifjú király felnézett rá.

- Igazat beszélsz? - kérdezte. - Nem ismernek el királyuknak, ha nem királyi az öltözedem?

- Nem fognak rád ismerni, uram - kiáltotta az udvarmester.

- Azt hittem, hogy vannak természettől királyi férfiak - felelte -, de lehet, hogy úgy igaz, ahogy te mondd. És én mégsem öltöm fel ezt a ruhát és nem koronáztatom meg magam ezzel a koronával, hanem ahogy jöttem, úgy vonulok ki a palotából.

Azzal megparancsolta, hogy hagyják magára, csak egyetlen apród maradjon, egy nála alig fiatalabb legény, akit szinte pajtásának tekintett. Ezt visszatartotta, álljon szolgálatára; s miután tiszta vízben megfürdött, kinyitott egy hatalmas, festett ládát, elővette belőle bőrujjasát és nyers báránybőr juhászbundáját, amelyet akkor viselt, amikor még a domboldalon a pásztor bozontos kecskéit őrizte.

Ezeket öltötte magára, s kezébe vette faragatlan pásztorbotját.

És a kis apród ámulatában tágra nyitotta nagy kék szemét, s mosolyogva mondta:

- Uram, köntösödet és jogarodat látom már, de hol van a koronád?

És az ifjú király letört egy száraz ágat a vadrózsáról, amely körbefutott az erkélyen, karikába hajlította és a fejére illesztette.

- Ez legyen a koronám - felelte.

És ekként öltözve indult szobájából a Nagy Csarnokba, ahol a nemesek váraakoztak rá.

És a nemesek kinevették, s néhányan így kiáltottak fel:

- Uram, a nép királyára vár, te pedig koldusként állsz elébe.

Mások meg haragra lobbantak s így szóltak:

- Szégyent hoz országunkra, és méltatlan arra, hogy urunk legyen.

De az ifjú király egy szóval sem válaszolt, hanem otthagya őket, lement a fényes porfírlépcsőn, kilépett az ércskapun, lóra szállt, elindult a székesegyház felé, a kis apród pedig ott futott mellette.

És a nép kinevette és azt mondta:

- Itt lovagol a király bolondja. - És gúnyolódtak rajta.

A király pedig megrántotta a kantárszárat és így szólt:

- Nem igaz - én vagyok a király! - És elmondta nekik három álmát.

Akkor egy ember kilépett a sokaságból és keserű szavakra fakadt:

- Uram, hát nem tudod, hogy a gazdagok fényezéséből élnek a szegények? Pompátok táplál minket, bűneitek adnak nekünk kenyeret. Keserves sors kegyetlen gazdának szolgálni, de szolgálat nélkül maradni még keservesebb. Azt hiszed tán, hogy majd a hollók táplálnak minket? Mi módon akarsz segíteni? Rá akarsz parancsolni a vevőre: „Vásárolj ennyiért!”, és az eladóra: „Ennyiért add!” Alig hinném! Ezért hát menj vissza a palotába, öltözz selyembe, bíborba. Mi dolgod neked mivelünk, mi dolgod a mi szenvedésünkkel?

- De hát gazdag és szegény nem egytestvérek? - kérdezte az ifjú király.

- Az ám - felelte az ember -, és a gazdag testvér neve: Káin.

Könny szökött erre az ifjú király szemébe, és továbblovagolt, keresztül a zajgó sokaságon, s a kis apródot elfogta a félelem és elmaradt mellőle.

Amikor a székesegyház főkapuja elé ért, a katonák nekiszegezték alabárdjukat s azt mondták:

- Mit keresel itt? Ezen az ajtón csak a király léphet be.

És az ifjú király elpirult haragjában és azt mondta:

- Én vagyok a király - azzal félrelökte az alabárdosokat s belépett.

És amikor az öreg püspök megpillantotta a pásztorruhában, ámulva kelt fel trónusáról, elébe lépett s így szólt hozzá:

- Fiam, hát királyi öltözet ez? Milyen koronával koronázzalak meg és miféle jogart adjak a kezédbe? Ez a nap, meg vagyon írva, az öröm napja, nem pedig a megalázkodásé.

- Felöltheti-e vajon az Öröm azt, amit a Fájdalom szőtt? - felelte az ifjú király. És elmesélte a püspöknek három álmát.

A püspök pedig, amikor végighallgatta, összeráncolta homlokát s azt mondta:

- Fiam, én öreg ember vagyok, elértem életem telét, s tudom, hogy széles e világban töménytelen a gonoszság. Vad rablók ereszkednek alá a hegyekből, elrabolják a kisgyermeket s eladják őket a móroknak. Oroszlánok lesnek a karavánokra, s rárontanak a tevékre. Vaddisznók túrják fel a völgyek gabonaföldjeit, és rókák dézsmálják meg a szőlőt a dombokon. Kalózkodnak pusztítják a partvidéket, felgyújtják a halászok hajóit, elveszik hálójukat. A leprások sós mocsarakban tengődnek; nádból fonják házaikat, és senki emberfia nem közelíthet hozzájuk. Koldusok járják a városokat és együtt falnak a kutyaikkal. Tudsz-e változtatni mindezen? Ágyadba veszed-e a belpoklost és asztalodhoz ülteted-e a koldust? Meghunyaszkodik-e törvényed előtt az oroszlán és engedelmeskedik-e neki a vaddisznó? Ő, aki a nyomort teremtetted, vajon nem bölcsebb-e nálad? Annak okáért nem magasztallak én téged mind e cselekedetekért, hanem megparancsolom neked, lovagolj vissza a palotába, derítsd fel a te orcádat, öltsd magadra, ami egy királyhoz illő, én pedig megkoronázzlak aranykoronával és gyöngyös jogart adok a kezébe. Ami pedig az álmokat illeti, ne gondold rájuk. E világnak súlyosabb a terhe, mintsem egyetlen ember válla bírhatná, több a szomorúsága, mintsem egy szív viselhetné.

- Az Úr házában szólni így hozzám? - kérdezte az ifjú király, és a püspök mellett föllépett az oltár lépcsőjére, s megállt Krisztus képe előtt.

Megállt Krisztus képe előtt és jobbán és balján ott ragyogtak a pompás aranyedények, sárga borral teli kehely és a szent kenettel teli csésze. Térdre borult Krisztus képe előtt, s a hatalmas gyertyák ragyogva égtek a drágaköves oltáron és a tömjénfüst vékony kék csigákban gomolygott a templomi levegőben. Fejét imádkozva lehajtotta, és a papok merev díszruhájukban elsompolyogtak az oltár mellől.

Hirtelen vad hangzavar támadt az utcán, s a nemesurak kivont karddal, lengő tollbokrétákkal és csiszolt acélpajzsokkal berontottak.

- Hol van az álmok álmodója? - kiáltották. - Hol az a koldusnak öltözött király - az a fickó, aki szegényt hoz országunkra? Hadd öljük meg, mert nem méltó arra, hogy uralkodjék fölöttünk!

És az ifjú király ismét lehajtotta fejét és imádkozott, s amikor az imát befejezte, föllállt, megfordult és szomorúan nézett rájuk.

És íme! A festett ablakokon át beáradt a napfény, és a napsugarak aranyos ruhát szőttek rá, annál is szebbet, mint amit gyönyörűségére készítettek. Az élettelen bot kivirágzott, s nyíló liliomai fehérebbek voltak a gyöngynél. A száraz tövis kivirágzott, s rózsái pirosabbak voltak a rubintnál. Igazgyöngynél fehérebbek voltak a liliomok, s a száruk fénylő ezüst. Izzó rubintnál pirosabbak voltak a rózsák, és levelük vert arany.

Ott állott az ifjú teljes királyi díszben, s a drágaköves oltár szárnyai felpattantak, s a sugaras szentségtartó kristályából csodálatos és rejtelmes fény áradt. Ott állott királyi díszben és Isten dicsősége töltötte be a templomot, s a szentek falba vágott fülkéikben mintha megmoccantak volna. Teljes királyi pompában állott előttük, s az orgona felbúgott, a harsonák harsonáztak, és az énekes gyerekek énekeltek.

A nép szent áhítattal hullott térdre, a nemesurak leeresztették kardjukat, s meghajoltak hódolatuk jeléül, a püspök arca pedig elhalványodott és keze reszketett.

- Nálamnál nagyobb az, aki téged megkoronázott - kiáltotta, s térdre borult előtte.

És az ifjú király lelépett a magas oltárról, s a tengernyi népen át elindult haza. De senki sem mert arcába nézni, mert az arca olyan volt, mint az angyaloké.

LENGYEL BALÁZS FORDÍTÁSA